

3—16 juli

Debatter m. m.

Torsdagen den 3 juli

Sid.

Interpellation av herr Edström ang. bättre säkerhetsåtgärder vid distribution och användande av koncentrerade giftämnen i växtskyddet, m. m.	3
---	---

Tisdagen den 15 juli

Svar på interpellationer:

av herr Olofsson, Uno, om ändrade regler för beskattning av skogsinkomster i samband med vissa markkupplåtelser	13
av herr Johansson, Anders, ang. personalbristen vid allmänna sjukvårdsinrättningar	14
av herr Olofsson, Uno, ang. samebefolkningens fortsatta utövning av renskötseln, m. m.	21

Onsdagen den 16 juli

Reservationsvis framställda anmärkningar mot vissa statsråd:

Viss medelsanvisning till anskaffning av flygmateriel m. m.	24
Förordnande av revisor i stadshypotekskassan och bostadskreditkassan	30
Förfarings sättet vid beslut om införande av sockerskatt	32
Ändrad ordning för vissa anslags uppförande i statsbudgeten	33
Ändrad ordning för vissa anslags uppförande under nionde huvudtiteln	34
Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.	36
Ändrad ordning för anmälan om utträde ur svenska kyrkan	85
Bidrag från landstingen till vård av militära patienter å karolinska sjukhuset	86
Statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor	87
Lagförslag om ympning mot smittkoppor	93
Vissa ändringar i bestämmelserna om allmänna barnbidrag	96
Vissa ändringar i lagen om allmän sjukförsäkring, m. m.	98

Samtliga avgjorda ärenden

Onsdagen den 16 juli

Konstitutionsutskottets memorial nr B 1, ang. granskning av de i statsrådet förda protokoll	24
Statsutskottets utlåtande nr B 1, ang. utgifterna under första huvudtiteln (hov- och slottsstaterna)	33

Statsutskottets utlåtande nr B 15, om ändrad ordning för vissa anslags uppförande i statsbudgeten	33
Jordbruksutskottets utlåtande nr B 3, om ändrad ordning för vissa anslags uppförande under nionde huvudtiteln	34
Statsutskottets memorial nr B 3, ang. utgifterna under tredje huvudtiteln (utrikesdepartementet)	35
— nr B 4, ang. utgifterna under fjärde huvudtiteln (försvarsdepartementet)	35
— nr B 13, ang. anslag till oförutsedda utgifter	35
— nr B 16, ang. underskottet för luftfartsfonden	35
— utlåtande nr B 17, ang. stat för riksgäldsfonden	35
— memorial nr B 18, ang. stat för statens allmänna fastighetsfond	35
— nr B 19, ang. stat för försvarets fastighetsfond	35
— nr B 20, ang. utgifter å kapitalbudgeten: justitiedepartementet	35
— nr B 21, ang. utgifter å kapitalbudgeten: utrikesdepartementet	35
— nr B 23, ang. utgifter å kapitalbudgeten: finansdepartementet	35
— nr B 24, ang. utgifter å kapitalbudgeten: ecklesiastikdepartementet	35
— nr B 25, ang. utgifter å kapitalbudgeten: handelsdepartementet	35
— nr B 27, ang. beredskapsstat för försvarsväsendet	35
— utlåtande nr B 28, ang. utgifter å tilläggsstat III: socialdepartementet	35
— nr B 29, ang. utgifter å tilläggsstat III: kommunikationsdepartementet	35
— nr B 30, ang. utgifter å tilläggsstat III: handelsdepartementet	35
— nr B 31, ang. utgifter å tilläggsstat III: avskrivning av nya kapitalinvesteringar	35
— nr B 32, ang. överlåtelse av viss kronan tillhörig mark m. m.	35
— nr B 33, ang. förflyttning av Söderbygdens vattendomstol	35
— nr B 34, om riksdagens revisorers berättelse angående granskning av statsverket m. m.	36
— nr B 35, ang. vissa tjänster vid kommunikationsverken	36
— nr B 36, ang. godkännande av vissa avtal om förvärv och överlåtelse av fastigheter m. m.	36
— nr B 37, ang. anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.	36
Första lagutskottets utlåtande nr B 2, ang. ändrad lydelse av 11 § religionsfrihetslagen	85
— nr B 3, ang. ratifikation av konvention om indrivning av underhållsbidrag i utlandet	86
— nr B 6, ang. ändring i lagen om tillsyn över stiftelser	86
Andra lagutskottets utlåtande nr B 2, ang. landstingens vårdbidrag till karolinska sjukhuset	86
— nr B 3, om viss ändring av förordningen om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor	87
— nr B 4, ang. ändring i lagen om allmän sjukförsäkring, m. m.	92
— nr B 5, ang. förslag till lag om ympning mot smittkoppor	93
— nr B 6, ang. ändringar i bestämmelserna om allmänna barnbidrag m. m.	96
— nr B 7, om ändringar i lagen om allmän sjukförsäkring, m. m.	98
Jordbruksutskottets utlåtande nr B 1, ang. under nionde huvudtiteln gjorda framställningar	99
— nr B 2, ang. anslag till kapitalinvesteringar: jordbruksärenden	99

Torsdagen den 3 juli förmiddagen

Kammaren sammanträdde kl. 10.00; och dess förhandlingar leddes av herr andre vice talmannen.

Justerades protokollet för den 27 nästlidne juni.

Föredrogs och hänvisades till konstitutionsutskottet nedannämnda motioner:

nr B 98, av herr *Elmgren m. fl.*, och
nr B 99, av herr *Bergh, Ragnar.*

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet nedannämnda motioner:

nr B 100, av herr *Larsson, Sigfrid, m. fl.*,

nr B 101, av herr *Larsson, Lars, m. fl.*,
nr B 102, av herr *Andersson, Axel Johannes,*

nr B 103, av herr *Dahl m. fl.*,

nr B 104, av herr *Hanson, Per-Olof, m. fl.*

nr B 105, av herr *Svensson, Rikard,*

nr B 106, av herr *Elofsson, Gustaf,*

nr B 107, av herr *Andersson, Torsten,*
och herr *Andersson, Alvar,*

nr B 108, av herrar *Åkesson och Franzén,*

nr B 109, av herr *Lindahl m. fl.*,

nr B 110, av herr *Lindahl m. fl.*,

nr B 111, av herr *Wolgast* och herr *Berg, Gunnar,*

nr B 112, av herr *Larsson, Lars,* samt

nr B 113, av fru *Nilsson* och herr *Johansson, Robert.*

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet nedannämnda motioner:

nr B 114, av herr *Petersson, Bertil, m. fl.*,

nr B 115, av herr *Elofsson, Gustaf,*

nr B 116, av herr *Lindahl m. fl.*,

nr B 117, av herr *Ohlsson, Ebbe, m. fl.*,

nr 118, av herr *Möller* och herr *Berg, Gunnar,*

nr B 119, av herr *Birke,*

nr B 120, av herrar *Birke* och *Boman,*
samt

nr B 121, av herr *Kronstrand m. fl.*

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet motionen nr B 122, av herr *Persson, Helmer, m. fl.*

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott nedannämnda motioner:

nr B 123, av herr *Persson, Helmer,* och
herr *Norling,*

nr B 124, av herr *Sveningsson,*

nr B 125, av herr *Sveningsson,* och

nr B 126, av herr *Osvald.*

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet nedannämnda motioner:

nr B 127, av herr *Larsson, Sigfrid, m. fl.*,

nr B 128, av herr *Ohlsson, Ebbe, m. fl.*,
och

nr B 129, av herr *Nilsson, Yngve.*

Interpellation ang. bättre säkerhetsåtgärder vid distribution och användande av koncentrerade giftämnen i växtskyddet
m. m.

Herr EDSTRÖM (fp) erhöll på begäran ordet och yttrade:

Herr talman! Nyligen har i Wollsjö i Skåne en tvåårig flicka fått sätta livet till på grund av förgiftning med det farliga växtgiftet *parathion*. Detta gift utgöres av en vätska och användes för besprutning av växter. I koncentrerad form, såsom den säljes i aluminiumbehållare, är denna vätska mycket hälso-

Interpellation ang. bättre säkerhetsåtgärder vid distribution och användande av koncentrerade giftämnen i växtskyddet m. m.

farlig. Ett par droppar på huden kan förorsaka döden.

Flera olyckor har tidigare inträffat — jag tillåter mig hänvisa till diskussionen i första kammaren den 29 maj 1957 i anslutning till herr Huss' fråga till herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet i detta ärende — och med hänsyn till de erfarenheter man gjort om detta gifts farlighet synes det mig förvånande, att det fortfarande tillhandahålles allmänheten utan säkerhetsåtgärder. För ett flertal långt oskyldigare apotekspreparat kräves läkarrecept, även om det gäller mycket små doser. Nervgasgiftet parathion kan man däremot köpa i 25-litersdunkar utan någon som helst kontroll. De skyndsamma åtgärder som herr statsrådets företrädare utlovade den 29 maj 1957, har ännu ej vidtagits.

Det finns även andra giftämnen av lika stor farlighet, som användes i jordbruk och trädgårdsskötsel som växtskyddsmedel och där kontrollen är lika ringa.

I anslutning till detta och särskilt med anledning av det senast inträffade barndödsfallet i Wollsjö anhåller jag om kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet få framställa följande frågor:

Har herr statsrådet övervägt eller ämnar herr statsrådet överväga behovet av bättre säkerhetsåtgärder vid distribution och användande av koncentrerade giftämnen i växtskyddet?

Vill herr statsrådet medverka i klarläggande av i vad mån dessa gifter kan verka hälsovådligt ej blott direkt på människor och djur utan även indirekt via inverkan på grödorna?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågavarande spörsmål finge framställas.

Anmälades och bordlades följande under sammanträdet till herr andre vice talmannen avlämnade motioner:

nr B 130, av fru *Wallentheim m. fl.*, angående vissa organisations- och anslagsfrågor rörande försvaret;

nr B 131, av herr *Petersson, Bertil, m. fl.*, om vissa åtgärder för åstadkommande av en broförbindelse mellan Öland och fastlandet;

nr B 132, av herr *Berg, Gunnar, m. fl.*, rörande trafiken på järnvägen Karlskrona—Torsås—Kalmar;

nr B 133, av herr *Edström m. fl.*, angående fullföljandet av visst forskningsarbete rörande tobakens skadeverknningar;

nr B 134, av herr *Thun* och fru *Wallentheim*, angående anslag till strålskyddsverksamhet m. m. för budgetåret 1958/59;

nr B 135, av herrar *Källqvist* och *Sunne*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående pensionsreglering för statsanställda m. m.;

nr B 136, av herr *Sunne*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående pensionsreglering för statsanställda m. m.;

nr B 137, av herr *Andersson, Torsten*, angående omarbetning av gällande bestämmelser beträffande tjänste- och familjepensionsförmåner för tjänstemän, som avgått ur statens tjänst;

nr B 138, av herrar *Osvald* och *Helleblad*, angående upprättandet av en fältstation på Öland för terrestrisk ekologisk forskning;

nr B 139, av herr *Ewerlöf m. fl.*, om åtgärder i syfte att begränsa de offentliga utgifterna och deras stegringstendens;

nr B 140, av herr *Anderson, Carl Albert*, och herr *Siegbahn*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ny tulltaxa, m. m.;

nr B 141, av herr *Siegbahn* och herr *Anderson, Carl Albert*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ny tulltaxa, m. m.;

nr B 142, av herr *Larsson, Nils Theodor*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ny tulltaxa, m. m.;

nr B 143 av herr *Lundström* och fru

Gärde Widemar om viss avkortning av skatt i syfte att undvika retroaktiv skyldighet för utländska medborgare att erlägga vissa folkpensionsavgifter;

nr B 144, av herr *Nilsson, Yngve, m. fl.*, angående varuskatt å glass;

nr B 145, av herr *Eskilsson m. fl.*, om åtgärder för firandet av 150-årsminnet av 1809 års regeringsforms tillkomst;

nr B 146, av herr *Andersson, Torsten*, och herr *Larsson, Sigfrid*, angående den framtida utformningen av närings- och bebyggelsestrukturen i landet;

nr B 147, av herr *Lodenius m. fl.*, rörande undersökning av finans- och kreditpolitikens inverkan under senare tid på småföretagsamheten, m. m.;

nr B 148, av herr *Jonasson m. fl.*, om ändring i 64 § 2 mom. livsmedelsstadgan rörande gräddglass och glass;

nr B 149, av herr *Lundström m. fl.*, om viss utredning rörande återkommande säkerhetsbesiktning av bilar;

nr B 150, av herr *Alexanderson m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i rättegångsbalken m. m.;

nr B 151, av herr *Pålsson m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i rättegångsbalken m. m.;

nr B 152, av herr *Ewerlöf m. fl.*, om vissa ändringar i lagen om allmän sjukförsäkring, m. m.; samt

nr B 153, av herr *Eskilsson m. fl.*, angående omprövning av och förslag till nya bestämmelser rörande prissättnings-systemet för jordbruket.

Justerades protokollsutdrag för detta sammanträde, varefter kammaren åtskildes kl. 10.09.

In fidem

K.-G. Lindelöw

Torsdagen den 3 juli eftermiddagen

Kammaren sammanträdde kl. 19.30.

Avlämnades till herr talmannen följande motioner, vilka nu anmäldes och lades på bordet:

nr B 154, av herr *Sundin*, om viss sänkning av rösträttsåldern, m. m.;

nr B 155, av herr *Ohlon m. fl.*, om utredning och förslag rörande införande i grundlag av vissa för svensk rättsuppfattning grundläggande principer;

nr B 156, av herr *Sundin m. fl.*, om påskyndande av lokaliseringsutredningens arbete, såvitt avser den centrala militära förvaltningen;

nr B 157, av herr *Bengtson m. fl.*, angående vissa åtgärder till främjande av bostadsförsörjningen m. m.;

nr B 158, av herr *Ohlon m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar om anslag för budgetåret 1958/59 till Arbetsmarknadsstyrelsen: Krisorganisa-

tion och till Den offentliga arbetsförmedlingen: Krisorganisationen;

nr B 159, av herr *Larsson, Nils Theodor, m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till driftbidrag till statens järnvägar;

nr B 160, av herr *Carlsson, Eric, m. fl.*, om bemyndigande för Kungl. Maj:t att medgiva uppskov med förändring till lägre skolform;

nr B 161, av herrar *Edström* och *Lundström*, om ökat anslag till trafiksäkerhetsforskning;

nr B 162, av fru *Gärde Widemar* och fru *Hamrin-Thorell*, om förslag till ett genomförande etappvis av likalönsprincipen i det statliga avlöningssystemet;

nr B 163, av herr *Bengtson m. fl.*, om utredning rörande frihet för statsanställda att välja, om hela arbetsersättningen skall utgå som kontantlön eller om en del skall innehållas för pensionering;

nr B 164, av herr *Bengtson m. fl.*, i

anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående pensionsreglering för statsanställda m. m.;

nr B 165, av herr *Sundin*, angående anslag till skogsförbättrande åtgärder för budgetåret 1958/59;

nr B 166, av herr *Andersson, Torsten, m. fl.*, angående anslag för nybyggnadsverksamhet vid jordbrukets yrkesskolor;

nr B 167, av herr *Ohlon m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ökning av det högsta belopp intill vilket staten må åtaga sig betalningsansvar i form av statsgaranti för exportkredit;

nr B 168, av herr *Bengtson m. fl.*, om uppflyttning från den 1 januari 1959 av de orter, som nu hänförs till dyrortsgrupp II, till dyrortsgrupp III;

nr B 169, av herr *Ewerlöf m. fl.*, om försäljning till privatpersoner dels av aktier i AB Statens skogsindustrier, dels och av statens stamaktier i LKAB;

nr B 170, av herr *Ewerlöf m. fl.*, om avskaffande av ortsgrupperingen inom beskattningen, m. m.;

nr B 171, av herr *Ohlon m. fl.*, om en plan för fortsatt reformarbete på inkomstbeskattningens område;

nr B 172, av herr *Ewerlöf m. fl.*, om vissa åtgärder till främjande av bostads-, egnahems- och aktiesparande;

nr B 173, av herr *Ewerlöf m. fl.*, om avskaffande av sockerskatten fr. o. m. den 1 januari 1959;

nr B 174, av herr *Bengtson m. fl.*, om slopande av ortsgrupperingen vid beskattningen, m. m.;

nr B 175, av herr *Aastrup m. fl.*, om sänkning av bolagsskatten;

nr B 176, av fru *Hamrin-Thorell* och fru *Gärde Widemar*, om viss inriktning av pågående översyn rörande förvärvsavdraget för gift kvinna i beskattningen;

nr B 177, av herr *Svärd* och herr *Hanson, Per-Olof*, om förslag till 1959 års riksdag angående vissa ändrade regler för avskrivning å fartyg vid beskattningen;

nr B 178, av herr *Andersson, Torsten, m. fl.*, om utredning och förslag till 1959 års riksdag angående sänkning av motorfordonsskatten för den tyngre biltrafiken;

nr B 179, av herr *Wolgast m. fl.*, om utredning rörande de problem, som sammanhänger med Sveriges ställning gentemot det planerade västeuropeiska frihandelsområdet;

nr B 180, av herr *Siegbahn*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ny tulltaxa, m. m.;

nr B 181, av herr *Ohlon m. fl.*, om vissa riktlinjer för den ekonomiska politiken m. m.;

nr B 182, av herr *Ohlon m. fl.*, om utredning angående värdesäkring av vissa former av långsiktigt sparande;

nr B 183, av herr *Bengtson m. fl.*, om utredning angående främjande av långsiktigt sparande och angående värdesäkring av sparande;

nr B 184, av herr *Lindblom m. fl.*, om åtgärder för att främja sparande och kapitalbildning;

nr B 185, av herr *Lindblom m. fl.*, om avvecklingen av byggnadsregleringen, m. m.;

nr B 186, av herr *Andersson, Torsten, m. fl.*, om vissa åtgärder för främjande av småföretagsamheten;

nr B 187, av fru *Gärde Widemar* och herr *Lindblom*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 12 maj 1917 (nr 189) om expropriation m. m.;

nr B 188, av herr *Hanson, Per-Olof*, om bättre skydd för den enskilde mot offentlighet av menliga uppgifter i personundersökning i brottmål;

nr B 189, av herr *Bengtson m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa åtgärder på grund av situationen på smörmarknaden, m. m.;

nr B 190, av herr *Bengtson m. fl.*, om översyn av jordbrukets inkomstförhållanden och förslag till återställande av inkomstlikställigheten mellan jordbrukarna och vissa industriarbetargrupper;

nr B 191, av herr *Bengtson*, angående Tobaksmonopolets offentliga reklam, m. m.;

nr B 192, av herr *Hanson, Per-Olof*, och herr *Ollén*, om åtgärder för att bemästra den ökande belastningen på de rättsvärdande myndigheterna;

nr B 193, av herr *Nilsson, Yngve, m. fl.*, om förslag till vissa åtgärder för ung-

domsbrottslighetens bekämpande; samt nr B 194, av herr *Ewerlöf m. fl.*, om avveckling av kvarstående regleringar och ransoneringar på kapital- och kreditmarknaden, m. m.

Kammarens sammanträde avslutades kl. 19.46.

In fidem
K.-G. Lindelöw

Tisdagen den 8 juli

Kammaren sammanträdde kl. 16.00.

Justerades protokollen för den 1 och den 2 innevarande månad.

Upplästes en till kammaren inkommen ansökning, som jämte därvid fogat läkarintyg var så lydande:

Till riksdagens första kammare

Med hänvisning till närslutna läkarintyg hemställes värdsamt om ledighet från riksdagsarbetet den tid intyget anger.

Kristianstad den 4 juli 1958

Nils Elowsson

Härmed meddelas, att riksdagsman *Nils Elowsson*, Kristianstad, den 3 juli 1958 intagits å medicinska kliniken, Centrallasarettet, Kristianstad, under diagnosen Pleuropneumonia dx, och att det kan beräknas, att riksdagsman *Elowsson* ej kan delta i riksdagsarbetet under minst en månad, räknat från nämnda datum.

Kristianstad den 4 juli 1958

Bengt Lundh

Leg. läkare,
avd.läkare vid med.
kliniken, Centrallasarettet,
Kristianstad

Den begärda ledigheten beviljades.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades vidare herr *Undén* för tiden den 7—den 21 i denna månad.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet nedannämnda motioner:

nr B 130, av fru *Wallentheim m. fl.*;
nr B 131, av herr *Petersson, Bertil, m. fl.*, och
nr B 132, av herr *Berg, Gunnar, m. fl.*

Föredrogs och hänvisades till allmänna beredningsutskottet motionen nr B 133, av herr *Edström m. fl.*

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet nedannämnda motioner:

nr B 134, av herr *Thun* och fru *Wallentheim*,
nr B 135, av herrar *Källqvist* och *Sunne*,
nr B 136, av herr *Sunne*,
nr B 137, av herr *Andersson, Torsten*,
nr B 138, av herrar *Osvald* och *Helleblad*, samt
nr B 139, av herr *Ewerlöf m. fl.*

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet nedannämnda motioner:

nr B 140, av herr *Anderson, Carl Albert*, och herr *Siegbahn*,
nr B 141, av herr *Siegbahn* och herr *Anderson, Carl Albert*,
nr B 142, av herr *Larsson, Nils Theodor*,
nr B 143, av herr *Lundström* och fru *Gärde Widemar*, samt
nr B 144, av herr *Nilsson, Yngve, m. fl.*

Föredrogos och hänvisades till bankoutskottet nedannämnda motioner:

- nr B 145, av herr *Eskilsson m. fl.*,
nr B 146, av herr *Andersson, Torsten*,
och herr *Larsson, Sigfrid*, samt
nr B 147, av herr *Lodenius m. fl.*

Föredrogos och hänvisades till behandling av lagutskott nedannämnda motioner:

- nr B 148, av herr *Jonasson m. fl.*,
nr B 149, av herr *Lundström m. fl.*,
nr B 150, av herr *Alexanderson m. fl.*,
nr B 151, av herr *Pålsson m. fl.*, och
nr B 152, av herr *Ewerlöf m. fl.*

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet motionen nr B 153, av herr *Eskilsson m. fl.*

Föredrogos och hänvisades till konstitutionsutskottet nedannämnda motioner:

- nr B 154, av herr *Sundin*, och
nr B 155, av herr *Ohlon m. fl.*

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet nedannämnda motioner:

- nr B 156, av herr *Sundin m. fl.*,
nr B 157, av herr *Bengtson m. fl.*,
nr B 158, av herr *Ohlon m. fl.*,
nr B 159, av herr *Larsson, Nils Theodor, m. fl.*,
nr B 160, av herr *Carlsson, Eric, m. fl.*,
nr B 161, av herrarna *Edström* och *Lundström*,
nr B 162, av fru *Gärde Widemar* och fru *Hamrin-Thorell*,
nr B 163, av herr *Bengtson m. fl.*,
nr B 164, av herr *Bengtson m. fl.*,
nr B 165, av herr *Sundin*,
nr B 166, av herr *Andersson, Torsten, m. fl.*,
nr B 167, av herr *Ohlon m. fl.*,
nr B 168, av herr *Bengtson m. fl.*,
och
nr B 169, av herr *Ewerlöf m. fl.*

Föredrogos och hänvisades till bevillningsutskottet nedannämnda motioner:

- nr B 170, av herr *Ewerlöf m. fl.*,
nr B 171, av herr *Ohlon m. fl.*, och
nr B 172, av herr *Ewerlöf m. fl.*

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet motionen nr B 173, av herr *Ewerlöf m. fl.*

Föredrogos och hänvisades till bevillningsutskottet nedannämnda motioner:

- nr B 174, av herr *Bengtson m. fl.*,
nr B 175, av herr *Aastrup m. fl.*,
nr B 176, av fru *Hamrin-Thorell* och fru *Gärde Widemar*,
nr B 177, av herr *Svärd* och herr *Hanson, Per-Olof*, samt
nr B 178, av herr *Andersson, Torsten, m. fl.*

Föredrogos och hänvisades till bankoutskottet motionen nr B 179, av herr *Wolgast m. fl.*

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet motionen nr B 180, av herr *Siegbahn.*

Föredrogos och hänvisades till bankoutskottet nedannämnda motioner:

- nr B 181, av herr *Ohlon m. fl.*,
nr B 182, av herr *Ohlon m. fl.*,
nr B 183, av herr *Bengtson m. fl.*,
och
nr B 184, av herr *Lindblom m. fl.*

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott motionen nr B 185, av herr *Lindblom m. fl.*

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet motionen nr B 186, av herr *Andersson, Torsten, m. fl.*

Föredrogos och hänvisades till behandling av lagutskott nedannämnda motioner:

nr B 187, av fru *Gärde Widemar* och herr *Lindblom*, samt

nr B 188, av herr *Hanson, Per-Olof*.

Föredrogos och hänvisades till jordbruksutskottet nedannämnda motioner:

nr B 189, av herr *Bengtson m. fl.*, och

nr B 190, av herr *Bengtson m. fl.*

Föredrogos och hänvisades till allmänna beredningsutskottet nedannämnda motioner:

nr B 191, av herr *Bengtson*,

nr B 192, av herr *Hanson, Per-Olof*, och herr *Ollén*, samt

nr B 193, av herr *Nilsson, Yngve, m. fl.*

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet motionen nr B 194, av herr *Ewerlöf m. fl.*

Anmäldes att till kammaren överlämnats Kungl. Maj:ts proposition nr B 40, angående svensk medverkan i FN:s observationsgrupp i Libanon.

Den kungl. propositionen blev nu föredragen och lagd på bordet.

Anmäldes och bordlades följande under sammanträdet till herr talmannen avlämnade motioner:

nr B 195, av herr *Ohlsson, Ebbe*, och herr *Arvidson*, i anledning av Kungl.

Maj:ts proposition angående ökning av det högsta belopp intill vilket staten må åtaga sig betalningsansvar i form av statsgaranti för exportkredit;

nr B 196, av herr *Bengtson m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa åtgärder på grund av situationen på smörmarknaden, m. m.;

nr B 197, av herr *Ewerlöf m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa åtgärder på grund av situationen på smörmarknaden, m. m.;

nr B 198, av herr *Gustafsson m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa åtgärder på grund av situationen på smörmarknaden, m. m.;

nr B 199, av herr *Hansson, Nils, m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa åtgärder på grund av situationen på smörmarknaden, m. m.;

nr B 200, av herr *Karlsson, Fritiof, m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa åtgärder på grund av situationen på smörmarknaden, m. m.;

nr B 201, av herr *Ohlsson, Ebbe, m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa åtgärder på grund av situationen på smörmarknaden, m. m.; och

nr B 202, av herr *Persson, Helmer, m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa åtgärder på grund av situationen på smörmarknaden, m. m.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 16.07.

In fidem

K.-G. Lindelöw

Fredagen den 11 juli

Kammaren sammanträdde kl. 14.00; och dess förhandlingar leddes av herr andre vice talmannen.

Justerades protokollen för den 3 innevarande månad.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Lundström* för tiden den 10—den 18 juli samt herr *Bengtson* för tiden den 15—den 18 i samma månad, den sistnämnde för deltagande såsom ombud vid internationell konferens i Haag.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr B 40, angående svensk medverkan i FN:s observationsgrupp i Libanon.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet motionen nr B 195, av herr *Ohlsson*, *Ebbe*, och herr *Arvidson*.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet nedannämnda motioner:

- nr B 196, av herr *Bengtson m. fl.*,
 - nr B 197, av herr *Ewerlöf m. fl.*,
 - nr B 198, av herr *Gustafsson m. fl.*,
 - nr B 199, av herr *Hansson, Nils, m. fl.*,
 - nr B 200, av herr *Karlsson, Fritiof, m. fl.*,
 - nr B 201, av herr *Ohlsson, Ebbe, m. fl.*, och
 - nr B 202, av herr *Persson, Helmer, m. fl.*
-

Anmälades och bordlades en av bankoutskottet jämlikt § 21 riksdagsstadgan gjord anmälan, att till utskottet från fullmäktige i riksbanken inkommit framställning om pension till änkefru *Nanny Ingvall*, född *Rundgren*.

Anmälades och bordlades

konstitutionsutskottets memorial nr B 1, angående granskning av de i statsrådet förda protokoll;

statsutskottets utlåtanden och memorial:

nr B 1, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen B gjorda framställning rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1958/59 under första huvudtiteln, avseende anslagen till kungl. hov- och slottsstaterna;

nr B 3, angående egentliga statsutgifter för budgetåret 1958/59 under tredje huvudtiteln, avseende anslagen inom utrikesdepartementets verksamhetsområde;

nr B 4, angående egentliga statsutgifter för budgetåret 1958/59 under fjärde huvudtiteln, avseende anslagen inom försvarsdepartementets verksamhetsområde;

nr B 13, angående anslag för budgetåret 1958/59 till oförutsedda utgifter;

nr B 15, i anledning av väckta motioner om ändrad ordning för vissa anslagsuppförande i statsbudgeten;

nr B 16, angående upptagande å riksstaten för budgetåret 1958/59 av underskottet för luftfartsfonden;

nr B 17, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen B framlagda förslag till stat för riksgäldsfonden för budgetåret 1958/59;

nr B 18, angående stat för statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1958/59;

nr B 19, angående stat för försvarets fastighetsfond för budgetåret 1958/59;

nr B 20, angående utgifter å kapitalbudgeten för budgetåret 1958/59, i vad avser justitiedepartementets verksamhetsområde;

nr B 21, angående utgifter å kapitalbudgeten för budgetåret 1958/59, i vad propositionen avser utrikesdepartementets verksamhetsområde;

nr B 23, angående utgifter å kapitalbudgeten för budgetåret 1958/59, i vad

avser finansdepartementets verksamhetsområde;

nr B 24, angående utgifter å kapitalbudgeten för budgetåret 1958/59, i vad avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde;

nr B 25, angående utgifter å kapitalbudgeten för budgetåret 1958/59, i vad avser handelsdepartementets verksamhetsområde;

nr B 27, angående beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1958/59;

nr B 28, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1957/58, i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde;

nr B 29, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1957/58, i vad propositionen avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde;

nr B 30, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1957/58, i vad propositionen avser handelsdepartementets verksamhetsområde;

nr B 31, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1957/58, i vad propositionen avser avskrivning av nya kapitalinvesteringar;

nr B 32, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överlåtelse av viss kronan tillhörig mark m. m.;

nr B 33, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förflyttning av Söderbygdens vattendomstol;

nr B 34, i anledning av riksdagens år 1957 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverket m. m.;

nr B 35, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag angående vissa tjänster vid kommunikationsverken;

nr B 36, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av vissa avtal om förvärv och överlåtelse av fastigheter m. m.; samt

nr B 37, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen B gjorda framställningar angående anslag för budget-

året 1958/59 till främjande av bostadsförsörjningen m. m. jämte i ämnet väckta motioner;

första lagutskottets utlåtanden:

nr B 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 11 § religionsfrihetslagen den 26 oktober 1951 (nr 680), m. m.;

nr B 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition rörande ratifikation av konvention om indrivning av underhållsbidrag i utlandet; samt

nr B 6, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 24 maj 1929 (nr 116) om tillsyn över stiftelser;

andra lagutskottets utlåtanden:

nr B 2, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 2 § förordningen den 30 juni 1937 (nr 655) angående bidrag från landsting och städer, som ej deltaga i landsting, till bestridande av kostnaderna för vård i vissa fall å karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet, dels ock i ämnet väckt motion;

nr B 3, i anledning av väckta motioner om viss ändring av förordningen om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor;

nr B 4, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring, m. m., dels ock i ämnet väckta motioner;

nr B 5, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ympning mot smittkoppor, dels ock i ämnet väckta motioner;

nr B 6, i anledning av väckta motioner angående vissa ändringar i bestämmelserna om allmänna barnbidrag m. m.; samt

nr B 7, i anledning av väckta motioner om vissa ändringar i lagen om allmän sjukförsäkring, m. m.; ävensom

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr B 1, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen B under nionde huvudtiteln gjorda framställningar;

nr B 2, i anledning av Kungl. Maj:ts

i statsverkspropositionen B gjorda framställningar angående anslag till kapitalinvesteringar, såvitt avser jordbruksärenden; samt

nr B 3, i anledning av väckta motioner om ändrad ordning för vissa anslags uppförande i statsbudgeten, såvitt avser nionde huvudtiteln.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 14.13.

In fidem

K.-G. Lindelöw

Tisdagen den 15 juli

Kammaren sammanträdde kl. 16.00.

Justerades protokollet för den 8 innevarande månad.

Anmälades och godkändes riksdagens kanslis förslag till riksdagens skrivelse, nr B 15, till Konungen angående val av ledamöter och suppleanter i utrikesutskottet och utrikesnämnden.

Anmälades och godkändes riksdagens kanslis förslag

dels till riksdagens skrivelse, nr B 16, till Konungen angående val av medlemmar och suppleanter i Nordiska rådet;

dels ock till riksdagens förordnanden:

nr B 17, för herr Rickard Sandler att vara medlem i Nordiska rådet;

nr B 18, för herr Birger Andersson att vara medlem i Nordiska rådet;

nr B 19, för herr Sven Ohlön att vara medlem i Nordiska rådet;

nr B 20, för fru Anna Sjöström-Bengtsson att vara medlem i Nordiska rådet;

nr B 21, för herr Ivar Persson att vara medlem i Nordiska rådet;

nr B 22, för herr Axel Strand att vara medlem i Nordiska rådet;

nr B 23, för herr Knut Ewerlöf att vara medlem i Nordiska rådet;

nr B 24, för herr Bertil Ohlin att vara medlem i Nordiska rådet;

nr B 25, för herr Edgar Sjö Dahl att vara suppleant i Nordiska rådet;

nr B 26, för herr Anselm Gillström att vara suppleant i Nordiska rådet;

nr B 27, för herr Axel Johannes Andersson att vara suppleant i Nordiska rådet;

nr B 28, för herr Emil Ahlkvist att vara suppleant i Nordiska rådet;

nr B 29, för herr Olof Pålsson att vara suppleant i Nordiska rådet;

nr B 30, för herr Georg Pettersson att vara suppleant i Nordiska rådet;

nr B 31, för fröken Ebon Andersson att vara suppleant i Nordiska rådet;

nr B 32, för herr Jan-Ivan Nilsson att vara suppleant i Nordiska rådet;

nr B 33, för herr Ossian Sehlstedt att vara medlem i Nordiska rådet;

nr B 34, för herr Olov Rylander att vara medlem i Nordiska rådet;

nr B 35, för herr Sigfrid Jonsson att vara medlem i Nordiska rådet;

nr B 36, för herr Martin Skoglund att vara medlem i Nordiska rådet;

nr B 37, för herr John Ericsson att vara medlem i Nordiska rådet;

nr B 38, för fru Ragnhild Sandström att vara medlem i Nordiska rådet;

nr B 39, för fru Sigrid Ekendahl att vara medlem i Nordiska rådet;

nr B 40, för herr Anders Pettersson att vara medlem i Nordiska rådet;

nr B 41, för herr Arvid Andersson att vara suppleant i Nordiska rådet;

nr B 42, för herr Gunnar Helén att vara suppleant i Nordiska rådet;

nr B 43, för herr Fridolf Thapper att vara suppleant i Nordiska rådet;

Om ändrade regler för beskattning av skogsinkomster i samband med vissa markupplåtelse

nr B 44, för herr Jean Braconier att vara suppleant i Nordiska rådet;

nr B 45, för herr Sven Mellqvist att vara suppleant i Nordiska rådet;

nr B 46, för herr Folke Nihlfors att vara suppleant i Nordiska rådet;

nr B 47, för herr Stig Alemyr att vara suppleant i Nordiska rådet; och

nr B 48, för herr Einar Gustafsson att vara suppleant i Nordiska rådet.

Om ändrade regler för beskattning av skogsinkomster i samband med vissa markupplåtelse

Herr statsrådet och chefen för finansdepartementet **STRÄNG**, som tillkännagivit, att han hade för avsikt att vid detta sammanträde besvara herr Uno Olofssons interpellation om ändrade regler för beskattning av skogsinkomster i samband med vissa markupplåtelse, erhöll ordet och anförde:

Herr talman! I en med första kammarens tillstånd framställd interpellation har herr Uno Olofsson framställt vissa frågor angående ett av skattelags-sakkunniga strax före årsskiftet avlämnat förslag på skogsbeskattningens område. Förslaget går bl. a. ut på att beskattningen av skogsinkomster i samband med att mark upplåtes med nyttjanderätt för vattenkraftsändamål och liknande inte skall bli hårdare än om skogsuttagen skett i samband med upplåtelse av marken. Herr Olofsson har frågat mig, om jag vill framlägga ett sådant förslag för riksdagen och om detta förslag kan väntas i sådan tid att riksdagen kan fatta beslut i frågan under höstsessionen.

Till svar kan jag meddela, att skattelags-sakkunnigas förslag har remissbehandlats under våren och håller på att beredas inom finansdepartementet.

Skattelags-sakkunnigas förslag omfattar ett flertal komplicerade frågor på skogsbeskattningens område. Den av herr Olofsson upptagna frågan utgör alltså endast en del av ett större problem-

komplex, där de tekniska svårigheterna för en tillfredsställande lösning är betydande. Det är emellertid min förhoppning, att vi skall kunna nå fram till ett ställningstagande i sådan tid att en eventuell proposition kan framläggas i början av vårriksdagen 1959. När herr Olofsson frågat om en proposition kan väntas redan till hösten, torde detta baseras på ett önskemål att de ändrade bestämmelserna skall kunna tillämpas vid 1959 års taxering. Jag vill med anledning härav tillägga, att ett beslut, som fattas av riksdagen i början av nästa år, torde kunna göras tillämpligt redan på samma års taxering.

Med det anförda anser jag, herr talman, att jag besvarat interpellationen.

Herr **OLOFSSON, UNO**, (fp):

Herr talman! Till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet vill jag framföra mitt tack för interpellationens besvarande. Jag har ju också anledning att vara tacksam, eftersom svaret väl i stort sett måste betraktas som ganska positivt.

Frågan har ju diskuterats och ventilerats från olika synpunkter i många år såväl inom taxeringskretsar som även här i riksdagen. Jag delar statsrådets uppfattning att frågan är svårbe-mästrad. Det är ofta så med skattefrågor, men att denna fråga skall behöva sammanblandas med alltför många hithörande spörsmål, så att frågans lösande äventyras, är kanske inte så trevligt för de människor som väntar på en lösning. Det är ju så, att allteftersom kraftverks-byggna forceras, kommer mark att tas i anspråk från fler och fler. Vi bör tänka på att även om kraftledningsgatorna inte är mer än 60 meter breda, så kommer det, då de i Norrland kan sträcka sig hundratals mil, att bli fråga om ganska stora arealer. Att frågan också är svårbe-mästrad, beror kanske i stor utsträckning därpå, att det här inte gäller en direkt upplåtelse, utan bara servituts-rätt för obestämd framtid. När vi ändå vet vilka kostnader och investeringar

Ang. personalbristen vid allmänna sjukvårdsinrättningar

som såväl staten som enskilda nedlägger på dessa företag, torde det stå klart för oss alla, att den mark, som här tas i anspråk, är förlorad för ägaren för oöverskådlig framtid. Han bör därför givetvis rättvisligen jämföras med markägare vid vanlig försäljning eller expropriation.

I förhoppning om att det tidsschema, som finansministern här uppskisserade, i stort sett kan hållas och att denna fråga kan lösas inom rimlig tid, ber jag än en gång att få tacka för svaret.

Överläggningen förklarades härmed slutad.

Ang. personalbristen vid allmänna sjukvårdsinrättningar

Ordet lämnades härefter till herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet JOHANSSON, som meddelat, att han ämnade vid detta sammanträde besvara herr Anders Johanssons interpellation angående personalbristen vid allmänna sjukvårdsinrättningar, och nu yttrade:

Herr talman! Ledamoten av denna kammare, herr Anders Johansson i Kråkered, har frågat mig, vilka åtgärder jag ämnar vidtaga utöver de nu förekommande i syfte att inom den närmaste tiden råda bot för den befintliga sjuksköterske- och övriga personalbristen vid våra allmänna sjukvårdsinrättningar.

Som svar vill jag anföra följande.

Den starka utvecklingen av sjukvårdens alla grenar har medfört, att behovet av sjukvårdspersonal för olika uppgifter blivit allt större. Såsom interpellanten påpekat har den sista tiden särskilt bristen på sjuksköterskor aktualiserats, och jag kommer därför i det följande att huvudsakligen uppehålla mig vid detta problem.

Jag vill då först helt allmänt framhålla, att tillgången på sjuksköterskor är en mycket väsentlig faktor vid sjukvårdsplaneringen över huvud taget. Detta har påpekats i olika sammanhang och senast av kommittén för översyn av hälso- och sjukvården i riket i dess i mars avlämnade

betänkande om hälsovård och öppen sjukvård i landstingsområdena. Där framhålls bl. a. att mer sjukvårdspersonal behövs för att befintliga platser skall kunna utnyttjas bättre och att därigenom framtida ytterligare ökning av investeringsbehoven på sjukvårdens område skall kunna begränsas. Utredningen underströk, att en god tillgång på sjuksköterskor är en av förutsättningarna för att dyrbara och knappa materiella vårdresurser skall kunna bli effektivt utnyttjade och för att den likaledes dyrbara och knappa läkararbetskraften skall kunna i önskvärd utsträckning befrias från sådana göromål, som inte nödvändigtvis behöver utföras av läkare. Jag kan helt instämma i dessa uttalanden och vill redan här deklarerat, att jag på allt sätt ämnar verka för bättre förhållanden på detta område.

Hur är då läget i fråga om tillgången på sjuksköterskor?

Det finns totalt cirka 27 000, som erhållit sjuksköterskeutbildning. Omkring 8 000 av dessa är emellertid inte i aktiv tjänst, de flesta på grund av ingångna giftermål. En del är pensionerade. Avgången från den aktiva kåren har emellertid sjunkit från 6,7 procent år 1947 till drygt 4 procent under år 1957.

Under den senaste tioårsperioden har antalet sjuksköterskor i aktiv tjänst ökat med inte mindre än 75 procent och uppgår nu till mer än 19 000. Av dessa är emellertid inte mindre än 42,8 procent gifta och en del av dessa torde inte vara i tjänst hela året. Jag vill i detta sammanhang erinra om att enligt de beräkningar, som gjorts av 1949 års arbetskraftsutredning, det år 1965 skulle komma att behövas cirka 21 000 sjuksköterskor. Mycket talar emellertid för att denna siffra är för låg och den nyssnämnda sjukvårdskommittén anser att så är fallet. Antalet synes för övrigt med nuvarande utbildningskapacitet vara uppnått inom en mycket snar framtid.

I syfte att diskutera vilka möjligheter som kunde finnas att komma till rätta med de svårigheter, som yppat sig på sjuksköterskefronten, kallade jag i maj månad i år till konferenser i inrikesde-

Ang. personalbristen vid allmänna sjukvårdsinrättningar

partementet representanter för medicinalstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen och sjukvårdens huvudmän samt Svensk sjuksköterskeförening. Det konstaterades vid överläggningarna, att sjuksköterskebristen främst gör sig gällande sommartid, när de flesta sköterskorna har semester. Det har då visat sig svårt att få vikarier på alla tjänster. Till en viss grad ansågs det emellertid naturligt, att en del avdelningar hålles stängda på sommaren med hänsyn till den lägre sjukligheten då. Vidare underströks att läget i år inte torde vara väsentligt sämre än tidigare år. På en del orter råder brist året om, men totalt synes antalet vakanser utan vikarier inte vara så stort.

Vid konferenserna diskuterades om man inte borde öka den nuvarande utbildningskapaciteten. Det finns f. n. 27 sjuksköterskeskolor och det antal sköterskor, som varje år utbildas, har stigit kraftigt. Sålunda utexaminerades under år 1957 omkring 1 450 sjuksköterskor. Motsvarande siffror för åren 1952—1956 var resp. 1 100, 1 240, 1 300, 1 370 och 1 500. Om hänsyn togs till både det antal sköterskor, som under år 1957 avgått, och det antal, som efter bortovaro återgått i aktiv tjänst, blir nettotillskottet för detta år omkring 1 200. Ytterligare två sjuksköterskeskolor planeras nu, den ena för Stockholms län — den blir färdig inom kort — och den andra i Malmö stad. Härigenom kommer utbildningskapaciteten att höjas ytterligare, och sannolikt kommer de nya sköterskorna även att tillföras just de områden, där bristen hittills varit mest kännbar.

Intresset för utbildning till sjuksköterska är mycket stort. Till de 1 599 utbildningsplatser, som finns f. n., inkom 1957 4 272 ansökningar. Även om hälften av dessa gällde två eller flera skolor, återstår i alla fall inemot 3 000 unga flickor som sökande till dessa 1 599 utbildningsplatser.

Man var vid konferenserna ense om att det antal sjuksköterskor, som genom de hittillsvarande och planerade skolorna skulle komma att nyutbildas, i och för sig borde vara tillräckligt för att täcka behovet. En lösning av problemet an-

sågs därför i första hand böra sökas därigenom att man försöker få de gifta sköterskorna att stanna kvar i tjänst. För att stimulera dem härtill hävdades att i större utsträckning än hittills borde inrättas deltidstjänster. Med denna möjlighet är emellertid förknippade frågor om pensions- och semester rätt, frågor som för den statliga sektorns del i huvudsak redan är lösta. Även frågan om arbetstidens förläggning synes för både heltids- och deltidstjänstgörande vara av stor betydelse. Samtliga dessa frågor torde nu komma att tagas upp vid förhandlingar mellan personalorganisationen och sjukvårdens huvudmän, och jag har goda förhoppningar om att ett tillfredsställande resultat härvid skall kunna uppnås.

Vid konferenserna berördes i övrigt även vissa andra frågor, som dock torde hänga ihop med den förvärvsarbetande gifta kvinnans problem i stort, såsom för storstadens del avståndet till arbetsplatsen samt möjligheterna att ordna med tillsyn över barnen m. m. Hit hör även sambeskattningsfrågorna, som ju är föremål för en särskild utredning.

Som en ytterligare möjlighet att underlätta anskaffandet av vikarier på vakanta skötersketjänster diskuterades vid överläggningarna inrättandet av en särskild reservkår av sjuksköterskor, som skulle kunna åtaga sig att tjänstgöra viss tid varje år. Denna fråga är under övervägande i inrikesdepartementet men torde förutsätta viss utredning, innan den kan slutligt prövas.

I fråga om sjukvårdspersonal i övrigt vill jag tillägga, att tillgången på sjukvårdsbiträden i stort sett synes vara tillfredsställande. Beträffande läkarbristen anser jag denna fråga alltför vidlyftig för att upptagas i detta sammanhang. Jag vill emellertid upplysa om att Kungl. Maj:t den 30 juni i år beslutat vidtaga åtgärder för att möjliggöra överförandet till Sverige av 50 österrikiska läkare till fullföljd av en på grundval av beslut av 1950 års riksdag träffad överenskommelse.

Herr talman! Härmed anser jag mig ha besvarat interpellationen.

Ang. personalbristen vid allmänna sjukvårdsinrättningar

Herr JOHANSSON, ANDERS, (fp):

Herr talman! Jag ber att få rikta ett tack till inrikesministern för det svar han här har lämnat på min interpellation. Jag finner svarets innehåll vara särdeles positivt, vilket jag även förutsett med kännedom om det intresse, som herr statsrådet tidigare utvecklat och alltjämt utvecklar när det gäller att lösa våra sjukvårdsproblem.

Det är med särskild tillfredsställelse som jag tar del av uppgiften om den pågående ökningen av utbildningen av sjuksköterskor och meddelandet om att ytterligare tvenne sjuksköterskeskolor kommer att inrättas under den närmaste tiden. Vi får emellertid i detta sammanhang inte bortse från att sjukvården år från år behöver fler och fler sjuksköterskor på grund av pågående stora utbyggnader, och därtill kommer den förut omtalade äktenskapsfrekvensen bland sjuksköterskorna. Denna senare tycks ibland vara rent av rekordartad, och jag kan som exempel nämna att vid en av våra sjuksköterskeskolor var helt nyligen mer än hälften av eleverna förlovade innan kursen avslutades. Flertalet av dessa är förmodligen inom något år inte längre att räkna med för den aktiva sjukvården. Detta är på sätt och vis att beklaga med tanke på deras utbildning just för detta ändamål.

Även om statsrådet trots detta tror att vi inom en nära framtid skall kunna fylla det normala behovet av sjuksköterskor, så har man ändå alltid under vissa tider på året — och inte minst under semestertider som dessa — ett mycket stort behov av deltidsarbetande reserver. Det är detta behov som vi särskilt måste inrikta oss på att fylla, och det är här som sjuksköterskornas deltidsarbete på alldeles särskilt sätt kommer in i bilden. Men deltidsarbetet lockar som bekant inte, och man kan fråga, varför det inte så gör.

Inrikesministern nämnde i svaret något om sambeskattningen, och av den av honom redovisade statistiken framgick det att denna inte skulle vara något större hinder. Det är möjligt att så är fallet när det gäller de ordinarie skö-

terskorna. Det råder dock ingen tvekan om att densamma utgör ett hinder när det är fråga om att förmå de avgångna sköterskorna till ett fortsatt deltidsarbete. Om en gift sådan sjuksköterska lägger sin inkomst i toppen på mannens inkomst, så tar givetvis skatten sin dryga del av hennes förtjänst. Är hon därjämte i den situationen, att hon under sin bortovaro måste anlita ett hembiträde eller en barnsköterska i hemmet, ja, då kan det hända att hon rent av kan få betala eller lägga till för nöjet att få deltidsarbete. Och sådant, det förstår vi, stimulerar förvisso inte.

Jag skulle vilja vädja till inrikesministern att inom regeringen utnyttja sitt inflytande i sådan riktning, att vi till en kommande riksdag kan motse förslag från regeringshåll om sambeskattningens avskaffande. Det inkomstbortfall för statskassan, som härigenom skulle bli följd, skulle förvisso i hög grad kompenseras genom nya skatteobjekt i mängd, tack vare ökade insatser inte minst från kvinnligt håll. Men det väsentligaste vore dock att vi härigenom inte bara skulle lösa arbetskraftsproblemet vid sjukhusen utan även få en önskvärd rekrytering på lärarfronten liksom annorstädes.

Man bör givetvis också undersöka vilka andra vägar som kan beträdas när det gäller att rekrytera sjuksköterskepersonalen. Sjuksköterskorna själva har nyligen på sin kongress diskuterat en sådan sak som pensionsunderlag även för deltidsarbeten, och likaså har en ytterligare rationalisering av arbets- och anställningsförhållandena förts fram i sammanhanget. Jag skall inte här gå in på i vilken mån dessa projekt är realiserbara eller inte. Men det synes mig nödvändigt att de i varje fall blir föremål för en undersökning.

Kort efter det att jag hade framställt min interpellation till inrikesministern fick jag ett brev från en person som frågade, om det »inte fanns någon i riksdagen som vågade väcka ett förslag om kvinnlig värnplikt, när nu regeringen inte vågar göra det». Han skrev bl. a. att nu, då kvinnorna har fått i det när-

Ang. personalbristen vid allmänna sjukvårdsinrättningar

maste samma medborgerliga rättigheter som männen, så är det inte för mycket begärt att kvinnorna också skall på något sätt svara för det inre försvaret. Männen svarar för det yttre försvaret, och kvinnorna bör genom en allmän samhällstjänst svara för det inre, skrev han. Jag vet inte, om ett sådant förslag kan vara realiserbart eller inte, och ännu mindre vet jag, hur det skulle komma att accepteras av våra tiders kvinnor.

Men jag kan tala om att jag i min ungdom, kanske i oförstånd, en gång skrev en tidningsartikel, där jag var inne på samma tanke som denna. Jag menade att t. ex. ett års kvinnlig samhällstjänst, uppdelad på, låt oss säga vissa månaders sjukvårdsarbete och barnavård samt vissa månaders teoretiskt och praktiskt hushållsarbete, skulle bli en värdefull utbildning för livet, i varje fall för många flickor som nu förs direkt från skolan eller konfirmationen till fabriken och sedan aldrig får någon utbildning av detta nödvändiga slag. Samtidigt därmed skulle man lösa arbetskraftsproblemet vid många av våra allmänna inrättningar, trodde jag.

Den där tidningsartikeln resulterade emellertid i att jag fick ett brev från en kvinna i framskjuten ledarställning, vari hon ordentligt skällde ut mig för att jag vågade föra fram en dylik tanke. »Den saken», sade hon, »skall ni karlar inte lägga er i, ty den klarar vi kvinnor själva.» Sedan dess har jag heller aldrig vågat att befatta mig med det problemet. Men alldenstund den omnämnde skribenten på nytt kastat fram tanken skulle det onekligen vara rätt intressant att höra, hur våra dagars kvinnor ser på detta problem.

Men för att återgå till själva sjuksköterskeproblemet så är det högst angeläget att vi i fortsättningen inte skall nödgas bevittna att man måste utrymma sjukhussalar och sända hem patienterna på grund av brist på personal. Detta är en dålig reklam, synes det mig, för vår organisation på sjukvårdsfronten, och den står heller inte i rimlig överensstämmelse med de uppoffringar och kostna-

der som vi årligen nedlägger för att allt bättre betjäna de sjuka.

Nu litar jag emellertid fullt och fast på inrikesministerns aktivitet och intresse även i fortsättningen. Jag gör det på samma gång som jag ånyo tackar honom för svaret.

Herr EDSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag vill i likhet med interpellanten tacka inrikesministern för det positiva svar han givit på interpellationen. Framför allt gläder det mig att inrikesministern förespeglade att utbildningskapaciteten på våra sjuksköterskeskolor skulle utökas. Det är nämligen där kärnpunkten ligger. Jag har dock svårt att dela inrikesministerns optimism beträffande framtiden på denna punkt.

Vi måste konstatera att *sjuksköterskebristen för närvarande är sjukvårdens besvärligaste problem*. Den håller på att bli nästan lika svårartad som tandläkarbristen en gång var för folktandvårdens utbyggande. Liksom då bygger vi nu moderna lokaler, som sedan får stå tomma under kortare eller längre tid, därför att vi inte kan skaffa tillräckligt med examinerad personal. Se t. ex. på thoraxkliniken vid karolinska sjukhuset. Där står sedan månader tillbaka avdelningar tomma, ty det finns inga sjuksköterskor. Det är likadant som det var för tio år sedan beträffande folktandvårdsklinikerna.

Helt naturligt blir det de mest krävande och tungskötta platserna som blir svårast att besätta. I detta avseende har vi två kategorier, som för närvarande är uttalat svåra att besätta. Den ena är kronikervården med dess svårskötta och tungskötta klientel. Den andra är undervisningssjukhusen, som har ett mycket krävande och svårskött klientel och vars karaktär av undervisningsanstalter gör sjuksköterskornas arbete ytterligare besvärligt, med talrika ronder och växlande chefer, ofta många på en gång.

Det är också på dessa områden som vi finner den största bristen på sjuksköterskor. Båda är ytterst känsliga och

Ang. personalbristen vid allmänna sjukvårdsinrättningar

viktiga områden inom sjukvården. Kronikervården är i stort mindre väl utbyggd än sjukvårdens övriga delar. Stängda platser på sådana vårdavdelningar skapar ofta prekära situationer inte bara för de sjuka utan även för de sjukas anhöriga. Vi har exempel på detta överallt i landet, inte minst i Stockholm. Undervisningssjukhusen är säte för den mest specialiserade sjukvården, som i allmänhet inte kan givas på andra håll. Där samlas de mest svårdiagnosticerbara och svårbehandlade fallen, och där blir behovet av sjukvård ofta särskilt trängande. Jag tänker exempelvis på thorax- och neurokirurgiska sjukdomsfall.

Min speciella erfarenhet på detta område har jag från sjukvårdsstyrelsen i Malmöhus läns landsting, där jag suttit under mer än ett årtionde, och jag vet hur mycket besvär vi har just på dessa punkter. Vi har ytterst svårt att skaffa tillräckligt antal sköterskor till våra kronikerhem samt till Lunds lasarett, vårt undervisningssjukhus. Vid det sistnämnda lasarettet har av denna orsak under de sista tre åren i genomsnitt så många vårdavdelningar måst stå stängda, att det motsvarar årsbeläggningen på ett s. k. normallasarett med omkring 150 vårdplatser. Detta är slöseri med vårdplatser av den mest dyrbara och mest välrustade art. Skall det behöva vara så? Liknande förhållanden har vi även vid andra undervisningssjukhus, kanske inte fullt så uttalade.

Att förhållandena vid Lunds lasarett varit särskilt svåra sammanhänger med det förhållandet att vi för hela Malmöhus läns landsting samt städerna Malmö och Hälsingborg har blott en enda sjuksköterskeskola i Lund, vars kapacitet är alldeles otillräcklig. Under många år har planerats en ny skola i Malmö, men det har ännu inte blivit av. Jag har en känsla av att det kommer att ta många år innan den kommer till stånd. Man har inte någon vidare sprätt — om jag får använda det uttrycket — på handläggningen av ärendet. Saken har högst obetydligt avancerat under sista året. Det är nämligen så, att i Malmö ej föreligger

alldeles samma bristsituation som i Lund beträffande sjuksköterskor, mest beroende på sociologiska förhållanden.

Jag delar inte statsrådets uppfattning att sjuksköterskebristen kunde vara avhjälpt på ett par år, om de nämnda tvänne skolorna skulle komma till stånd. Jag är övertygad om att ytterligare minst en skola behövs, och fråga är om inte även statens sjuksköterskeskola behövde utbyggas.

Det är en annan sak som jag vill understryka i detta sammanhang. I modern sjukvård finns så många olika kategorier av sjukvårdspersonal. Det är inte bara sjuksköterskorna som är läkarnas närmaste medhjälpare utan även sjukgymnaster, arbetsterapeuter, sysselsättningsterapeuter och en lång rad likställda kategorier. I denna personalgrupps utbildning brister det för närvarande i hög grad — även beträffande sjukgymnasterna trots den nya reformen av deras utbildning — i fråga om den grundläggande utbildningen i praktisk sjukvård jämfört med flertalet andra länder. Orsaken till att vi icke kan ge dessa kategorier denna grundläggande och mycket viktiga utbildning är att det inte har funnits platser för dem vid våra sjuksköterskeskolor. Det är där de bör få denna grundläggande skolning. Det är därför nödvändigt att sjuksköterskeskolornas kapacitet även utvidgas för ett ökat antal elever under de första årens grundläggande del av utbildningen med hänsyn till dessa andra kategorier. Vi måste rationalisera utbildningen av våra arbetsterapeuter, sysselsättningsterapeuter, med flera, så att de blir mera kunniga och lämpade för sina arbetsuppgifter.

Jag understryker därför behovet av ökad kapacitet på våra sjuksköterskeskolor. Jag vet att vår inrikesminister är varmt intresserad av dessa frågor, och jag är övertygad om att han söker göra allt vad göras kan, men jag vill ändå ge eftertryck åt hur brännande detta behov är just nu i vårt land. Jag vill också betona att vi inte bör töva för länge. Även om vi får ny skola, har vi därmed inte nya sköterskor. Det tar ytterligare tre år

Ang. personalbristen vid allmänna sjukvårdsinrättningar

innan de är färdiga. Skyndsam behandling av frågan är därför av synnerlig vikt för vårt samhälle.

tjänst i tillfälliga sysslor, extra övervakning o. s. v.

Herr KAIJSER (h):

Herr talman! Jag vill också uttrycka den glädje jag erfor, när jag hörde inrikesministerns positiva svar, men det var ju inte annat att vänta, med det stora intresse han har för vår svenska sjukvård. Frågan har emellertid så pass många aspekter, att jag tillåter mig ta kammarens uppmärksamhet i anspråk en liten stund.

Jag delar helt uppfattningen, att en väsentlig orsak till svårigheterna sammanhänger med att så många sjuksköterskor gifter sig mycket snart efter examen och sedan helt eller delvis lämnar sitt yrke. Jag är också av den övertygelsen, att det gäller att ordna förhållandena så, att så många som möjligt av de sjuksköterskor, som blir gifta, i någon mån — man kan kanske säga i största möjliga mån — har kontakten kvar med sitt yrke. Under de första åren de är gifta är det helt naturligt och även ur samhällets synpunkt önskvärt, att de ägnar familjen och barnen så mycken tid som möjligt, men det är också ett önskemål, att de inte helt släpper kontakten med sitt yrke, att de i möjligaste mån följer med utvecklingen inom yrket, så att de längre fram, när familjen inte längre har behov av allt det arbete som de vill utföra, skall kunna återgå i sitt arbete, inte som nybörjare, utan som goda, fullvärdiga och erfarna arbetskrafter.

Den frågan kan lösas på många olika sätt. Om inrättandet av en särskild reservkår av sjuksköterskor, som skulle kunna åtaga sig att tjänstgöra viss tid varje år, så som omnämnes i statsrådets svar, löser problemet, särskilt under semestertiden, är väl ovisst; men hur som helst, den gifta sköterskan kan ta ett vikariat om en eller två månader en eller två gånger om året, och det är också tänkbart att hon tar en halvtidstjänst eller annan deltidstjänst eller att hon tar

En första förutsättning är, att sambeskattningsfrågan ordnas på ett vettigt sätt. Det är nämnt förut, men jag vill ytterligare understryka detta. Alldeles särskilt viktigt är det, att kostnaden för den hjälp som skall sköta om familjen, medan husmodern är borta på sitt yrkesarbete, får dras av enligt regler, som är vida generösare än de nuvarande. När det gäller denna yrkeskategori måste man ha i minnet, att det för närvarande är mycket viktigare för samhället än för dem själva att de ägnar sig åt sitt yrkesarbete. Det är att hoppas, att den kommitté, som nu arbetar med frågan om sambeskattningen, skall bli färdig inom rimlig tid, och att den kommer med ett vettigt, ett acceptabelt, ja, jag skulle vilja säga ett arbetsstimulerande förslag. Jag har fullständigt drastiska exempel på hur det nuvarande systemet verkar men skall inte trötta med att anföra dem. Det är för oss alla väl kända förhållanden. Jag vill också peka på det sätt, på vilket Stockholms läns landsting i viss begränsad omfattning kunnat ordna denna fråga, ett exempel som jag tycker manar till efterföljd.

Halvtids- och deltidstjänster är bra inom vissa delar av sjukhusvården, mindre bra inom andra. Det är ofta som man finner, att en gift sjuksköterska inte vill ha en sådan tjänst, där det krävs jourtjänstgöring nattetid och jourtjänstgöring lördagar och söndagar. De tiderna vill den gifta sköterskan vara tillsammans med sin familj, och det får man väl inte förtänka henne. Men om all vaktjänst och all tjänstgöring omkring veckosluten skall läggas på de ordinarie heltidsanställda ogifta, kan det lätt uppstå friktioner, som inte alltid är så enkla att avveckla.

Även ur andra synpunkter kan halvtidstjänster på vårdavdelningar medföra vissa bekymmer. Det är alldeles klart att man kan sätta in halvtidstjänster för att avverka mera tillfälliga ökade arbetsbelastningar, men alltför många halvtidstjänster på vårdavdelningar kan äventyra den kontinuitet i sjukvårdsarbetet,

Ang. personalbristen vid allmänna sjukvårdsinrättningar

som är nödvändig för ett gott resultat. Redan när den i och för sig nödvändiga arbetstidsregleringen för sjuksköterskor genomfördes, kunde vissa olägenheter i detta avseende förmärkas. Patienterna sade: »Varje gång jag vill tala med sjuksköterskan, är det en annan»; och läkaren måste konstatera att den nödvändiga rapporteringen, för vilken det ju behövs en avsevärd mängd arbetstid — större ju oftare den måste ske — understundom kunde klicka. Alltför många halvtidstjänster kan sålunda inte lämpligen anordnas på sjukhusens vårdavdelningar.

I stort sett kan man kanske ändå säga att det hankar sig fram rätt bra under största delen av året. Det är emellertid under sommarmånaderna, under semestermånaderna, som en del av sjukavdelningarna måste stängas. Ofta kombineras detta med översyn och reparation av avdelningarna, och stängningen tjänar då två syften. Det har visserligen sagts att man aldrig skall behöva stänga en hel avdelning för vädring och reparation; man skall nöja sig med att stänga en sjuksal i sänder. Många särskilt äldre vårdavdelningar är dock så konstruerade, att man måste stänga praktiskt taget hela avdelningen för att kunna genomföra en ordentlig översyn. På sommaren är sjukligheten ofta mindre; man undviker att välja denna tid för vård av sådana åkommor, där man kan välja tidpunkten för behandling, och sjukvården klarar sig på så sätt någorlunda bra ändå.

Genom att på detta sätt stänga några sjukavdelningar under sommarmånaderna klarar man semesterfrågan för en del av personalen. Genom att snåla in på en del tjänster klarar man en del — men observera, detta måste betyda att en del uppgifter, som kanske får betraktas som mindre överhängande, får skjutas över till en senare tid eller kanske måste försummas. Men dessa åtgärder löser inte alla problemen.

Semesterlagen säger i 12 §, att arbetsgivaren äger bestämma, när semestern skall utgå; dock bör semestern, om arbetstagaren icke annat begär, såvitt möjligt förläggas till sommartid. Ju större

kadern av sjuksköterskor blir, desto större reserv är nödvändig, om alla skall kunna få semester under sommarmånaderna. Egentligen skulle det behövas ett överskott på en tredjedel av de arbetande för att fylla behovet. Inte minst ur den synpunkten är statsrådets omnämnande av de nya utbildningsmöjligheterna av stor betydelse.

Ett bidrag till lösningen av problemet är givetvis att göra propaganda för att man tar åtminstone en del av semestern vintertid. Det är många som njuter bra av och väl tillgodogör sig en skidsemester under senvintern. Att på annat sätt söka förhindra de anställda att få sommarsemester lönar sig dåligt, ty då blir trivseln dålig, och då flyttar de hellre till ett annat ställe med bättre möjligheter.

Juli månad är den svåraste, och då sviker också många av de gifta sjuksköterskorna. Så länge den väsentliga delen av arbetsmarknaden helt och hållet lägger ned verksamheten under tre veckors tid i juli — jag tänker på byggnadsfacken, på många industrier och på många andra områden — får man räkna med att många av våra gifta sjuksköterskor vill fira semestern på landet tillsammans med sina män och sina familjer. Ger man dem inte ledigt, slutar de. Genom sambeskattningsreglerna är deras inkomst av arbetet så liten, att den knappast spelar någon roll för dem, och situationen är på deras arbetsmarknad sådan, att de, om de så önskar, alltid kan få en tjänst när de kommer tillbaka.

Så länge man anser att vi har en så god standard, att vi kan inställa verksamheten inom stora delar av vår arbetsmarknad under en stor del av sommaren, så länge får vi också räkna med svårigheter att under denna tid fylla personalkadrarna även inom sjukvården.

Personalchefen på det sjukhus, där jag arbetar, menar att vi även inom sjukvården får räkna med att lägga ned vad som inte hör till den direkta akuta vården under semestertiden. Jag ser det inte riktigt så, men jag tror att det är angeläget att göra sjuksköterskearbetet

Ang. samebefolkningens fortsatta utövning av renskötseln, m. m.

även ur ekonomisk synpunkt så lockande och vinstgivande för de gifta sjuk-sköterskorna, att det för många av dem kan bli ett verkligt tänkbart alternativ till en sommarledighet långt borta från sjukhusets hank och stör.

Överläggningen ansågs härmed slutad.

Ang. samebefolkningens fortsatta utövning av renskötseln, m. m.

Herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet NETZEN, som förklarar sig ämna vid detta sammanträde besvara herr Uno Olofssons interpellation angående samebefolkningens fortsatta utövning av renskötseln, m. m., fick nu ordet och anförde:

Herr talman! Med första kammarens tillstånd har herr Olofsson frågat statsministern, om denne är villig att medverka till att frågor rörande samebefolkningens fortsatta utövning av renskötseln och denna befolknings levnadsförhållanden i övrigt blir föremål för en allsidig utredning i syfte att komma till rätta med de för befolkningen aktuella närings- och trygghetsproblemen.

Frågavarande interpellation har av statsministern överlämnats till mig för besvarande. Vid utformandet av den del av svaret, som avser spörsmålet angående samernas yrkesutbildning har jag samrått med chefen för ecklesiastikdepartementet.

I interpellationen anföres, att de aktuella sameproblemen kan ses ur två aspekter, varav den ena avser frågan, hur man skall förbättra levnadsbetingelserna för de nomadiserande samerna, och den andra frågan om vilka åtgärder, som skall vidtagas för att underlätta för de samer, som så önskar, att övergå till andra näringsgrenar än renskötseln.

Levnadsbetingelserna för den del av samebefolkningen som nomadiserar — inemot 3 000 personer — är givetvis på ett avgörande sätt beroende av utvecklingen i skilda hänseenden inom renskötseln. Denna näringsgren företer lik-

som de flesta andra i vårt samhälle icke obetydliga förändringar under de senaste årtiondena, bland annat har i stor utsträckning skett en omställning från intensiv till extensiv drift. De inträffade förändringarna har följts med uppmärksamhet av statsmakterna, varjämte ett flertal åtgärder har vidtagits för att främja berörda näring och dess utövare. Ur den med riksdagens medverkan inrättade statens lappfond har under senare år årligen utgått cirka en halv miljon kronor till renskötselns stödjande. Av nu pågående utredningar rörande renskötseln har i interpellationen nämnts renutredningen. Denna har enligt sina direktiv att bland annat undersöka möjligheterna att skapa en bättre ordning i fråga om renprodukternas tillvaratagande och avsättning. Vid sidan av en undersökning om möjligheterna att förbättra de nuvarande slaktmetoderna samt att förlänga slaktid och försäljningssäsong har som en huvuduppgift för utredningen angivits, att den bör pröva förutsättningarna för att genom en ekonomisk föreningsrörelse eller på annat sätt nå fram till ett mera rationellt utnyttjande av renskötselns möjligheter. Utredningen har utöver nu anförda spörsmål att taga upp till behandling även andra faktorer av den art, att de kan inverka på renskötselns lönsamhet.

Även 1955 års renmärkeskommitté utreder en för renskötseln betydelsefull fråga. Kommittén väntas inom den närmaste tiden komma att framlägga förslag angående tidsenligare föreskrifter rörande renmärkningen och därmed sammanhängande spörsmål i syfte att åstadkomma en bättre ordning i äganderättsförhållandena inom renskötseln. Vidare har i maj detta år tillkallats en särskild utredningsman för att verkställa utredning rörande forskningen å renskötselns område och därmed sammanhängande frågor.

Jag vill i detta sammanhang erinra om att Kungl. Maj:t i beslut den 24 januari detta år angående reglering av vattenavrinningen ur Kultsjön i Vilhelmina socken såsom villkor för detta regleringsföretag bland annat föreskrivit att sökan-

Ang. samebefolkningens fortsatta utövning av renskötelsen, m. m.

dena skall inom viss kortare tid, efter det verkställbart tillstånd till reglering föreligger, till statskontoret inbetala ett större belopp, varav 300 000 kronor enligt beslut av Kungl. Maj:t skall disponeras för diverse åtgärder till fromma för renskötelsen inom området samt till motverkande av regleringsföretagets hinder samma inverkan på näringen i fråga m. m.

Vad angår den i interpellationen berörda sammanblandningen av norska och svenska renar vill jag framhålla, att det icke torde vara möjligt att helt undgå en sådan sammanblandning utan att mycket stora kostnader lägges ned på att uppföra renstängsel längs riksgränsen. Spörsmålet, som avhandlas i gällande renbeteskonvention med Norge, var föremål för överläggningar vid den senaste förlängningen av konventionen år 1950. Det bör givetvis medtagas bland de ämnen som skall diskuteras vid nästkommande överläggningar rörande sagda konvention.

Beträffande bostadsfrågans ordnande för de nomadiserande samerna torde jag få hänvisa till vad chefen för socialdepartementet anfört i sitt den 15 april i år i andra kamraren avgivna svar på en av fru Jäderberg i detta ärende framställd interpellation.

Bland åtgärderna för att underlätta för samerna att övergå från renskötelsen till andra näringsfång har i interpellationen särskilt pekats på yrkesutbildningen. Denna kan avse dels vuxna samer, som önskar lämna sitt gamla yrke, dels uppväxande sameungdom, som önskar erhålla utbildning för annan yrkesverksamhet än renskötelse. Vad den första kategorien beträffar må framhållas, att något behov av särskild omskolningsverksamhet för fjällsamer icke hittills anmälts till överstyrelsen för yrkesutbildning. I fråga om den andra kategorien kan först framhållas, att de yrkesutbildningsmöjligheter, som står den norrländska ungdomen till buds, också är öppna för samerna. Naturligtvis kan de senare sägas i praktiken ha sämre utbildningsmöjligheter på grund av sina bosättningsförhållanden, vilket dock

knappast gäller i sådana fall, där yrkesutbildningsanstalt är förenad med internat, såsom vid vissa centrala verkstadsskolor. Dessa förhållanden och samernas fåtalighet — omkring 400 elever vid de 10 nomadskolorna — gör det dock närmast uteslutet att särskild yrkesutbildning ordnas för dessa barn, i den mån det inte är fråga om utbildning i renskötelse.

1957 års nomadskoleutredning kan sägas ha i uppdrag att föreslå åtgärder, vilka ger samebarnen samma möjligheter som andra att välja utbildningsväg, genom att åt dem bereda 9-årig obligatorisk undervisning.

Såsom framgår av vad jag nu anfört, pågår en betydande utredningsverksamhet rörande renskötelsen och dess utövare. I avvaktan på resultatet av dessa utredningar samt nomadskoleutredningen bör enligt min mening icke igångsättas någon ny, vittomspännande utredning, som skall behandla bland annat samma ämnen som de nyss nämnda utredningarna. Detta kunde för övrigt åstadkomma en försening av det i och för sig angelägna utredningsarbete som nu pågår. Jag avser emellertid att även i fortsättningen med uppmärksamhet följa samernas och renskötelsens problem i olika avseenden. Såsom skedde i samband med det förut nämnda beslutet angående regleringsföretaget i Kultsjön avser jag att även framgent söka verka för att samernas berättigade intressen i möjligaste mån tillvaratages vid avgörandet av ärenden rörande vattenregleringar o. d.

Med det nu anförda anser jag mig ha besvarat herr Olofssons interpellation.

Herr OLOFSSON, UNO, (fp):

Herr talman! Till statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet ber jag att få framföra mitt tack för svaret på min interpellation.

Det är inte alls min mening att här i dag till någon närmare diskussion upp-ta alla de spörsmål som berörs såväl i min interpellation som i statsrådets svar. Det räcker med att konstatera att problemen är många och ofta svårbe-mästrade.

Ang. samebefolkningens fortsatta utövning av renskötseln, m. m.

Det är känt för många, även bland samerna, att det pågår ett antal utredningar, och jag delar nog statsrådets uppfattning, att man inte genom någon ny stor utredning nu skall föregripa de pågående. Vad som är viktigast i detta sammanhang är att de pågående utredningarna slutföres och att någonting blir utrett, så att de resultat, som utredningarna kan ge, leder till åtgärder från statsmakternas sida.

Det är ju så med oss svenskar, att vi oftast betraktar samerna såsom en kuriositet, en turistattraktion, utan att riktigt vilja förstå att samerna är människor, som har sina berättigade anspråk på den nation, där de råkar leva och bo. Allteftersom vi nu på grund av samhällets behov av de råvaror och naturtillgångar som finns i Norrland — särskilt då vattenkraften — nödgas ta i anspråk delar av den orörda vildmark, som historiskt länge har varit samernas egen, så bör det också vara vår skyldighet och vårt intresse att, så långt det står i vår makt, mildra de ingrepp som vi måste göra i samebefolkningens levnadsförhållanden.

Det är inte underligt att det råder en viss oro bland samerna när man ändå vet, hurusom vår natur uppe i Norrland har ändrats på de sista årtiondena. Frågan är speciellt känslig, därför att samerna ju ändock tillhör en annan ras och talar ett annat språk än vi själva gör. Vi råkar ju här i vårt land ha den stora förmånen att tillhöra ett enhetligt folk såväl i fråga om ras som språk, och vi talar ofta stora ord om andra länder, som har undertryckta minoriteter. Det bör också vara vår skyldighet att se till, att denna lilla befolkningsgrupp, som samerna utgör, omhuldas på bästa sätt. Det behöver inte vålla oss stora bekym-

mer eller medföra stora utgifter, utan huvudsaken är att vi rätt förstår samernas problem.

Jag ber än en gång att få tacka för svaret.

Överläggningen förklarades härmed slutad.

Föredrogs och lades till handlingarna den av bankoutskottet jämlikt § 21 riksdagsstadgan gjorda anmälan, att till utskottet från fullmäktige i riksbanken inkommit framställning om pension till änkefru Nanny Ingvall, född Rundgren.

Föredrogs och bordlades ånyo konstitutionsutskottets memorial nr B 1, statsutskottets utlåtanden och memorial nr B 1, B 3, B 4, B 13, B 15—B 21, B 23—B 25 och B 27—B 37, första lagutskottets utlåtanden nr B 2, B 3 och B 6, andra lagutskottets utlåtanden nr B 2—B 7 samt jordbruksutskottets utlåtanden nr B 1—B 3.

På framställning av herr talmannen beslöts att på föredragningslistan för morgondagens sammanträde statsutskottets utlåtande nr B 15 skulle uppföras närmast efter samma utskotts utlåtande nr B 1 samt att jordbruksutskottets utlåtande nr B 3 skulle sättas omedelbart efter dessa båda ärenden.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 16.52.

In fidem
K.-G. Lindelöw

Onsdagen den 16 juli

Kammaren sammanträdde kl. 10.00.

Upplästes en till kammaren inkommen ansökning, som jämte därvid fogat läkarintyg var så lydande:

Till riksdagens första kammare

Undertecknad får med stöd av bifogade läkarintyg vördsamt anhålla om ledighet från riksdagsarbetet under den tid, som finnes angiven i läkarintyget.

Nöttja den 14 juli 1958

Fritiof Karlsson

Riksdagsman *Fritiof Karlsson* från Nöttja, som lider av inflammation i höger stortå, är på grund härav oförmögen att inställa sig i riksdagen under 14 dagar från dato intygas härmed.

Ljungby den 14 juli 1958

Elis Lindgren
lasarettsläkare

Den begärda ledigheten beviljades.

Föredrogs ånyo konstitutionsutskottets memorial nr B 1 angående granskning av de i statsrådet förda protokoll.

Till konstitutionsutskottet hade på därom hos vederbörande gjord framställning blivit överlämnade de under tiden från och med den 10 januari 1957 till och med den 9 januari 1958 i statsrådet förda protokoll.

Därjämte hade på därom särskilt gjord framställning överlämnats utdrag av det över finansärenden den 7 februari 1958 förda protokoll i vad det avsåg avlättande av proposition nr 50 till innevarande års A-riksdag.

Utskottets nu föreliggande memorial var indelat i två särskilda, med A och B betecknade punkter.

I punkten A hade utskottet anmält, att vid den granskning av nyss omförmälda protokoll och av övriga handlingar, som i överensstämmelse med grundlagens föreskrift av utskottet företagits, anledning icke förekommit att mot någon ledamot av statsrådet tillämpa § 106 regeringsformen.

I punkten B hade utskottet anmält, att granskningen ej heller givit utskottet anledning till anmälan enligt § 107 regeringsformen mot någon ledamot av statsrådet.

Vid punktvis skedd föredragning av förevarande memorial lades detsamma till handlingarna.

Vid memorialet funnos fogade dels tre särskilda, med I—III betecknade reservationer, innefattande avslagna yrkanden om anmälan enligt § 107 regeringsformen, dels ock två reservationer avseende avslagna yrkanden angående omförmälan.

Herr talmannen anförde, att därest några yttranden komme att föranledas av de vid memorialet fogade reservationerna, han ville framhålla som ett önskemål, att dessa yttranden anknötes till reservationerna gruppvis, så att varje reservation diskuterades särskilt för sig och, sedan den slutbehandlats, icke vidare återupptoges i den fortsatta debatten.

Ang. viss medelsanvisning till anskaffning av flygmateriel m. m.

Enligt en med I betecknad reservation hade herrar *Ollén, Källqvist, von Friesen, Braconier* och *Hammar* ansett, att utskottet bort göra anmälan jämlikt § 107 regeringsformen mot föredragande departementschefen, statsrådet Nilsson, med anledning av att Kungl. Maj:t enligt

Ang. viss medelsanvisning till anskaffning av flygmateriel m. m.

statsrådsprotokollet över försvarsärenden den 8 mars 1957 fattat beslut — utan att riksdagen underrättats — om tagande i anspråk av visst reservationsanslag till anskaffning av flygmateriel m. m.

Härom anförde nu:

Herr OLLÉN (fp):

Herr talman! Frågan om det ökade behovet av betalningsmedel för inköp av flygmateriel har vid olika tillfällen, främst i remissdebatten i januari, debatterats i andra kammaren. Från regeringshåll har därvid gjorts försök att skjuta skulden på flygförvaltningen. Sent omsider har emellertid genom en kommuniké från statsministern klarlagts, att flygförvaltningen ej kan lastas för något i saken. Nu i dechargedebatten är tiden inne att diskutera regeringens ansvar i frågan.

Det torde därvid först finnas anledning att dröja vid några grundlagsstadganden, som har betydelse i sammanhanget. Enligt § 57 regeringsformen utövas ju beskattningsrätten av riksdagen allena. 76 § regeringsformen stadgar, att Kungl. Maj:t ej utan riksdagens samtycke får göra gäld. Vidare skall riksdagen enligt 62 § i samma lag besluta om hur stora summor som skall anslås till särskilda huvudtitlar och anslag. För att riksdagen skall kunna få möjlighet att bedöma statens läge och fullgöra de skyldigheter, den ålägges av grundlagarna, skall Konungen enligt § 58 regeringsformen »ärligen för riksdagen uppvisa statsverkets tillstånd i alla dess delar, till inkomster och utgifter, fordringar och skulder». Det är ju för övrigt alldeles självklart, att den som har att bevilja anslag också måste ha överblick över den ekonomiska situationen, och det ligger i sakens natur, att väsentliga ändringar i budgeten efter statsverkspropositionens framläggande måste redovisas för riksdagen.

Det har också i viss mån varit den sist anförda synpunkten, som har spelat in, när det nuvarande anslagssystemet för anskaffning av flygmateriel infördes. Genom att beställningar måste utläggas lång tid innan leverans skedde och betalning skulle äga rum, blev systemet med årliga anslag oöverskådligt och

opraktiskt. Man övergick därför 1948 till s. k. rullande sjuårsplaner. Det innebär, att man varje år bestämmer en plan för materielanskaffning för de närmaste sju åren. På grundval av denna plan beräknar man sedan dels hur mycket betalningar, som skall utläggas under budgetåret, och dels hur mycket betalningsmedel, som erfordras under samma tid. Riksdagen lämnar sålunda ett beställningsbemyndigande och fastställer ett betalningsanslag. Varje år förskjutes planen ett år framåt i tiden och modifieras efter omständigheterna. Om ändringar i planen yttrade departementschefen vid systemets tillkomst: »Den sålunda fastställda planen bör varje år förskjutas ett år framåt, så att varje år fastställs en plan att gälla för de närmast därpå följande sju budgetåren. Därvid kunna på grund av förskjutningar i leveranser, ändrat prisläge, organisationsförändringar o. d. vissa ändringar behöva företagas även i de delar den nya planen till tiden sammanfaller med den närmast föregående. Även under löpande budgetår kunna ändringar i planen visa sig erforderliga på grund av ändrade förutsättningar beträffande konstruktioner, leveransmöjligheter m. m.»

De principer, som sålunda uppdrogs, har också följts. Vid icke mindre än tre tillfällen under den tid, det nya systemet varit i kraft, har det inträffat, att ändringar under löpande budgetår medfört särskilda yrkanden till riksdagen. På grund av att flygplan levererades i snabbara takt än beräknat begärdes således 1950 45 miljoner kronor extra. Prisstegringar medförde, att man 1951 begärde 32 miljoner kronor utöver vad som beräknats. Då priserna samma år steg ytterligare, fick man senare begära 55 miljoner kronor därutöver. Alla dessa äskanden har bifallits av riksdagen. Det använda systemet innebär, att man lättit betalningsanslagen följa beställningsbemyndigandena, ej tvärtom.

Det ökade behovet av betalningsmedel, som det är fråga om i det nu aktuella fallet, rör främst budgetåret 1956/57. Det bör därför nämnas, att riksdagen för detta budgetår i vanlig ordning läm-

Ang. viss medelsanvisning till anskaffning av flygmateriel m. m.

nade beställningsbemyndigande för 640 miljoner kronor och anvisade betalningsanslag på 475 miljoner kronor. Under löpande budgetår — närmare bestämt den 18 februari 1957 — inkom så flygförvaltningen — i enlighet med tidigare redovisad praxis — med tilläggsäkanden. Dessa hade sin grund i prisförändringar och förskjutningar i leveranser och avsåg 80 miljoner kronor. Här är att märka, att det inte var fråga om några nya utgifter utan om kostnader, som redan uppkommit inom ramen av de beställningsbemyndiganden, som riksdagen lämnat.

I detta läge fann sig regeringen för-anlåten bryta tidigare praxis och uppmana flygförvaltningen att försöka skaffa krediter. Underhandlingar upptogs också med in- och utländska leverantörer om betalningsanstånd och förskjutning av leveranser. Dessa underhandlingar lyckades också, och endast ett mindre, reserverat belopp behövde tagas i anspråk. Det rörde sig om 9 200 000 kronor. Regeringen behövde således ej vända sig till riksdagen med begäran om ytterligare medel. Det bör påpekas, att god tid för en dylik hänvändelse fanns. Kungl. Maj:t fattade beslut den 8 mars.

Skulden var dock inte borta härigenom, och — vad värre var — den fortsatte att öka. Flygförvaltningen hade redan i sin skrivelse i februari förutskickat ytterligare ökning, och sådan ägde också rum. Dessutom utsatte man sig genom den erhållna krediten för risk för ränteutgifter — statskontoret räknade i sitt yttrande över flygförvaltningens framställning med 0,5 miljoner kronor. Nu blev det slutligen — av någon anledning — inga ränteutgifter, men man räkade hela tiden med att sådana skulle uppstå. Så gjorde t. ex. försvarsministern fortfarande i januari i år enligt uttalande i remissdebatten. Och hade ränteutgifter uppkommit, skulle därigenom Kungl. Maj:t ha iklätt sig ny gäld utan riksdagens hörande, något som enligt 76 § regeringsformen icke är tillåtet.

Hela tiden hölls riksdagen ovetande om skulden, som fortsatte att öka. Visserligen lär saken ha förts på tal vid en fö-

redragning inför statsutskottets första avdelning den 5 mars, men därmed är ju inte riksdagen underrättad. Inte ens under höstriksdagen nämndes ett ord om det ökade behovet av betalningsmedel. Först i statsverkspropositionen till detta års A-riksdag meddelades saken. Då hade behovet av ytterligare betalningsmedel stigit till 180 miljoner kronor, som inte heller vid detta tillfälle kunde täckas.

Vad som förekommit är alltså att riksdagen i det närmaste ett år hållits ovetande om en skuld på mellan 80 och 180 miljoner kronor. Det är ju här fråga om avsevärda belopp. Som jämförelse kan nämnas, att samma budgetår inställdes repetitionsövningarna, varigenom 70 miljoner kronor sparades. Om man vetat om den stora skuldbelastningen är det kanske inte otroligt, att vissa av riksdagens ledamöter tagit annan ställning till anslagsfrågor än vad de nu gjorde.

Nu uppgav försvarsministern under remissdebatten att anledningen till dröjsmålet var att man ville undersöka, om kostnaderna kunde nedskäras på följande budgetår. Men en sådan förhoppning — som för övrigt icke infriades — gör ju inte skulden mindre.

Det vore mycket olyckligt, om en praxis av det slag, som regeringen i detta ärende tillämpat, skulle vinna insteg. Det finns all anledning att understryka, att riksdagen bör hållas underrättad om större förskjutningar i budgeten. Regeringsformen bygger uppenbarligen på förutsättningen att så skall ske.

Professor Nils Herlitz, en aktad tidigare ledamot av denna kammare och av konstitutionsutskottet, avslutar sitt stora arbete Riksdagens finansmakt, som ingår i samlingsverket Sveriges riksdag, med orden: »Väl utöver regeringen ett betydande faktiskt inflytande över riksdagens ledamöter, åtminstone inom dess eget parti. Men den föreställningen har aldrig på allvar vunnit insteg, att herraväldet över regeringsmakten skulle kunna överflödiggöra den självständiga, på eget omdöme beroende omprövning av skatte- och anslagsfrågor, som regeringsformen anförtrott åt Sveriges riksdag.»

Ang. viss medelsanvisning till anskaffning av flygmateriel m. m.

Det finns, herr talman, enligt min mening all anledning att stryka under detta uttalande och därvid ge uttryck åt den förhoppningen, att vad som här skett icke skall upprepas. Riksdagens samtliga partier har i lika mån intresse av att slå vakt kring sin av grundlagen givna maktställning på detta område. Det gäller här en icke blott för riksdagen själv utan för hela vår demokrati och den politiska maktbalansen högst väsentlig princip, nämligen den öppna redovisningen från regeringens sida och den självständiga prövningen från riksdagens sida beträffande rikets finanser och allt vad därtill hör.

Herr ELMGREN (s):

Herr talman! Gentemot de principer, som herr Ollén här har angivit, nämligen att riksdagen bör slå vakt om sin i grundlagen givna ställning och noggrant pröva anslagsbehov och förskjutningar i budgeten, finns givetvis ingenting att invända. Detta är, såsom herr Ollén säger, säkerligen en mening som delas av representanterna för alla partier.

Efter den mycket utförliga redogörelse, som herr Ollén här lämnat, behöver jag kanske inte ingå så mycket i sak på den fråga det här gäller, men jag vill i alla fall peka på ett par saker i själva reservationen, som har gjort att utskottet inte velat biträda anmärkningen.

Kammarens ärade ledamöter torde observera, att alla reservationer vid detta memorial är så konstruerade, att de börjar med en ganska lång redogörelse för fakta, som är hämtad totaliter eller i utdrag från utskottspromemorior och slutar med några rader som utgör den egentliga reservationen och alltså innehåller omdömen. I slutet av den ifrågasvarande reservationen sägs det ju, att ett antal ledamöter av statsutskottets första avdelning kände till den sak det här gäller. Jag vill då påpeka för kammarens ärade ledamöter vad som står i början av reservationen, där det redogöres för det system, som riksdagen år 1948 antog. Där talas om den anskaffningsplan, som skall läggas fram, och om att

»planen bör delgivas riksdagens vederbörande utskott». Det har således utvecklats den praxis att vederbörande utskott har fått kännedom om förändringar i planen, och därmed har man ansett att riksdagen fått kännedom om dem.

Orsaken till att utskottsmajoriteten inte velat gå med på någon anmärkning är således det förhållandet, att statsutskottet känt till vad som förevarit, men i princip håller jag med herr Ollén om att största möjliga offentlighet alltid bör givas åt redovisningen av dylika ting.

Herr OLLÉN (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag kan i mitt svar på herr Elmgrens försvar för regeringens åtgärder fatta mig mycket kort.

Att sätta likhetstecken mellan en underordnad myndighets omnämmande av anslagsöverskridanden till en utskottsavdelning och en redovisning av regeringen inför riksdagen av samma sak går väl ändå inte. Vart skulle det egentligen bära hän med riksdagens självständiga prövningsrätt i finansfrågor, om en praxis av detta slag skulle börja vinna insteg? Enligt min uppfattning är själva försvaret för regeringens åtgärd, sådant vi hört det av herr Elmgren i dag, om möjligt mer betänkligt än själva regeringsförfarandet. Det lämnar dörren på glänt för en praxis, som för vår grundlag synes fullständigt främmande.

Den nuvarande försvarsministern lämnade ju också i andra kammarens remissdebatt en annan förklaring, som inte heller den var hållbar, men i varje fall principiellt vida mer ofarlig än den herr Elmgren i dag presterat. Försvarsministern ifrågasatte en sådan nedskärning av flygvapnet, att överskridanden av anslaget icke skulle behöva ske. Även om detta var en orealistisk bedömning, var den enligt min mening principiellt mera ofarlig än det försvar för åtgärderna, som har lämnats här i dag.

Herr ELMGREN (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag skall be att få påminna herr Ollén om att jag tog mitt

Ang. viss medelsanvisning till anskaffning av flygmateriel m. m.

försvaret ur den reservation, som herr Olén själv skrivit under. Sedan har det också upplysts i utskottet, att informationer lämnats till första avdelningen från annat håll än flygförvaltningen.

Herr HANSON, PER-OLOF, (fp):

Herr talman! Man kan ju verkligen fråga sig i detta fall, om det kan vara tillräckligt att meddela en utskottsavdelning en sådan här sak. Dessutom ger ju alla handlingar i målet vid handen, att de upplysningar, som lämnades utskottsavdelningen, var ganska vaga till sin karaktär. I varje fall om man läser protokollen från remissdebatten i januari, där dessa frågor diskuterades ganska ingående mellan de närmast inblandade, får man närmast den uppfattningen, att flygvapenchefen vid föredragning inför statsutskottets avdelning hade sagt, att det blir överskridanden på dessa flygleveransanslag. Däremot har man inte någon uppfattning om huruvida han antydde några belopp eller dylikt.

Frånsett hur det förhöll sig med den saken, måste det väl ändå vara obestriddligt korrektare ur konstitutionella synpunkter att regeringen, så fort man hade fått klarhet om dessa mycket betydande överskridanden, hade gått till riksdagen på vanligt sätt och begärt tilläggsanslag — det gällde ju i första stöten inte mindre än 70 å 80 miljoner kronor — för att därigenom underrätta riksdagen hur det förhöll sig. I stället gick man en annan väg, nämligen att utverka krediter från leverantörerna, en i och för sig möjlig men egendomlig manipulation. Man får inte heller någon klarhet om huruvida avdelningen underrättades om detta tillvägagångssätt. I vilket fall som helst var denna sak av en sådan omfattning, att den givet borde ha förts till riksdagen.

Jag kan inte se att det har framförts ett enda godtagbart skäl, varför man inte skulle ha följt praxis i detta fall och fört det hela till riksdagen genom en begäran om tilläggsanslag.

Det hela framstår så mycket märkligare, tycker jag, när man erinrar sig det

för vårt parlamentariska system egendomliga uppträdande som statsministern hade i andra kammarens remissdebatt, där han riktade hårda angrepp mot flygvapenchefen och flygförvaltningen för att man inte hade hållit regeringen underrättad. Epilogen på detta utspelas ju senare i pressen — för all del inför öppen ridå — genom en mycket hård motattack från flygvapenchefens sida, och det slutade ju med att statsministern måste medge att flygförvaltningen inte hade förfarit oriktigt, inte hade gjort sig skyldig till några försummelser; det kan var och en läsa.

Jag kan därför inte finna annat än att denna anmärkning är ovanligt väl befogad. Förfarandet i detta fall från regeringens sida är klart inkonstitutionellt.

Detta ger mig anledning, herr talman, att säga några få ord mera i princip om dechargegranskningen, som jag finner i sin nuvarande form vara ganska vilseledande. Jag är övertygad om att våra grundlagsskrivande förfäder skulle vända sig i sin grav, om de fick kännedom om hur riksdagen numera förvaltar den granskningsmakt, som den har genom konstitutionsutskottets genomgång av statsrådsprotokollen. Det är ju så att vi har fått en alltmera markerad ambition från den eller de meningsriktningar i riksdagen, som under vårt parlamentariska system utgör regeringens underlag, att motsätta sig varje som helst anmälan eller anmärkning som riktas mot regeringen. Det anser jag vara en ambition, som inte är ägnad att öka respekten för dechargearbetet och den granskande uppgift som riksdagen därvidlag har gentemot regeringsmakten. Tänk efter, ärade kammarledamöter, när man kan konstatera att majoriteten nästan utan undantag år efter år finner regeringens tiotusentals ämbetsåtgärder i alla möjliga riktningar alldeles fläckfria, ja, vitare än snö, då begriper var och en att detta mera beror på försummelser från riksdagsmajoritetens sida att fullgöra sin uppgift i grundlagens anda än på regeringsmaktens gränslösa förträfflighet.

Ett annat sätt att uttrycka saken vore väl att säga, att de nuvarande förhållan-

Ang. viss medelsanvisning till anskaffning av flygmateriel m. m.

dena är ett tecken på riksdagens minskade inflytande — herr Ollén var inne på den saken — och den bristande självkänsla som den visar i förhållande till regeringsmakten. Det är därför, herr talman, verkligen på tiden, att författningsutredningen tar sig en dust med problemet, hur man skall kunna finna nya former för folkrepresentationens kontroll över regeringsmaktens utövning. Vi kan väl vara överens om att de gamla formerna i alltför hög grad har förlorat sin effekt i en ny tid, som efter hand har givit våra grundlagars bokstav ett nytt innehåll genom en förändrad praxis och andra omständigheter. Jag kan inte hjälpa, att jag tycker att riksdagen själv bär det väsentliga ansvaret för att dess granskningsuppgifter numera inte längre kan fullföljas i de gamla formerna.

Herr ELMGREN (s):

Herr talman! Med anledning av det principiella uttalande, som herr Per-Olof Hanson har gjort, skall jag be att få säga några ord.

Det är alldeles riktigt, att granskningsförfarandet har så att säga politiserats under tidens lopp, men i herr Hansons version blir det så, att det här finns ett svart får, nämligen utskottsmajoriteten, och så finns det en liten avdelning av klarsynta och rättrådiga människor, som för sanningens talan. Men inte skall herr Hanson ta konstitutionsutskottets betänkande i år som utgångspunkt för ett sådant resonemang, ty om kammarens ärade ledamöter vill studera antalet av dem, som biträtt anmärkningarna, finner de på flera punkter att endast två eller tre av konstitutionsutskottets tjugo ledamöter har biträtt anmärkningen och att på sin höjd fem eller sex har gjort det i några fall. Det är alltså inte bara regeringspartiets representanter, som här har agerat som stödtrupp för regeringen, utan även medlemmar av oppositionen har biträtt deras mening.

Jag kan hålla med herr Hanson om att vi behöver nya former för dechargegranskningen, och jag förväntar också, att den sittande författningsutredningen

skall föreslå mera tidsenliga bestämmelser i detta fall, men jag tycker inte att man som herr Hanson gör skall försöka måla den ena parten alldeles svart och låta den andra parten framträda alldeles vit.

Herr HANSON, PER-OLOF, (fp):

Herr talman! Min avsikt var inte att måla i svart eller vitt, utan jag ville ta upp frågan om den praxis som här utbrett sig. Dechargegranskningen har löpt i bestämda spår — det kommer vi inte ifrån, och det har även herr Elmgren medgivit — och jag tog till utgångspunkt ett fall, som jag ansåg vara så klart, att det inte hade blivit någon katastrof, om utskottet hade medgivit, att det riktiga hade varit, att man hos riksdagen begärt ett tilläggsanslag, i stället för att göra dessa konstiga piruetter.

Är det inte konstigt att mellan 40 000 och 50 000 regeringsärenden per år praktiskt taget går fria från anmärkning? Jag vet inte vilket år det var, som en majoritetsanmärkning sist gjordes mot regeringen — det är möjligt att det skedde någon gång under koalitionsregeringens tid, när kärleken inte alltid var så varm. Detta är, anser jag, ett tecken på att hela systemet har urholkats och att man därför måste komma fram till andra former. På den punkten kan vi väl i alla fall vara överens, även om vi inte här i dag kan vinna någon enighet om det berättigade i den ena eller andra anmärkningen.

Herr ELMGREN (s):

Herr talman! Det förekommer i alla fall majoritetsanmärkningar även på senare tid. Härom året gjorde utskottsmajoriteten en anmärkning, och år 1945 gjordes mot herr Ohlin en anmärkning, som också vann majoritet inom utskottet. Vi skall därför inte säga, att det inte förekommer några anmärkningar.

Men i sak, herr Hanson, är vi naturligtvis ense om att författningsutredningen bör se till, att det blir nya former för granskningen.

Herr HANSON, PER-OLOF, (fp):

Herr talman! Som jag antydde i mitt förra anförande, gjordes härom året en anmärkning, och om jag inte minns alldeles fel var det herr Persson i Skabersjö, som råkade ut för den. Det var tydligen en sådan situation under koalitionsregeringens tid, att man tyckte att herr Persson kunde tillrättavisas — han ser ju inte ledsen ut för det. Under samlingsregeringens tid inträffade någonting liknande. Jag menar att dechargegranskningen i sådana situationer har helt andra möjligheter att göra sig gällande, ty då är man inte på samma olycksaliga sätt som nu är fallet bunden, vilket medfört, som jag sade, att regeringsmaktens utöware framställs som vitare än snö.

Herr ELMGREN (s):

Herr talman! Det var inte alls några politiska skäl som herr Hanson tror, som härom året föranledde anmärkningen, utan det var att en majoritet inom utskottet fann, att vissa formella fel hade begåtts. Minoriteten däremot ansåg statsrådets handlingsätt riktigt.

Jag skall säga herr Hanson, att anledningen till att en sådan mängd regeringsärenden ej blir föremål för mera ingående granskning är att ärendena är så många, att ledamöterna inte hinner sätta sig in i dem alla. Och så finns det i alla fall så pass mycken skicklighet, juridisk och administrativ, samlad inom kanslihuset, att man förstår att använda de vedertagna formerna. Då och då förekommer dock ett rent administrativt misstag, och då har också utskottet liksom härom året gjort anmärkning.

Sedan hade detta en egendomlig effekt, som var alldeles oanad för utskottets ledamöter. Hade vi vetat att några tidningar skulle avsätta vederbörande statsråd dagen efter det att anmärkningen gjorts, hade vi knappast gjort en anmärkning på detta sätt utan valt en annan form; vi trodde att allmänheten och tidningarna hade uppfattat dechargegranskningen på samma sätt som vi själva och inte rent bokstavligen efter § 107 i regeringsformen.

Ang. förordnande av revisor i stadshypotekskassan och bostadskreditkassan

Enligt en med II betecknad reservation hade herrar *Per-Olof Hanson, von Friesen* och *Hammar* ansett, att utskottet bort göra anmälan enligt § 107 regeringsformen mot föredragande departementschefen, statsrådet Sträng, på grund av Kungl. Maj:ts enligt protokoll över finansärenden den 27 juni 1957 omfördälda beslut, varigenom byråchefen Folke Baarsen ej erhöill förnyat förordnande som revisor i stadshypotekskassan och bostadskreditkassan.

I denna fråga yttrade nu

Herr HANSON, PER-OLOF, (fp):

Herr talman! Denna punkt på programmet gäller något så ovanligt som en alltför energisk revisor. Det vanliga här i landet är att man får läsa i tidningar om att både det ena och andra händer, därför att revisorerna är snälla och hyggliga som de flesta andra, och att det ibland händer, att de inte fullgör sina skyldigheter på långa vägar. Då kan det hända tråkiga saker. Här är det tvärtom. Här gäller det en alltför bråkig och energisk revisor, som av Kungl. Maj:t av detta skäl inte fått förlängt förordnande att vara revisor i stadshypotekskassan och bostadskreditkassan.

Skall man ta ställning till det berättigade i att rikta någon kritik mot statsrådet, får man gå ett steg tillbaka och fråga sig, om de åtgärder i ämbetet, som revisorn här vidtagit, har kunnat visas vara någorlunda befogade. Det är klart att man efter tidsföljden för vad som skett inte kan bortse från att det föreligger ett visst samband mellan de anmärkningar, som revisor Baarsen riktat, och det förhållandet att han inte fått förlängt förordnande. Man kan säga att även om inte alla handlingar ligger på bordet, så kan man inte vifta bort revisor Baarsens anmärkningar.

Jag skall bara kort repetera dem. Den första gäller fastighetsaffären. Det är alldeles uppenbart av handlingarna, att det rådde mycket delade meningar om huruvida stadshypotekskassan över huvud

Ang. förordnande av revisor i stadshypotekskassan och bostadskreditkassan

taget hade rätt att köpa den fastighet det gällde för placering av reservfundsmedel. Det framgår på sid. 8 i konstitutionsutskottets memorial, att olika instanser hade olika meningar härom. Det hela slutade med att statsrådet tillsatte en utredning för att klargöra hur det låg till med den saken. Den andra omständigheten, som sammanhänger med fastighetsaffären, gäller att köpet formellt inte skett efter ett styrelsebeslut utan klarades av innan ett formellt styrelsebeslut fattats. Vidare kan man konstatera, att hypotekskassans direktör hade ett personligt intresse av att saken fördes i hamn. Han fick både bostad och garage genom det köpet.

Den andra huvudpunkt, som Baarsen drog upp, gällde bristande säkerhet för obligationer. Det tycker jag är en mer tvekelaktig anmärkning. Jag kan gärna göra det medgivandet, att den kanske är oberättigad, ty det rör sig här om tidsgränser, som det av olika skäl kan vara svårt att få ett grepp om.

Däremot är nog den tredje anmärkningen, som gäller den inbördes upplåningen mellan kassorna, allvarligare. När saken påtalades, förhöll det sig otvivelaktigt så, att upplåningen inte var grundad på gällande föreskrifter. Efter utredning har saken sedermera rättats till, och A-riksdagen i år har fattat ett beslut, som i viss mån gör det möjligt att tillåta ifrågavarande överförande av likviditetsöverskott mellan stadshypotekskassan och bostadskreditkassan. Jag understryker alltså, att anmärkningen, när den framfördes, var i sin ordning. Jag vill inte göra gällande, att det här rör sig om en i och för sig särskilt allvarlig historia. Det fanns skäl som talade för att man borde handla på sätt som skedde, men formellt riktigt var det inte.

Vidare har revisor Baarsen påpekat en del jävsförhållanden. Jag håller med om att åtgärderna möjligen kan formellt försvaras, men vi kan nog också vara överens om att de i sak inte är riktigt tillfredsställande.

Det är ganska svårt att uppfatta den omständigheten att Baarsen inte fått förnyat förordnande annat än som en prick-

ning. Man menar att han gått för långt och att han arbetat för energiskt, och jag vill inte bestrida, att det också ligger något i den kritiken. Men det framstår som anmärkningsvärt, att en sådan åtgärd vidtagits av det ansvariga statsrådet just på begäran från den part, mot vilken Baarsen riktat revisionsanmärkningarna. Som kammarens ledamöter kan se, slutar ju reservationen på denna punkt med ett ganska modest uttalande om att man i sådana här sammanhang måste vara försiktig. Det var olämpligt att inte ge Baarsen förnyat förordnande. Den omständigheten, att det här gällde ett revisorsförordnande, hade bort mana till stark försiktighet. Även av Kungl. Maj:t förordnade revisorer är i behov av särskilt stöd i sin verksamhet, och det är oundgängligen nödvändigt att giva dem en självständig ställning mot dem de är satta att kontrollera. Jag utgår från att kammaren inte tvekar om det nödvändiga i att revisorer står fria och får allt det stöd de behöver i sin många gånger besvärliga uppgift.

Nu är det så att alla utredningar i detta ärende inte är slutförda. Vi väntar fortfarande på JO:s utredning och att det skall föreligga beslut i ena eller andra riktningen av åklagarmyndigheten i Stockholm om vissa förhållanden inom stadshypotekskassan. Jag kan trots detta inte finna annat än att den reservationsanmärkning som här framförts är väl motiverad.

Herr ELMGREN (s):

Herr talman! Herr Hanson började med att säga, att det här gällde en revisor som var för energisk. Jag vill då bara påpeka, att det här finns fyra revisorer, av vilka tre tillstyrkt ansvarsfrihet och en inte velat göra det. Ombudsstämman har sedan enhälligt medgett ansvarsfrihet.

Herr Hanson säger att alla handlingar ännu inte ligger på bordet. Just detta är ett skäl till att utskottet helst sett, att man tagit upp denna fråga i laga ordning. Det är fråga om den av herr Hanson omnämnda utredningen av justitie-

Ang. förfaringssättet vid beslut om införande av sockerskatt

ombudsmannen, som man snart väntar få se publicerad och som kommer att belysa förhållandena. Det är vidare en av herr Hanson icke nämnd utredning av justitiekanslersämbetet, som man väntar på, och det är slutligen en tredje utredning, som herr Hanson nämnde. Utskottets överväldigande majoritet har tyckt att man borde vänta till dess man såg papperen på bordet. Vad Kungl. Maj:t har gjort är ju ingenting annat än att så att säga ställa platsen vakant i avvaktan på utredningarna. Det är väl ganska naturligt att göra på det sättet, när det tydligen har uppstått en konflikt i dessa kassor, vilken måste lösas på något sätt. Kungl. Maj:t måste väl ha något ansvar för att lösa den, men då måste väl rimligen Kungl. Maj:t ha alla papperen på bordet, innan det slutgiltiga beslutet fattas.

Ang. förfaringssättet vid beslut om införande av sockerskatt

Enligt en reservation avseende avslaget yrkande angående omförmälan hade herrar *Ollén, Sveningsson, Källqvist, Magnusson i Tumhult, von Friesen, Bracquier* och *Hammar* ansett, att utskottet bort för riksdagen omförmäla vad reservanterna anført rörande tillvägagångssättet i samband med det enligt statsrådsprotokollet över finansärenden den 7 februari 1958 fattade beslutet att framlägga förslag till riksdagen om införande av skatt å socker.

Herr SVENINGSSON (h):

Herr talman! När det gäller det sätt varpå sockerskatten infördes i början av februari månad i år med 20 öre per kg socker, har jag anslutit mig till den vid behandlingen av detta ärende fogade reservationen med yrkande på omförmälan. Orsaken till denna reservation är det sätt varpå den nya sockerskatten infördes. Denna indirekta skatt tillämpades och togs ut av allmänheten under tiden den 5—11 februari, således under en veckas tid, utan att riksdagen fattat be-

slut om att skatten skulle uttagas. Efter vad som framkommit vid konstitutionsutskottets behandling av denna fråga gav man från finansdepartementet order till generaltullstyrelsen, att denna skatt skulle uttagas från och med den 5 februari, och vi vet ju att sockerpriset den dagen steg med 20 öre per kg.

Vi reservanter som önskat denna omförmälan är väl medvetna om den överenskommelse som i denna fråga träffats mellan partiledarna, och vi är även medvetna om att en betydande risk för hamstring av socker förelegat, om man väntat med verkställigheten av detta partiledarbeslut, så att ett antal dagar hade gått och allmänheten haft kännedom om att sockerpriset skulle stiga med 20 öre per kg. Man har emellertid tidigare när det gällt liknande beslut gjort en snabbbehandling på så sätt att efter en lördagskväll och en söndagsnatt beslutet kunnat fattas i riksdagen tidigt på måndagsförmiddagen. Visst har kritik riktats även mot sådan snabbbehandling av ärenden, men här hade funnits en möjlighet att få fram ett beslut på mycket kortare tid än en hel vecka. Och det hade varit bättre, det måste man anse, ifall denna sockerskatt ovillkorligen skulle införas, att det hade skett genom en snabbbehandling och att man på det sättet hade hållit sig inom det tillåtnas gränser och inom vad grundlagen föreskriver. Det kan inte vara oriktigt att man även i en sådan här situation respektar de bestämmelser som skall tillämpas. Det förhållandet att partiledaröverläggningar förekommit och att man på det sättet i riksdagen säkerställt en majoritet för förslaget, ändrar icke det förhållandet, att man måste respektera vad i regeringsformens § 73 föreskrives, att »inga pålagor utan riksdagens samtycke må påbjudas».

I den pressdebatt som förekommit omkring denna fråga har man hävdat den uppfattningen från finansdepartementet, att om icke riksdagen godkänt förslaget, hade aldrig någon skatt blivit uttagen. Men innan man visste detta hade allmänheten, konsumenterna, en hel vecka fått betala denna skatt, och hur man skulle

Om ändrad ordning för vissa anslags uppförande i statsbudgeten ha förfarit med dessa skattepengar, om propositionen om sockerskatten blivit avslagen, har man inte talat om.

Ansvaret i denna fråga måste vila på regeringen och inte på de partiledare utanför regeringen, som på ett tidigare stadium varit med om att tillstyrka att denna sockerskatt skulle uttagas.

Det var, herr talman, bara dessa synpunkter jag ville anföra.

Herr ELMGREN (s):

Herr talman! Herr Sveningsson medgav, att det i detta fall träffats en överenskommelse mellan partiledarna och att det fanns en betydande risk för hamstring av socker, om inte någon omedelbar åtgärd vidtogs. Här kan man dra en parallell med en annan fråga, som vi nyss diskuterat. Det förelåg i båda fallen överenskommelser mellan partierna. Konstitutionsutskottets dechargegranskning i gamla former har i alla fall den nyttan med sig, att man kan få tillfälle att i efterhand vädra sitt missnöje inför ett annat forum.

Vad man här huvudsakligen har kritiserat är telegrammet från tullbehandlingsbyrån. Men jag vill påpeka, att här gällde det dock en deposition. Pengarna fanns, och om riksdagen inte hade beslutat skatten, skulle de ha återbetalats till dem som betalat in dem. Någon pålaga i vanlig mening kan det ju då inte vara.

Slutligen vill jag till belysning av det i och för sig mycket lovliga rättfärdighetsnit som visas här, nämna, att hela frågan är rätt teoretisk. Jag erkänner, att den omständigheten att ett direktiv utfärdades är det väsentliga, men jag vill inte undanhålla kammarens ledamöter det meddelandet, att det mig veterligt inte förekom tullbehandling av något sockerparti under de dagar som herr Sveningsson omnämnde.

Vid förnyad föredragning av statsutskottets utlåtande nr B 1, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen B gjorda framställning rörande egentliga

vissa anslags uppförande i statsbudgeten statsutgifter för budgetåret 1958/59 under första huvudtiteln, avseende anslagen till kungl. hov- och slottsstaterna, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Om ändrad ordning för vissa anslags uppförande i statsbudgeten

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr B 15, i anledning av väckta motioner om ändrad ordning för vissa anslags uppförande i statsbudgeten.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Ewerlöf m. fl.* (I: B 85) och den andra inom andra kammaren av herr *Hjalmarson m. fl.* (II: B 98), hade hemställts, att riksdagen måtte såvitt angick huvudtitlarna II—VIII och X—XII dels godkänna i motionerna förordad överflyttning av medel från sak- och bidragsanslag till extra utgiftsanslag, vilken överflyttning beräknades medgiva en total minskning av medelsbehovet med omkring 20 procent eller ca 15,5 miljoner kronor, dels ock besluta att Kungl. Maj:ten vid budgetårets slut skulle till riksdagen lämna en redovisning för de extra utgiftsmedlens användning under det förflutna budgetåret.

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet under återopande av vad utskottet anfört i sitt utlåtande nr 28 till innevarande års förra riksdag hemställt, att motionerna I: B 85 och II: B 98 icke måtte av riksdagen bifallas.

Reservation hade anförts av fröken *Andersson*, herr *Skoglund* i Doverstorp, fröken *Karlsson* och herr *Heckscher*, vilka ansett, att utskottets yttrande och hemställan bort hava följande lydelse:

»Under återopande av vad som anförts i den vid utskottets utlåtande nr 28 vid årets förra riksdag fogade reservationen nr 1) hemställer utskottet, att riksdagen må, med bifall till motionerna I: B 85 och II: B 98,

1) godkänna i motionerna förordad överflyttning av medel från sak- och bi-

Om ändrad ordning för vissa anslags uppförande under nionde huvudtiteln

dragsanslag till extra utgiftsanslag, vilken överflyttning beräknas medgiva en total minskning av medelsbehovet med omkring 20 procent eller ca 15,5 miljoner kronor,

2) besluta att Kungl. Maj:t vid budgetårets slut skall till riksdagen lämna en redovisning för de extra utgiftsmedlens användning under det förflutna budgetåret.»

Fröken ANDERSSON (h):

Herr talman! Den här frågan liksom så många andra diskuterades ju i denna kammare för bara några månader sedan. Jag anser att det vore att göra sommarriksdagen verkligt meningslös, om man på varje punkt skulle upprepa de synpunkter som tidigare har kommit fram.

Med hänsyn till detta, herr talman, ber jag endast att få yrka bifall till den vid utlåtandet B 15 fogade reservationen.

Herr HOLMQVIST (s):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjordes enligt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu förevarande utlåtandet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Om ändrad ordning för vissa anslags uppförande under nionde huvudtiteln

Föredrogs ånyo jordbruksutskottets utlåtande nr B 3, i anledning av väckta motioner om ändrad ordning för vissa anslags uppförande i statsbudgeten såvitt avser nionde huvudtiteln.

I två inom riksdagen väckta likalydande motioner, nämligen I: B 97 av herr *Ewerlöf m. fl.* och II: B 129 av herr *Hjalmarson m. fl.* hade hemställts, att

riksdagen måtte såvitt angick IX. huvudtiteln dels godkänna i motionerna förordad överflyttning av medel från sak- och bidragsanslag till extra utgiftsanslag, vilken överflyttning beräknades medgiva en total minskning av medelsbehovet med omkring 20 procent eller ca 2,5 miljoner kronor, dels ock besluta att Kungl. Maj:t vid budgetårets slut skulle till riksdagen lämna en redovisning för de extra utgiftsmedlens användning under det förflutna budgetåret.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet erinrat om vad som anförts i dess utlåtande nr 5 till årets förra riksdag och hemställt, att motionerna I: B 97 och II: B 129 icke måtte av riksdagen bifallas.

Reservation hade avgivits av herrar *Eskilsson, Hæggbloom* och *Eliasson* i Moholm, vilka ansett, att utskottets utlåtande och hemställan bort hava följande lydelse:

»Under återopande av vad som anförts i den vid utskottets utlåtande nr 5 vid årets förra riksdag fogade reservationen hemställer utskottet, att riksdagen må, med bifall till motionerna I: B 97 och II: B 129,

1) godkänna i motionerna förordad överflyttning av medel från sak- och bidragsanslag till extra utgiftsanslag, vilken överflyttning beräknas medgiva en total minskning av medelsbehovet med omkring 20 procent eller ca 2,5 miljoner kronor;

2) besluta att Kungl. Maj:t vid budgetårets slut skall till riksdagen lämna en redovisning för de extra utgiftsmedlens användning under det förflutna budgetåret.»

Herr MANNERSKANTZ (h):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till den vid utskottsutlåtandet fogade reservationen.

Herr LARSSON, SIGFRID, (cp):

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Om ändrad ordning för vissa anslags uppförande under nionde huvudtiteln

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjordes enligt de därunder förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu ifrågasvarande utlåtandet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Föredrogos ånyo och lades till handlingarna statsutskottets memorial:

nr B 3, angående egentliga statsutgifter för budgetåret 1958/59 under tredje huvudtiteln, avseende anslagen inom utrikesdepartementets verksamhetsområde;

nr B 4, angående egentliga statsutgifter för budgetåret 1958/59 under fjärde huvudtiteln, avseende anslagen inom försvarsdepartementets verksamhetsområde;

nr B 13, angående anslag för budgetåret 1958/59 till oförutsedda utgifter; och

nr B 16, angående upptagande å riksstaten för budgetåret 1958/59 av underskottet för luftfartsfonden.

Vid förnyad föredragning av statsutskottets utlåtande nr B 17, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen B framlagda förslag till stat för riksgäldsfonden för budgetåret 1958/59, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogos ånyo och lades till handlingarna statsutskottets memorial:

nr B 18, angående stat för statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1958/59;

nr B 19, angående stat för försvarets fastighetsfond för budgetåret 1958/59;

nr B 20, angående utgifter å kapitalbudgeten för budgetåret 1958/59, i vad avser justitiedepartementets verksamhetsområde;

nr B 21, angående utgifter å kapitalbudgeten för budgetåret 1958/59, i vad

propositionen avser utrikesdepartementets verksamhetsområde;

nr B 23, angående utgifter å kapitalbudgeten för budgetåret 1958/59, i vad avser finansdepartementets verksamhetsområde;

nr B 24, angående utgifter å kapitalbudgeten för budgetåret 1958/59, i vad avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde;

nr B 25, angående utgifter å kapitalbudgeten för budgetåret 1958/59, i vad avser handelsdepartementets verksamhetsområde; och

nr B 27, angående beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1958/59.

Föredrogos ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr B 28, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1957/58, i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde;

nr B 29, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1957/58, i vad propositionen avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde;

nr B 30, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1957/58, i vad propositionen avser handelsdepartementets verksamhetsområde;

nr B 31, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat III till riksstaten för budgetåret 1957/58, i vad propositionen avser avskrivning av nya kapitalinvesteringar;

nr B 32, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överlåtelse av viss kronan tillhörig mark m. m.; och

nr B 33, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förflyttning av Söderbygdens vattendomstol.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogos ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

nr B 34, i anledning av riksdagens år 1957 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverket m. m.

Punkterna 1 och 2

Lades till handlingarna.

Punkterna 3—6

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 7

Lades till handlingarna.

Punkten 8

Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 9 och 10

Lades till handlingarna.

Punkten 11

Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 12—14

Lades till handlingarna.

Punkten 15

Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 16—19

Lades till handlingarna.

Punkten 20

Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 21 och 22

Lades till handlingarna.

Punkten 23

Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 24—27

Lades till handlingarna.

Punkten 28

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 29

Lades till handlingarna.

Punkterna 30 och 31

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 32—34

Lades till handlingarna.

Punkten 35

Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 36 och 37

Lades till handlingarna.

Punkten 38

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 39

Lades till handlingarna.

Punkten 40

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 41

Lades till handlingarna.

Punkten 42

Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 43—45

Lades till handlingarna.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr B 35, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag angående vissa tjänster vid kommunikationsverken; samt

nr B 36, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av vissa avtal om förvärv och överlåtelse av fastigheter m. m.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtanden nr B 37, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen B gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1958/59 till främjande av bostadsförsörjningen m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

I propositionen B 1 hade Kungl. Maj:t under femte huvudtiteln, punkt 3, under

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 6 juni 1958, föreslagit riksdagen att

I. godkänna av departementschefen förordade ändringar i olika avseenden av grunderna för den statliga låne- och bidragsverksamheten till främjande av bostadsförsörjningen;

II. medgiva, att under budgetåret 1958/59 beslut om bidrag till inrättande av pensionärshem finge meddelas intill ett belopp av 15 000 000 kronor;

III. för budgetåret 1958/59 anvisa

a) till Kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter å vissa bostadsbyggnadslån ett förslagsanslag av 150 000 000 kronor;

b) till Bostadsrabatter ett förslagsanslag av 150 000 000 kronor;

c) till Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet ett reservationsanslag av 22 000 000 kronor;

d) till Bidrag till inrättande av pensionärshem ett reservationsanslag av 8 000 000 kronor;

e) till Bidrag till viss upplysningsverksamhet rörande byggnadstekniska frågor ett reservationsanslag av 25 000 kronor;

IV. godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för bostadsstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1958/59;

V. bemyndiga Kungl. Maj:t att å personalförteckningen för länsbostadsnämnderna uppföra ytterligare 10 tjänster såsom kontorsbiträde i Ao 5;

VI. godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för länsbostadsnämnderna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1958/59;

VII. för budgetåret 1958/59 anvisa

1) till Bostadsstyrelsen: Avlöningar ett förslagsanslag av 4 502 700 kronor;

2) till Bostadsstyrelsen: Omkostnader ett förslagsanslag av 673 500 kronor;

3) till Länsbostadsnämnderna: Avlöningar ett förslagsanslag av 4 072 000 kronor;

4) till Länsbostadsnämnderna: Omkostnader ett förslagsanslag av 603 000 kronor.

Vidare hade Kungl. Maj:t i propositionen B 1 under kapitalbudgeten (Bi-

laga 27, punkterna 2—4), under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 6 juni 1958, föreslagit riksdagen att

I. medgiva, att under budgetåret 1958/59

dels preliminära beslut angående lån, som skulle utgå från lånefonden för bostadsbyggande, finge meddelas intill ett belopp av 700 000 000 kronor,

dels preliminära beslut angående lån, som skulle utgå från anslaget till räntefria lån till bostadsbyggande, finge meddelas intill ett belopp av 130 000 000 kronor;

II. för budgetåret 1958/59 anvisa

a) under statens utlåningsfonder

1) till Lånefonden för bostadsbyggande ett investeringsanslag av 600 000 000 kronor;

2) till Lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrien ett investeringsanslag av 100 kronor;

b) under fonden för låneunderstöd till Räntefria lån till bostadsbyggande ett investeringsanslag av 180 000 000 kronor.

I samband med Kungl. Maj:ts förevarande förslag hade utskottet till behandling förehäft följande motioner, nämligen

från första kammaren:

I: B 21 av herrar *Lindblom* och *Kronstrand*,

I: B 106 av herr *Gustaf Elofsson*,

I: B 48 av herr *Sveningsson*,

I: B 105 av herr *Rikard Svensson*,

I: B 20 av herr *Ohlon m. fl.*,

I: B 157 av herr *Bengtson m. fl.*,

I: B 45 av herr *Spetz* samt

I: B 73 av herr *Ewerlöf m. fl.*, även som

från andra kammaren:

II: B 21 av herrar *Gustafsson* i Skellefteå och *Wedén*,

II: B 50 av herr *Magnusson* i Borås,

II: B 105 av herr *Hansson* i Skegrie,

II: B 139 av herr *Persson* i Växjö,

II: B 104 av herr *Johansson* i Stockholm *m. fl.*,

II: B 20 av herr *Ohlin m. fl.*,

II: B 138 av herr *Hedlund m. fl.*,

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

II: B 103 av herr *Hjalmarson m. fl.* samt

II: B 53 av herrar *Johansson* i Öckerö och *Svensson* i Ljungskile.

I de likalydande motionerna *I: B 21* (av herrar *Lindblom* och *Kronstrand*) och *II: B 21* (av herrar *Gustafsson* i Skellefteå och *Wedén*) hade hemställts, att riksdagen måtte besluta

1) att tertiärlånets övre gräns för fastigheter, som påbörjats efter den 1 juli 1958 skulle sänkas till 97 procent för företagsformer som nu finge låna upp till 100 procent samt till 92 procent för kooperativa företag som nu finge låna upp till 95 procent;

2) att ränteeftergifterna för bottenlån skulle ersättas med ett schablonbidrag enligt i motionerna angivna riktlinjer;

3) att räntan på tertiär- och egnahems-lån ovanför bottenkrediterna för hus, som belånades efter den 1 juli 1958, skulle höjas från 4 till 5 procent och att bostadsstödet omfattning i övrigt skulle regleras genom schablonbidraget; samt

4) att vid försäljning rätt skulle medges köparen att återlåna den del av egnahems- eller tertiärlånet som amorterats utöver vad som föreskrivits i lånevillkoren.

I motionen *I: B 106* (av herr *Gustaf Elofsson*) hade hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om åtgärder i syfte att snarast möjligt fullfölja avvecklingen av de generella subventionerna till bostadsproduktionen.

I de likalydande motionerna *I: B 48* (av herr *Sveningsson*) och *II: B 50* (av herr *Magnusson* i Borås) hade hemställts, att alla s. k. allmännyttiga bostadsföretag skulle vara underkastade upphandlingskungörelsens bestämmelser.

I motionen *II: B 105* (av herr *Hansson* i Skegrie) hade hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om snar utredning och förslag i vad mån staten genom direktiv vid lämnande av ekonomiskt stöd åt bostadsproduktionen kunde främja småhusbyggnationen och huruvida och i vilken form

ett samarbete kommunerna emellan vore nödvändigt för att dessa gemensamt skulle kunna bereda bostadssökande bostad på det för den enskilde mest lämpliga sättet.

I de likalydande motionerna *I: B 105* (av herr *Rikard Svensson*) och *II: B 139* (av herr *Persson* i Växjö) hade hemställts, att riksdagen måtte besluta att bidragsgivningen till pensionärsbostäderna från och med den 1 januari 1959 skulle överföras till kommunerna efter mönster av vad som gällde för familjebostadsbidragen.

I de likalydande motionerna *I: B 20* (av herr *Ohlon m. fl.*) och *II: B 20* (av herr *Ohlin m. fl.*) hade föreslagits, att riksdagen måtte

1. uttala, att minst 65 000 lägenheter borde igångsättas under nästa budgetår;

2. besluta, att ränta på de tertiär- och egnahemslån, som utbetalades efter den 1 juli 1958, skulle vara obunden samt att övergång till 30 års amorteringstid på tertiärlån skulle ske från samma tidpunkt;

3. besluta, att ortsdifferentierade tillläggslån inte skulle utgå för hus som påbörjades från 1 juli 1958;

4. besluta, att den räntefria stående delen av egnahemslån skulle inkomstprövas på sätt i motionerna angavs för egnahem som igångsattes efter den 1 januari 1959;

5. besluta, att ränteeftergifter för bottenlån från och med nästa budgetår skulle ersättas med löpande schablonbidrag enligt i motionerna angivna riktlinjer.

I de likalydande motionerna *I: B 157* (av herr *Bengtson m. fl.*) och *II: B 138* (av herr *Hedlund m. fl.*) hade hemställts, att riksdagen måtte

1. besluta, att som inkomstgräns för erhållande av förbättringslån, som helt eller delvis utgjorde räntefritt, stående lån, från den 1 juli 1958 skulle gälla, att sökandens eller, om denne var gift, makarnas sammanlagda beskattningsbara inkomst, jämlikt förordningen om statlig inkomstskatt vid den senaste taxeringen icke överstigit 6 000 kronor;

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

II. besluta, att statliga tertiärlån från den 1 juli 1958 icke skulle beviljas till den del av byggnadskostnaderna, som belöpte på kommersiella lokaler;

III. medgiva, att under budgetåret 1958/59 dels preliminära beslut angående lån, som skulle utgå från lånefonden för bostadsbyggande, finge meddelas intill ett belopp av 675 000 000 kronor, varav 390 000 000 kronor finge disponeras för byggande av 18 000 bostadslägenheter i egnahemsbelånade fastigheter, dels preliminära beslut angående lån, som skulle utgå från anslaget till räntefria lån till bostadsbyggande, finge meddelas intill ett belopp av 130 000 000 kronor, varav 78 000 000 kronor finge disponeras för egnahemslånegivningen;

IV. besluta, att den av staten garanterade räntan för primär- och sekundärlån från den 1 juli 1958 skulle höjas med 0,5 procent; samt

V. i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa

dels att frågan om långivning vid förvärv av äldre egnahem ytterligare måtte prövas i enlighet med vad i motionerna anförts,

dels att Kungl. Maj:t — därest en allmän räntesänkning icke genomfördes — till nästa års riksdag måtte framlägga förslag om sådan höjning av räntan för tertiär- och egnahemslånen, att anpassning skedde till statens egen upplåningsränta,

dels att Kungl. Maj:t snarast måtte framlägga förslag om övergång till kreditgarantisystem i enlighet med vad i motionerna anförts,

dels ock att Kungl. Maj:t måtte pröva vidtagande av sådana åtgärder, att byggelsen på landsbygden främjades på sätt som avsågs med i motionerna nämnda uttalande av 1953 års riksdag, samt

att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till de författningsändringar, som motionerna föranledde.

I de likalydande motionerna I: B 45 (av herr Spetz) och II: B 53 (av herrar Johansson i Öckerö och Svensson i Ljungskile) hade föreslagits, att riksdagen

mätte dels besluta att en försöksverksamhet med statliga lån till förvärv av äldre egnahem snarast skulle påbörjas med den begränsning som angivits i motionerna, dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t att utfärda de ändringar i författningarna rörande lån och bidrag till bostadsegnahem som erfordrades.

I de likalydande motionerna I: B 73 (av herr Ewerlöf m. fl.) och II: B 103 (av herr Hjalmarson m. fl.) hade hemställts, att riksdagen måtte besluta

A. 1) att den statliga bostadslångivningen fr. o. m. den 1 september 1958 skulle ersättas av ett kreditgarantisystem;

2) att de ortsdifferentierade tilläggslånen (kungörelse 587:1948) skulle upphöra att utgå fr. o. m. den 1 september 1958;

3) att den räntefria stående delen av egnahemslån och av förbättringslån skulle fastställas till 3 000 kronor;

4) att räntefri stående del av egnahemslån icke skulle behöva återbetalas i andra fall än då egnahemmet försålts med vinst och endast i den mån köpeskillingen överstigit senast åsatt taxeringsvärde samt i intet fall, om det räntefria stående lånet innehafts mer än tio år;

5) att räntegarantien skulle upphöra, då den tidigare fastställda giltighetstiden å tio år utgått;

6) att räntegaranti, som utgavs fr. o. m. den 1 september 1959, skulle grundas på en räntesats av 4,5 %;

7) att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en plan för slutlig avveckling av räntegarantien i första hand beträffande nya bostadslån;

8) att egnahemslån och förbättringslån samt tertiärlån som låg mellan 70 och 85 % av belåningsvärdet skulle fr. o. m. den 1 september 1958 förräntas efter en räntesats av 5 %;

9) att tertiärlån överstigande 85 % av belåningsvärdet skulle fr. o. m. den 1 september 1958 förräntas efter en räntesats av 6 %;

10) att familjebostadsbidrag skulle ut-

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

gå till alla ur standardsynpunkt godtagbara lägenheter oavsett produktionsåret;

11) att minst en av revisorerna i fråga om s. k. allmännyttigt bostadsföretag, som inte var aktiebolag, skulle vara auktoriserad revisor, därest företaget förvaltade minst 500 bostadslägenheter;

12) att preliminära beslut icke skulle meddelas angående lån från Lånefonden för bostadsbyggande för budgetåret 1958/59;

13) att till Lånefonden för bostadsbyggande skulle anvisas ett investeringsanslag av 100 000 000 kronor;

B. att, om förslaget under A. 1) ovan icke vunne riksdagens bifall,

1) tertiärlån, som utlämnades tidigast den 1 september 1958, skulle beviljas upp till 85 % av den totala produktionskostnaden mot enbart inteckningsssäkerhet, oavsett förvaltningsformerna, och upp till 97 % för s. k. allmännyttiga företag mot kommunal borgen och upp till 92 % för kooperativa och enskilda företag mot borgen av kommun, industriföretag eller annat företag av motsvarande ekonomisk styrka samt, till den del de översteg 85 % av belåningsvärdet, amorteras på 25 år;

2) vid utgivande av statliga bostadslån en förvaltningsavgift om 0,5 % skulle uttagas i samband med lånets utbetalande;

C. 1) att medgiva, att preliminära beslut angående lån, som skulle utgå från anslaget till räntefria lån till bostadsbyggande, finge meddelas intill ett belopp av 60 000 000 kronor;

2) att till Bostadsrabatter anvisa ett förslagsanslag av 162 000 000 kronor;

3) att för budgetåret 1958/59 anvisa å driftbudgeten under femte huvudtiteln till Kapitalmedelsförkluster och ränteeftergifter å vissa bostadsbyggnadslån ett förslagsanslag av 140 000 000 kronor;

4) att å kapitalbudgeten under fonden för låneunderstöd till Räntefria lån till bostadsbyggande anvisa ett investeringsanslag av 115 000 000 kronor; samt

D. att i övrigt beakta vad i motsvarande motioner vid årets förra riksdag anförts.

I motionen II: B 104 (av herr Johanson i Stockholm m. fl.) hade hemställts att riksdagen måtte

avslå Kungl. Maj:ts förslag om ändrade bestämmelser för subvention till byggande av pensionärshem och pensionärsbostäder och samtidigt utsträcka bidragsrätten till lägenheter, byggda före den 1 juli 1946, om de fyllde standardkraven,

avslå Kungl. Maj:ts förslag till ändrade lånevillkor för förbättringslån m. m. och hemställa till Kungl. Maj:t att återställa de tidigare egnahemsvillkoren samt

medgiva, att under budgetåret 1958/59 dels preliminära beslut angående lån, som skulle utgå från anslaget till räntefria lån till bostadsbyggande, finge meddelas intill ett belopp av 140 000 000 kronor,

dels beslut om bidrag till inrättande av pensionärshem finge meddelas intill ett belopp av 10 000 000 kronor,

dels för budgetåret 1958/59 anvisa till Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet ett reservationsanslag av 30 000 000 kronor,

till Bidrag till inrättande av pensionärshem ett reservationsanslag av 15 000 000 kronor,

till Lånefonden för bostadsbyggande 680 000 000 kronor,

å kapitalbudgeten under fonden för låneunderstöd till Räntefria lån till bostadsbyggande ett investeringsanslag av 190 000 000 kronor.

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet under åberopande av vad däri anförts hemställt, att riksdagen måtte

I. beträffande bostadsbyggandets storlek och inriktning med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: B 20 och II: B 20, I: B 157 och II: B 138 samt II: B 104, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, godkänna vad utskottet anförde;

II. beträffande införande av ett kreditgarantisystem på bostadsområdet med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: B 73 och II: B 103 samt I: B 157 och II: B 138, samt

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

liga motioner såvitt nu vore i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

III. beträffande främjande av småhusbyggnationen med avslag å motionerna II: B 105 samt I: B 157 och II: B 138, sistnämnda bägge motioner såvitt nu vore i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

IV. beträffande avveckling av de generella subventionerna med avslag å motionen I: B 106 godkänna vad utskottet anfört;

V. beträffande tillämpning av upphandlingskungörelsens bestämmelser på allmännyttiga bostadsföretag med avslag å motionerna I: B 48 och II: B 50 godkänna vad utskottet anfört;

VI. beträffande förenkling och utvidgning av statens stöd till pensionärsbostäder med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionen II: B 104, såvitt nu vore i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

VII. beträffande överförande av bidragsgivningen till pensionärsbostäder till kommunerna med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: B 105 och II: B 139 godkänna vad utskottet anfört;

VIII. beträffande omprövning av bestämmelserna angående förbättringslån med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionen II: B 104, såvitt nu vore i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

IX. beträffande räntesatsen för förbättringslån med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: B 73 och II: B 103, såvitt nu vore i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

X. beträffande den räntefria stående delen av förbättringslån med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: B 73 och II: B 103, såvitt nu vore i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

XI. beträffande grunder för behovsprövning av förbättringslån med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: B 157 och II: B 138, såvitt nu vore i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

XII. beträffande statligt lån till förvärv

av bostadshus med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: B 45 och II: B 53 samt I: B 157 och II: B 138, sistnämnda bägge motioner såvitt nu vore i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

XIII. beträffande revision av kommunala och allmännyttiga bostadsföretag med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: B 73 och II: B 103, såvitt nu vore i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

XIV. avslå i motionerna I: B 73 och II: B 103 framställt yrkande om slopande av 33 § tertiärlånekungörelsen;

XV. beträffande ortsdifferentierade tilläggs lån med avslag å motionerna I: B 20 och II: B 20 samt I: B 73 och II: B 103, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;

XVI. beträffande räntesatsen för tertiärlån med avslag å motionerna I: B 21 och II: B 21, I: B 73 och II: B 103, I: B 157 och II: B 138, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

XVII. beträffande övergång till obunden ränta för tertiärlån samt till 30 års amorteringstid med avslag å motionerna I: B 20 och II: B 20, såvitt nu vore i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

XVIII. beträffande tertiärlånets övre gräns med avslag å motionerna I: B 21 och II: B 21, I: B 73 och II: B 103, I: B 157 och II: B 138, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

XIX. avslå i motionen II: B 104 framställt yrkande om återgång till tidigare gällande egnahemslånevillkor;

XX. beträffande den räntefria stående delen av egnahemslån med avslag å motionerna I: B 20 och II: B 20 samt I: B 73 och II: B 103, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

XXI. beträffande räntesatsen för egnahemslån med avslag å motionerna I: B 21 och II: B 21, I: B 73 och II: B 103, I: B 157 och II: B 138, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

XXII. beträffande bestämmelser om ränteeftergift med avslag å motionerna I: B 20 och II: B 20, I: B 21 och II: B 21, I: B 73 och II: B 103, I: B 157 och II: B 138, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

XXIII. avslå i motionerna I: B 21 och II: B 21 framställt yrkande beträffande rätt att återlåna del av egnahemslån eller tertiärlån;

XXIV. beträffande villkoren för familjebostadsbidrag med avslag å motionerna I: B 73 och II: B 103, såvitt nu vore i fråga, godkänna vad utskottet anfört;

XXV. beträffande grunderna för den statliga låne- och bidragsverksamheten till förmån för bostadsförsörjningen, såvitt de ej behandlats under I.—XXIV., med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och under erinran om vad utskottet anfört, godkänna i statsrådsprotokollet förordade ändringar;

XXVI. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: B 73 och II: B 103, såvitt nu vore i fråga, till Kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter å vissa bostadsbyggnadslån för budgetåret 1958/59 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 150 000 000 kronor;

XXVII. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: B 73 och II: B 103, såvitt nu vore i fråga, till Bostadsrabatter för budgetåret 1958/59 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 150 000 000 kronor;

XXVIII. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionen II: B 104, såvitt nu vore i fråga, till Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet för budgetåret 1958/59 under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 22 000 000 kronor;

XXIX. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionen II: B 104, såvitt nu vore i fråga, medgiva, att under budgetåret 1958/59 beslut om bidrag till inrättande av pensionärshem finge meddelas intill ett belopp av 15 000 000 kronor;

XXX. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionen II: B 104, såvitt nu vore i fråga, till Bidrag

till inrättande av pensionärshem för budgetåret 1958/59 under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 8 000 000 kronor;

XXXI. till Bidrag till viss upplysningsverksamhet rörande byggnadstekniska frågor för budgetåret 1958/59 under femte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 25 000 kronor;

XXXII. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: B 157 och II: B 138 samt I: B 73 och II: B 103, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, medgiva, att under budgetåret 1958/59 preliminära beslut angående lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, finge meddelas intill ett belopp av 700 000 000 kronor;

XXXIII. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: B 73 och II: B 103 samt II: B 104, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, till Lånefonden för bostadsbyggande för budgetåret 1958/59 under statens utlåningsfonder anvisa ett investeringsanslag av 600 000 000 kronor;

XXXIV. till Lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrien för budgetåret 1958/59 under statens utlåningsfonder anvisa ett investeringsanslag av 100 kronor;

XXXV. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: B 157 och II: B 138, I: B 73 och II: B 103 samt II: B 104, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, medgiva, att under budgetåret 1958/59 preliminära beslut angående lån, som skulle utgå från anslaget till räntefria lån till bostadsbyggande, finge meddelas intill ett belopp av 130 000 000 kronor;

XXXVI. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: B 73 och II: B 103 samt II: B 104, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, till Räntefria lån till bostadsbyggande för budgetåret 1958/59 under fonden för låneunderstöd anvisa ett investeringsanslag av 180 000 000 kronor;

XXXVII. avslå i motionerna I: B 73 och II: B 103 framställt yrkande om uttagande av en särskild låneavgift;

XXXVIII. godkänna under punkten in-

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

förd avlöningsstat för bostadsstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1958/59;

XXXIX. bemyndiga Kungl. Maj:t att å personalförteckningen för länsbostadsnämnderna uppföra ytterligare 10 tjänster såsom kontorsbiträde i Ao 5;

XXXX. godkänna under denna punkt införd avlöningsstat för länsbostadsnämnderna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1958/59;

XXXXI. under femte huvudtiteln för budgetåret 1958/59 anvisa

1) till Bostadsstyrelsen: Avlöningar ett förslagsanslag av 4 502 700 kronor;

2) till Bostadsstyrelsen: Omkostnader ett förslagsanslag av 673 500 kronor;

3) till Länsbostadsnämnderna: Avlöningar ett förslagsanslag av 4 072 000 kronor;

4) till Länsbostadsnämnderna: Omkostnader ett förslagsanslag av 603 000 kronor;

XXXXII. besluta, att i förevarande sammanhang behandlade motioner, till den del de icke blivit under punkterna I.—XXXXI. särskilt berörda, icke skulle föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservationer hade anförts

1) beträffande bostadsbyggandets storlek och inriktning

a) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Nilsson* i Göingegården och *Cassel*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under I hemställa, att riksdagen måtte beträffande bostadsbyggandets storlek och inriktning i anledning av Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: B 20, II: B 20, I: B 157 och II: B 138 samt II: B 104, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad reservanterna anförts;

b) av herrar *Ivar Johansson, Ivar Persson, Rubbestad* och *Hansson* i Skegrie, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava den ändrade avfattning, som i denna reservation angivits, samt att utskottet bort under I hemställa, att riksdagen måtte beträffande bostadsbyggandets

storlek och inriktning i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna II: B 104, I: B 20 och II: B 20 ävensom med bifall till motionerna I: B 157 och II: B 138, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad reservanterna anförts;

c) av herrar *Ohlon, Sundelin* och *Jacobsson*, fröken *Elmén*, herr *Gustafsson* i Skellefteå samt fröken *Vinge*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del hava den ändrade lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under I hemställa, att riksdagen måtte beträffande bostadsbyggandets storlek och inriktning i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: B 157 och II: B 138 ävensom med avslag å motionen II: B 104 samt med bifall till motionerna I: B 20 och II: B 20, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad reservanterna anförts;

2) beträffande införande av ett kreditgarantisystem på bostadsområdet

a) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Nilsson* i Göingegården och *Cassel*, vilka ansett, att utskottets yttrande i denna del bort hava den lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort under II hemställa, att riksdagen måtte beträffande införande av ett kreditgarantisystem på bostadsområdet i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: B 157 och II: B 138 ävensom med bifall till motionerna I: B 73 och II: B 103, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad reservanterna anförts;

b) av herrar *Ohlon, Ivar Johansson, Sundelin, Ivar Persson, Jacobsson* och *Rubbestad*, fröken *Elmén*, herrar *Hansson* i Skegrie och *Gustafsson* i Skellefteå samt fröken *Vinge*, vilka ansett, att utskottets yttrande i angivna del bort hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under II hemställa, att riksdagen måtte beträffande införande av ett kreditgarantisystem i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

motionerna I: B 73 och II: B 103 ävensom med bifall till motionerna I: B 157 och II: B 138, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad reservanterna anförts;

3) beträffande främjande av småhusbyggnationen

a) av herrar *Ohlon, Ivar Johansson, Sundelin, Ivar Persson, Jacobsson och Rubbestad*, fröken *Elmén*, herrar *Hansson* i Skegrie och *Gustafsson* i Skellefteå samt fröken *Vinge*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort erhålla den ändrade avfattning, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort under III hemställa, att riksdagen måtte beträffande främjande av småhusbyggnationen med bifall till motionerna II: B 105 samt I: B 157 och II: B 138, sistnämnda bägge motioner såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad reservanterna anförts;

b) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Nilsson* i Göingegården och *Cassel*, vilka ansett, att utskottets yttrande i angivna del bort hava den ändrade lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under III hemställa, att riksdagen måtte beträffande främjande av småhusbyggnationen i anledning av motionerna I: B 157 och II: B 138 samt med avslag å motionen II: B 105, förstnämnda bägge motioner såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad reservanterna anförts;

4) beträffande avveckling av de generella subventionerna

a) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Nilsson* i Göingegården och *Cassel*, vilka ansett, att utskottets yttrande i förevarande del bort hava den ändrade avfattning, som i reservationen angivits;

b) av herrar *Ohlon, Sundelin* och *Jacobsson*, fröken *Elmén*, herr *Gustafsson* i Skellefteå samt fröken *Vinge*, vilka ansett, att utskottets yttrande i denna del bort erhålla den ändrade lydelse, reservationen visade;

c) av herrar *Ivar Johansson, Ivar Persson, Rubbestad* och *Hansson* i Skegrie, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava den ändrade avfattning, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort under IV hemställa, att riksdagen måtte beträffande avveckling av de generella subventionerna med bifall till motionen I: B 106 i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad reservanterna anförts;

5) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Nilsson* i Göingegården och *Cassel*, vilka beträffande tillämpning av upphandlingskungörelsens bestämmelser på allmännyttiga bostadsföretag ansett, att utskottets yttrande i denna fråga bort hava den ändrade lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under V hemställa, att riksdagen måtte beträffande tillämpning av upphandlingskungörelsens bestämmelser på allmännyttiga bostadsföretag med bifall till motionerna I: B 48 och II: B 50 i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad reservanterna anförts;

6) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Nilsson* i Göingegården och *Cassel*, vilka beträffande räntesatsen för förbättringslån ansett, att utskottets yttrande i förevarande del bort erhålla den ändrade avfattning, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort under IX hemställa, att riksdagen måtte beträffande räntesatsen för förbättringslån i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: B 73 och II: B 103, såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad reservanterna anförts;

7) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Nilsson* i Göingegården och *Cassel*, vilka beträffande den räntefria stående delen av förbättringslån ansett, att utskottets yttrande i denna del bort hava den ändrade lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under X hemställa, att riksdagen måtte beträffande den räntefria stående delen av förbättringslån i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

I: B 73 och II: B 103, såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad reservanterna anförst;

8) av herrar *Ivar Johansson, Ivar Persson, Rubbestad* och *Hansson* i Skegrie, vilka beträffande grunder för behovsprövning av förbättringslån ansett, att utskottets yttrande i angivna del bort hava den ändrade avfattning, reservationen visade, samt att utskottet bort under XI hemställa, att riksdagen måtte beträffande grunder för behovsprövning av förbättringslån i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: B 157 och II: B 138, såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad reservanterna anförst;

9) av herrar *Ohlon, Ivar Johansson, Sundelin, Ivar Persson, Jacobsson* och *Rubbestad*, fröken *Elmén*, herrar *Hansson* i Skegrie och *Gustafsson* i Skellefteå samt fröken *Vinge*, vilka beträffande statligt lån till förvärv av bostadshus ansett, att utskottets yttrande i denna fråga bort erhålla den ändrade lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort under XII hemställa, att riksdagen måtte beträffande statligt lån till förvärv av bostadshus med avslag å Kungl. Maj:ts förslag samt i anledning av motionerna I: B 45 och II: B 53 ävensom med bifall till motionerna I: B 157 och II: B 138, sistnämnda bägge motioner såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad reservanterna anförst;

10) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Nilsson* i Göingegården och *Cassel*, vilka beträffande 33 § tertiärlånekungörelsen ansett, att utskottets yttrande i förevarande del bort hava den ändrade avfattning, reservationen visade, samt att utskottet bort under XIV hemställa, att riksdagen måtte beträffande 33 § tertiärlånekungörelsen i anledning av motionerna I: B 73 och II: B 103, såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad reservanterna anförst;

11) beträffande ortsdifferentierade tilläggs lån

a) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Nilsson* i Göingegården och *Cassel*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del erhålla den ändrade lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort under XV hemställa, att riksdagen måtte beträffande ortsdifferentierade tilläggs lån med bifall till motionerna I: B 73 och II: B 103 samt med avslag å motionerna I: B 20 och II: B 20, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad reservanterna anförst;

b) av herrar *Ohlon, Sundelin* och *Jacobsson*, fröken *Elmén*, herr *Gustafsson* i Skellefteå samt fröken *Vinge*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort erhålla den ändrade avfattning, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort under XV hemställa, att riksdagen måtte beträffande ortsdifferentierade tilläggs lån med bifall till motionerna I: B 20 och II: B 20 samt med avslag å motionerna I: B 73 och II: B 103, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad reservanterna anförst;

12) beträffande räntesatsen för tertiärlån

a) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Nilsson* i Göingegården och *Cassel*, vilka ansett, att utskottets yttrande i angivna del bort hava den ändrade lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under XVI hemställa, att riksdagen måtte beträffande räntesatsen för tertiärlån med bifall till motionerna I: B 73 och II: B 103 ävensom med avslag å motionerna I: B 21 och II: B 21 samt I: B 157 och II: B 138, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad reservanterna anförst;

b) av herrar *Ivar Johansson, Ivar Persson, Rubbestad* och *Hansson* i Skegrie, vilka ansett, att utskottets yttrande i förevarande del bort erhålla den ändrade avfattning, reservationen visade,

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

samt att utskottet bort under XVI hemställa, att riksdagen måtte beträffande räntesatsen för tertiärlån med bifall till motionerna I: B 157 och II: B 138 ävensom med avslag å motionerna I: B 21 och II: B 21 samt I: B 73 och II: B 103, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad reservanterna anförst;

c) av herrar *Ohlon, Sundelin* och *Jacobsson*, fröken *Elmén*, herr *Gustafsson* i Skellefteå samt fröken *Vinge*, vilka ansett, att utskottets yttrande i denna del bort erhålla den ändrade lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort under XVI hemställa, att riksdagen måtte beträffande räntesatsen för tertiärlån i anledning av motionerna I: B 21 och II: B 21 ävensom med avslag å motionerna I: B 73 och II: B 103 samt I: B 157 och II: B 138, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad reservanterna anförst;

13) av herrar *Ohlon, Sundelin* och *Jacobsson*, fröken *Elmén*, herr *Gustafsson* i Skellefteå samt fröken *Vinge*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del hava den ändrade lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under XVII hemställa, att riksdagen måtte beträffande övergång till obunden ränta för tertiärlån samt till 30 års amorteringstid i anledning av motionerna I: B 20 och II: B 20, såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad reservanterna anförst;

14) beträffande tertiärlånets övre gräns

a) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Nilsson* i Göingegården och *Cassel*, vilka ansett, att utskottets yttrande i denna del bort erhålla den ändrade avfattning, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort under XVIII hemställa, att riksdagen måtte beträffande tertiärlånets övre gräns i anledning av motionerna I: B 21 och II: B 21 samt med avslag å motionerna I: B 157 och II: B 138 ävensom med bifall till motionerna I: B 73 och II: B 103, samtliga

motioner såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad reservanterna anförst;

b) av herrar *Ohlon, Sundelin* och *Jacobsson*, fröken *Elmén*, herr *Gustafsson* i Skellefteå samt fröken *Vinge*, vilka ansett, att utskottets yttrande i angivna del bort hava den ändrade lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under XVIII hemställa, att riksdagen måtte beträffande tertiärlånets övre gräns i anledning av motionerna I: B 73 och II: B 103 samt med avslag å motionerna I: B 157 och II: B 138 ävensom med bifall till motionerna I: B 21 och II: B 21, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad reservanterna anförst;

c) av herrar *Ivar Johansson, Ivar Persson, Rubbestad* och *Hansson* i Skegrie, vilka ansett, att utskottets yttrande i förevarande del bort erhålla den ändrade avfattning, som i denna reservation angivits, samt att utskottet bort under XVIII hemställa, att riksdagen måtte beträffande tertiärlånets övre gräns med bifall till motionerna I: B 157 och II: B 138 ävensom med avslag å motionerna I: B 21 och II: B 21 samt I: B 73 och II: B 103, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad reservanterna anförst;

15) beträffande den räntefria stående delen av egnahemsån

a) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Nilsson* i Göingegården och *Cassel*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava den ändrade lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under XX hemställa, att riksdagen måtte beträffande den räntefria stående delen av egnahemsån med bifall till motionerna I: B 73 och II: B 103 samt med avslag å motionerna I: B 20 och II: B 20, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad reservanterna anförst;

b) av herrar *Ohlon, Sundelin* och *Jacobsson*, fröken *Elmén*, herr *Gustafsson* i Skellefteå samt fröken *Vinge*, vilka an-

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

sett, att utskottets yttrande bort erhålla den ändrade avfattning, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort under XX hemställa, att riksdagen måtte beträffande den räntefria stående delen av egnahemslånen i anledning av motionerna I: B 20 och II: B 20 samt med avslag å motionerna I: B 73 och II: B 103, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad reservanterna anförts;

16) beträffande räntesatsen för egnahemslånen

a) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Nilsson* i Göingegården och *Cassel*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i angiven del hava den ändrade lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under XXI hemställa, att riksdagen måtte beträffande räntesatsen för egnahemslånen med bifall till motionerna I: B 73 och II: B 103 ävensom med avslag å motionerna I: B 21 och II: B 21, I: B 157 och II: B 138, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad reservanterna anförts;

b) av herrar *Ivar Johansson, Ivar Persson, Rubbestad* och *Hansson* i Skegrie, vilka ansett, att utskottets yttrande i denna del bort erhålla den ändrade avfattning, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort under XXI hemställa, att riksdagen måtte beträffande räntesatsen för egnahemslånen med bifall till motionerna I: B 157 och II: B 138 ävensom med avslag å motionerna I: B 21 och II: B 21, I: B 73 och II: B 103, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad reservanterna anförts;

c) av herrar *Ohlon, Sundelin* och *Jacobsson*, fröken *Elmén*, herr *Gustafsson* i Skellefteå samt fröken *Vinge*, vilka ansett, att utskottets yttrande i förevarande del bort hava den ändrade lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under XXI hemställa, att riksdagen måtte beträffande räntesatsen för egnahemslånen i anledning av motionerna I: B 21 och II: B 21 ävensom med avslag

å motionerna I: B 73 och II: B 103, I: B 157 och II: B 138, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad reservanterna anförts;

17) beträffande bestämmelser om ränteeftergift

a) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Nilsson* i Göingegården och *Cassel*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava den ändrade avfattning, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort under XXII hemställa, att riksdagen måtte beträffande bestämmelser om ränteeftergift med bifall till motionerna I: B 73 och II: B 103 samt med avslag å motionerna I: B 20 och II: B 20, I: B 21 och II: B 21, I: B 157 och II: B 138, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad reservanterna anförts;

b) av herrar *Ivar Johansson, Ivar Persson, Rubbestad* och *Hansson* i Skegrie, vilka ansett, att utskottets yttrande i denna del bort erhålla den ändrade lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under XXII hemställa, att riksdagen måtte beträffande bestämmelser om ränteeftergift med bifall till motionerna I: B 157 och II: B 138 samt med avslag å motionerna I: B 20 och II: B 20, I: B 21 och II: B 21, I: B 73 och II: B 103, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad reservanterna anförts;

c) av herrar *Ohlon, Sundelin* och *Jacobsson*, fröken *Elmén*, herr *Gustafsson* i Skellefteå samt fröken *Vinge*, vilka ansett, att utskottets yttrande i angivna del bort hava den ändrade lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under XXII hemställa, att riksdagen måtte beträffande bestämmelser om ränteeftergift med bifall till motionerna I: B 20 och II: B 20, I: B 21 och II: B 21 samt med avslag å motionerna I: B 73 och II: B 103, I: B 157 och II: B 138, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad reservanterna anförts;

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

18) av herrar *Ohlon, Sundelin* och *Jacobsson*, fröken *Elmén*, herr *Gustafsson* i Skellefteå samt fröken *Vinge*, vilka beträffande rätt att återlåna del av egnahemslån eller tertiärlån ansett, att utskottets yttrande i denna fråga bort hava den ändrade avfattning, reservationen visade, samt att utskottet bort under XXIII hemställa, att riksdagen måtte bifalla i motionerna I: B 21 och II: B 21 framställt yrkande beträffande rätt att återlåna del av egnahemslån eller tertiärlån;

19) av herrar *Ohlon, Sundelin, Ragnar Bergh, Jacobsson, Skoglund* i Doverstorp och *Nilsson* i Göingegården, fröken *Elmén*, herrar *Cassel* och *Gustafsson* i Skellefteå samt fröken *Vinge*, vilka beträffande villkoren för familjebostadsbidrag ansett, att utskottets yttrande i förevarande del bort erhålla den ändrade lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort under XXIV hemställa, att riksdagen måtte beträffande villkoren för familjebostadsbidrag med bifall till motionerna I: B 73 och II: B 103, såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad reservanterna anfört;

20) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Nilsson* i Göingegården och *Cassel*, vilka under förutsättning av bifall till den med 17 a) betecknade reservationen ansett, att utskottets yttrande bort hava den ändrade lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under XXVI hemställa att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: B 73 och II: B 103, såvitt nu vore i fråga, till Kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter å vissa bostadsbyggnadslån för budgetåret 1958/59 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 140 000 000 kronor;

21) av herrar *Ohlon, Sundelin, Ragnar Bergh, Jacobsson, Skoglund* i Doverstorp och *Nilsson* i Göingegården, fröken *Elmén*, herrar *Cassel* och *Gustafsson* i Skellefteå samt fröken *Vinge*, vilka under förutsättning av bifall till den med 19) betecknade reservationen

ansett, att utskottets yttrande bort erhålla den ändrade avfattning, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort under XXVII hemställa, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: B 73 och II: B 103, såvitt nu vore i fråga, till Bostadsrabatter för budgetåret 1958/59 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 155 000 000 kronor;

22) beträffande preliminära beslut angående lån som skulle utgå från lånefonden för bostadsbyggande

a) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Nilsson* i Göingegården och *Cassel*, vilka ansett, att utskottets yttrande i denna del bort hava den ändrade lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under XXXII hemställa, att riksdagen måtte beträffande preliminära beslut om lån, som skulle utgå från lånefonden för bostadsbyggande, med avslag å Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: B 157 och II: B 138 ävensom med bifall till motionerna I: B 73 och II: B 103, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad reservanterna anfört;

b) av herrar *Ivar Johansson, Ivar Persson, Rubbestad* och *Hansson* i Skegrie, vilka ansett, att utskottets yttrande i förevarande del bort erhålla den ändrade avfattning, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort under XXXII hemställa, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: B 73 och II: B 103 ävensom med bifall till motionerna I: B 157 och II: B 138, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, medgiva, att under budgetåret 1958/59 preliminära beslut angående lån, som skulle utgå från lånefonden för bostadsbyggande, finge meddelas intill ett belopp av 675 000 000 kronor, varav 390 000 000 kronor finge disponeras för belåning av egnahem;

23) beträffande preliminära beslut angående lån, som skulle utgå från anslaget till räntefria lån till bostadsbyggande,

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

a) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Nilsson* i Göingegården och *Cassel*, vilka under förutsättning av bifall till den med 22 a betecknade reservationen ansett, att utskottet bort under XXXV hemställa, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna II: B 104, I: B 157 och II: B 138 ävensom med bifall till motionerna I: B 73 och II: B 103, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, medgiva, att under budgetåret 1958/59 preliminära beslut angående lån, som skulle utgå från anslaget till räntefria lån till bostadsbyggande, finge meddelas intill ett belopp av 60 000 000 kronor;

b) av herrar *Ivar Johansson, Ivar Persson, Rubbestad* och *Hansson* i Skegrie, vilka under förutsättning av bifall till den med 22 b betecknade reservationen ansett, att utskottet bort under XXXV hemställa, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna II: B 104, I: B 73 och II: B 103 ävensom med bifall till motionerna I: B 157 och II: 138, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, medgiva, att under budgetåret 1958/59 preliminära beslut angående lån, som skulle utgå från anslaget till räntefria lån till bostadsbyggande, finge meddelas intill ett belopp av 130 000 000 kronor, varav 78 000 000 kronor finge disponeras för egna hemslängivningen;

24) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Nilsson* i Göingegården och *Cassel*, vilka under förutsättning av bifall till de med 2 a, 11 a och 15 a betecknade reservationerna ansett, att utskottets yttrande i viss angiven del bort hava den ändrade lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under XXXIII hemställa, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionen II: B 104 ävensom med bifall till motionerna I: B 73 och II: B 103, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, till Lånefonden för bostadsbyggande för budgetåret 1958/59 under statens utlåningsfonder anvisa ett investeringsanslag av 100 000 000 kronor;

25) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Nilsson* i Göingegården och *Cassel*, vilka under förutsättning av bifall till den med 24 betecknade reservationen ansett, att utskottet bort under XXXVI hemställa, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionen II: B 104 ävensom med bifall till motionerna I: B 73 och II: B 103, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, till Räntefria lån till bostadsbyggande för budgetåret 1958/59 under fonden för låneunderstöd anvisa ett investeringsanslag av 115 000 000 kronor;

26) av herrar *Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Nilsson* i Göingegården och *Cassel*, vilka beträffande uttagande av en särskild låneavgift ansett, att utskottets yttrande i denna fråga bort er hålla den ändrade lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort under XXXVII hemställa, att riksdagen måtte bifalla i motionerna I: B 73 och II: B 103 framställt yrkande om uttagande av särskild låneavgift.

Herr MANNERSKANTZ (h):

Herr talman! Det är utan tvivel en stor och betydelsefull fråga att se till att människorna har goda bostäder att bo i. Man kan också säga att denna fråga har kommit att spela en allt större roll genom den fortgående urbaniseringen, som medfört att det kanske på många håll på landsbygden finns bostäder, som inte är tagna i anspråk, under det att bostadsbristen i städerna och särskilt i de största städerna är skrämmande stor.

Bostadsfrågan har varit aktuell många år här i riksdagen. Den nuvarande regeringen, som ju har fört befälet här länge och väl, har vid många tidigare tillfällen både genom sina egna medlemmar och genom personer som har att sköta om verkställandet av de av statsmakterna beslutade åtgärderna gjort uttalanden, som gått ut på att bostadsbristen för längesedan skulle vara avskaffad. Så är ju inte alls fallet. Inte nog med att bostadsbristen snarare har ökat i de största städerna, utan därtill kommer också

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

att kostnaderna vid bostadsbyggandet stigit mycket och stigit mer än de genomsnittliga prishöjningarna och levnadskostnaderna här i landet.

Man har svårt att värja sig för tanken, att den typ av bostadspolitik som har förts här i landet har bidragit härtill. Det sätt på vilket bostadspolitiken har skötts de senaste 17, 18 åren har medfört en för stor schablonisering. Den har, allteftersom nya hus kommit till, inneburit ett successivt överförande av bostadsbeståndet i det allmännas ägo, antingen direkt eller indirekt, och det har blivit en centraldirigering som har åstadkommit att det inte finns tillräcklig variation, som skulle svara mot olika önskemål hos de enskilda människor som skall bo i husen. Det finns många människor som hellre vill lägga sina inkomster på annat än en förstklassig bostad; människor som visserligen vill ha någonstans att bo men som inte som många andra fäster den största vikten vid en del finesser och kvalitetssaker utan som gärna skulle nöjt sig med en billigare bostad och sedan kunnat använda sina inkomster till annat.

Orsaken till att det har blivit en sådan schablonisering är i stor utsträckning den, att det allmännas dirigering och ingripanden gjort, att den enskilda företagsamheten inte har fått vara med i tillräcklig omfattning utan missgynnats och misskrediterats. Utformningen av bostadssubventioner och annat har också medfört, att det inte har funnits ett tillräckligt stort intresse för att förbilliga byggandet. I den mån det blivit dyrare, har man genom statliga åtgärder fått så stor täckning för det, att intresset för att ordentligt se över hela bostadsbyggandets kostnadssida mer eller mindre har avtrubbats.

Även om bostadsförsörjningen är en mycket viktig, för att inte säga överskuggande fråga, så får den dock inte ses bara ur sin egen synpunkt. Den är nämligen så kapitalkrävande, att man måste se den i sitt sammanhang med den allmänna ekonomiska politik som förs i landet. Den måste ses i samband med andra behov, andra krav på kapital-

marknaden och mot bakgrund av det sammanlagda sparandet.

Jag är ganska förvissad om att ifall det fanns en större variation och en bättre avstämning mot andra saker, och om sparandet hade mera luft under vingarna här i landet, skulle man kunna uppnå en större bostadsproduktion vid ett givet sparande. Det är inte alldeles säkert att man alltid bör ge bostadsförsörjningen en absolut prioritet framför andra ting. Det kan gå så långt att det kapital, som bostadsbyggandet tar i anspråk vid ett sparande som är otillräckligt, i alltför hög grad inkräktar på andra investeringar, de investeringar som skall producera varor som kan säljas och med vilka vi kan skaffa valutor för att klara vår import och vår handelsbalans. Det har väl också ibland kunnat sägas, att bostadsbyggandet har tagit ett sådant grepp i det sammanlagda sparandet, att andra investeringar har blivit lidande, inte minst inom näringslivets område. Då kan det komma surt efter, och tecken på detta börjar redan visa sig.

För att återgå till själva bostadsförsörjningsfrågan, så menar vi som i en partimotion från högerpartiet fört fram vissa förslag, i år liksom med relativt få variationer under många år förut, att hela regleringsverksamheten på detta område snarast möjligt bör avskaffas. Det allmänna bör inte i så stor utsträckning som sker svara för produktionen av bostäder.

Jag förstår så väl varför det varje år blir så många reservationer i denna fråga i statsutskottet. På den tid då jag satt där fanns det kanske ännu flera reservationer, men i vissa avseenden har vi väl närmat oss varandra, och därför är antalet reservationer, även om det alljämt är stort, mindre än tidigare. Jag förstår emellertid varför det måste bli så här. Här finns liksom två olika skolor representerade. Den socialdemokratiska linjen innebär ett medvetet överförande av denna stora del av landets samlade tillgångar i allmän ägo, under det att vi som har en annan åskådning menar att bostadsbyggandet i större utsträckning

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

än som nu skett under så många år ånyo bör skötas om av den enskilda företagsamheten, som på så många andra områden har visat sig kunna fylla människornas konsumtionsbehov. Bostadsbyggandet har blivit så reglerat och så inpressat under allmän regim, att de möjligheter från enskilt håll, som dock finns och som visat sig finnas på alla andra områden, inte har kunnat komma till sin rätt.

Jag förstår att den form av socialisering, som den förda bostadspolitiken faktiskt innebär, i sig själv har ett egenvärde för den som har en socialdemokratisk ideologi. När man har denna ideologi, förlåter man kanske många svagheter som har framträtt, bl. a. den att man trots otaliga löften inte har lyckats åstadkomma att bostäder i tillräcklig mängd byggs, i varje fall inte i de flesta städer och allra minst i de största städerna. Fram till den tid, då den nya bostadsgiven började, i början av andra världskriget, klarade dock det enskilda näringslivet på ett utmärkt sätt hela bostadsbyggandet, och vi har inte, förrän nu på allra senaste tiden kommit upp i samma antal färdigställda lägenheter per år som vi fick åren 1938 och 1939. Detta ger en antydning om att det enskilda näringslivet, om man skulle ge det större chanser och inte favoriserade de allmännyttiga företagen och kommunerna på dess bekostnad, säkerligen skulle visa sig kunna bemästra denna sak bra.

Jag skall nu i enlighet med herr talmannens anvisningar ta upp alla de saker som förekommer i den partimotion från högern, vilken har legat till grund för reservationer till utlåtandet. Jag skall ta upp frågorna i tur och ordning, men jag skall, herr talman, inte fördjupa mig i dem alltför mycket, eftersom de flesta av dem är så ventilerade här under tidigare år att jag i stor utsträckning kan nöja mig med att antyda dem.

De generella statliga subventionerna bör enligt vår mening successivt avskaffas. Här föreligger faktiskt en ganska allmän borgerlig enighet, men när högern lägger fram konkreta förslag och anger den takt, i vilken de generella

subventionerna skall avvecklas, så är folkpartiet och centerpartiet inte beredda att dra konsekvenserna av sin allmänna inställning, utan föredrar att i sina reservationer röra sig med allmänna talesätt. Vi menar nog att tiden är inne att gå från ord till handling i denna sak. De generella statliga subventionerna har nämligen många skadeverkningar. Dessa subventioner är, såsom jag tidigare har antytt, ett led i vad som motverkar produktionens förbilligande. Vidare snedvrider dessa subventioner kostnadsbedömningen vid allmänhetens konsumtionsval. Folk vet inte vilken hyra de egentligen betalar, eftersom en del av hyran går direkt till hyresvärden medan den andra delen kommer på skattsedeln. Därigenom försvåras människornas val, det hela blir grumligt och man har inte möjlighet till ett sådant konsumtionsval, som säkerligen skulle bidra till att bostadsbristen inte under alltför lång tid skulle förbli så svår som den faktiskt nu är.

De generella subventionerna höjer vidare skattetrycket. Det är betydande summor som det här rör sig om, och ett så högt skattetryck som vi nu sedan lång tid tillbaka har att bära är inte nyttigt för landet, vare sig för dess invånare eller för dess konkurrenskraft gentemot utlandet. Det utgör en mycket stor belastning i jämförelse med de länder som inte har detta höga skattetryck.

Vi menar vidare, att vi nu bör ta steget att komma ifrån den direkta statliga utlåningen. Det finns knappast någon anledning till att staten skall ha ett stort besvär med att låna upp väldiga summor — miljardbelopp — för att sedan låna ut dem igen. Det går lika bra att ordna så, att staten genom ett kreditgarantisystem kan se till att bostadsbyggandet får sina lån direkt ifrån de kreditgivande institutionerna — sparbanker, hypoteksinrättningar och försäkringsbolag, ibland också affärsbanker, d. v. s. alla de typer av kreditinstitutioner som vi har och som släpper till pengarna till den statliga upplåningen, vilken sedan går vidare till dem som bygger husen. Det nuvarande systemet innebär därför en onödig och

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

fördyrande omgång. Även finansministern börjar — om jag inte fattat honom fel — komma fram till den åsikten, att det system jag här har skisserat nog skulle vara fullt användbart. Vi har undersökt detta så länge, att vi redan är fullt på det klara med att det kommer att kunna fungera och att detta kan ske ganska omedelbart, om man bara sätter i gång på ett förståndigt sätt. Därför har vi nu framfört ett direkt förslag om denna sak, under det att några andra reserveranter mera talar om den såsom ett önskemål någon gång i en framtid. Det behövs vi inte vänta på, menar vi, utan det går att omsätta planerna i praktiken ganska snabbt.

Som ett led i bostadsförsörjningen bör man också se till att det sparande som särskilt inriktar sig på bostadsförsörjningen gynnas. Den frågan förekommer inte i detta utlåtande, men jag hoppas herr talmannen inte har någonting emot att jag i detta sammanhang säger, att det i den allmänna bostadspolitiken även bör ingå en organiserad verksamhet för att uppmuntra och gynna i allra största allmänhet det sparande, som är inriktat på bostadsförsörjningen. Där har vi framfört flera konkreta och lätt tillämpbara förslag, som man inte skall glömma bort då man talar om den proposition och det utlåtande som nu föreligger för kamraren.

Det är också så, att bostadssparandet bör kunna arrangeras på sådant sätt, att de som verkligen gör något för sin egen bostadsförsörjning ges förtursrätt inom kommunerna, i den mån dessa ännu sysslar med denna sak. Jag är förvissad om att sådana arrangemang i förvånansvärt hög grad skulle uppmuntra människornas inneboende vilja att sätta av pengar för sin framtida bostadsförsörjning.

I det fallet finns också några andra saker, som bör iakttas. Det är att för egnahem, som kommit till genom statlig förmedling och genom statligt stöd, bör man inte hålla så benhårt på återbetalningen av den räntefria stående delen, om de säljes till ett pris, som är aldrig så litet högre än det som gällt vid bygandet. Vi menar, att om man håller sig

inom rimliga gränser, exempelvis det sist åsatta taxeringsvärdet, bör man utan påföljd få sälja sitt hus. Detta skulle gynna den rörlighet, som ändå måste finnas i ett land för att näringslivet skall kunna föra en sund tillvaro. Likaså menar vi, att om en egnahemsbyggare haft ett sådant lån i tio år, bör han kunna vara säker på att han får disponera det och alltså kunna sälja huset utan att bli föremål för granskning efter så lång tid. Detsamma bör gälla för bostadsrätterna i bostadsrättshus.

Med den regleringsverksamhet, som är rådande här i landet, har det visat sig, att underhållet i många hus är betydligt eftersatt. Det är väl inte någon god ekonomi, att hyressättningen är sådan, att inte hyresvärdarna med bästa vilja i världen kan svara för det underhåll som måste ske. Förr i världen var det inte på det sättet — i varje fall inte i den utsträckningen. Då gjordes det väldigt mycket av gamla hus, och omfattande ombyggnader förekom. Det finns till och med siffror på den saken som visar, att cirka 40 procent av nyttillskottet av byggnader under åren 1921—1945 härrörde från ombyggnader och moderniserade äldre lägenheter. I dagens Sverige är inte den siffran mer än 15 procent.

Här föreligger nog i viss mån en misshushållning, som också drivits fram av den bostadspolitik, som i allmänhet blivit lanserad.

Vi menar, att människor bör stimuleras till att göra en egen insats och anser, att den egna sparinsatsen vid ett byggnadsföretag nu är för låg. Det finns inte tillräcklig anledning för byggaren att delta i det sparande, som ändock måste till. Den egna insatsen bör enligt vår mening vara åtminstone 15 procent. Däremot har vi sagt, att man övergångsvis kan tänka sig att stanna vid 97 procent i lån till de allmännyttiga och kommunala företagen, som nu får 100 procent. För dem, som nu får 95 procent, bör en sänkning ske till 92 procent. Sedan kan man ha kvar de 85 procenten för de enskilda. Men tanken är att man skall gå emot större jämställdhet, så att även de s. k. allmännyttiga och kooperativa före-

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

tagen får samma villkor som de enskilda.

Vi föreslår också, att amorteringarna skall ske snabbare för den del av lånet, som ligger över de 85 procenten. Det anser vi vara sunt och riktigt, och det skulle verka gynnsamt över huvud taget.

Det är stora pengar, som det här är fråga om. Det rör sig om 485 miljoner i generella subventioner, som enligt vår mening får en inte acceptabel inverkan på hela statsbudgeten. Vi måste komma fram till en begränsning av statsutgifterna. Det är ett av skälen — men inte det enda — till de förslag, som vi nu fört fram i fråga om minskning av de generella subventionerna och en höjning av räntesatserna för de lån, som ges direkt o. s. v. Förslagen går ut på både att uppmuntra och gynna sparinsatserna och att låta det enskilda näringslivet ta hand om mer av bostadsbyggandet. Vi skall se till, att inte hela vårt näringsliv blir utarmat på kapital. Vi skall också observera, att själva statsbudgeten i och för sig är en inflationsfara av verkligt dominerande mått just nu i Sverige.

De förslag, som vi för fram, kommer att medföra betydande möjligheter att sanera statsbudgeten. Även om man inte omedelbart låter dem ta sig uttryck i annat än skattesänkningar på mindre avsnitt, kommer de att ha en mycket välgörande inverkan på vårt penningvärde. Om vi inte vidtar några åtgärder, kommer det att bli en fortsättning på inflationen, som är till landets stora skada. Det förhåller sig ju också på det sättet att den driftbudget, som nu ligger framför oss, är underbalanserad med i realiteten någonting sådant som en halv miljard kronor. Man kan inte acceptera en sådan sak utan att därigenom med öppna ögon låta utvecklingen fortsätta i ogynnsam riktning såväl när det gäller vår handelsbalans som vårt penningvärde och vår konkurrenskraft.

Ett annat led i de besparingar, som vi föreslår på bostadsområdet, är att de ortsdifferenterade tilläggslånen skall upphöra. Egentligen har alla tidigare varit ense om detta, det är bara så förfärligt svårt att få saken att bli av. Redan

1951 års bostadsutredning föreslog att dessa tilläggslån skulle avvecklas, och vi menar att så nu måste ske på en gång. Det kan nämligen knappast vara riktigt att godtyckligt utvalda kommuner skall få subventioner som inte har något direkt sammanhang med vare sig dyrortsgruppering eller hyressättningen i de olika orterna och städerna, utan är någonting som hänger med av bara farten sedan lång tid tillbaka. Vi tycker att det är orätt att skattebetalarna skall satsa 50 miljoner kronor om året på någonting som verkar så pass godtyckligt och som är så föga rationellt som de ortsdifferenterade tilläggslånen.

Vi menar vidare att den räntefria stående delen av egnahemslånen bör sänkas från de föreslagna 4 000 kronorna till 3 000 kronor. Beloppet har ju tidigare varit vida högre. Vårt förslag innebär naturligtvis en viss olägenhet för egnahemsägarna, men mot detta står en hel del andra av våra förslag, som är fördelaktiga för egnahemsägarna, t. ex. den större säkerhet att få behålla tilläggslånen ograverade, som jag nyss antydde, och även förslaget om avdragsrätt vid inkomsttaxering för ett belopp av 700 kronor om året under en femårsperiod för dem, som sparar till ett eget hem, liksom för amorteringar av egnahemslån utöver minimum. Genom dessa föreslagna åtgärder skulle en mycket betydande del av egnahemsägarna bli fullt i stånd att stå ut med en sänkning av den räntefria stående delen av egnahemslånen.

Jag kommer sedan till frågan om räntesubventionerna. För den händelse riksdagen skulle avslå vårt förslag om att övergå till räntegarantisystemet, har vi föreslagit att man inte bör fortsätta med den här Ebberöds-bank-mässiga utlåningen med förlust, utan då skall man anpassa räntesatsen för de pengar, som staten lånar ut, efter den som gäller för de pengar som staten lånar upp. För det första bör räntegarantierna för botenlånen, som det här i första hand gäller, inte gälla längre än tio år. Man bör inte förstärka hyresnivåskillnaderna genom att låta dem gälla längre tid. De hus, som byggts ti-

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

digare, var betydligt billigare, men det finns ingen anledning att i oändlighet bibehålla de tidigare lämnade räntegarantierna. Vi föreslår också att den garanterade räntan skall höjas med ungefär en procent och att en plan skall göras upp för en slutlig avveckling av räntegarantien. Vidare föreslår vi att räntan på de statliga förbättringslånen skall höjas från 4 till 5 procent. Vi vill ju ha det på det sättet att tertiärlån, som ligger över 85 procent av belåningsvärdet, skall förräntas efter en räntesats av 6 procent. Marknadsräntan ligger i själva verket vida högre, och det gäller här mycket stora belopp som staten har subventionerat och som får tas ut på skattesedlarna.

Vidare omfattar våra förslag en del mindre saker som jag här snabbt skall räkna upp.

Vi förmenar att upphandlingskungörelsen bör tillämpas på de allmännyttiga bostadsföretagen, så att inte vissa företag favoriseras på ett sätt som är oekonomiskt.

Vidare föreslår vi att statens garantier för s. k. oförvärlade förluster enligt 33 § tertiärlånekungörelsen skall upphöra. Enligt denna paragraf garanterar staten fyra femtedelar av sådana förluster. När nu hyressättningen för ifrågakvarande hus är fri och hyresregleringslagen upphävd när det gäller dem, tycker vi att denna garanti bör tas bort.

Däremot vill vi ha en förbättring för vissa kategorier. Vi anser att familje- bostadsbidragen skall kunna utgå för hus, som är av tillräcklig standard oavsett produktionsåret, om sådant bidrag verkligen befinnes vara riktigt och nödvändigt. Slutligen har vi föreslagit att man vid lånens utbetalande skulle ta upp en halv procents avgift för att täcka en del av kostnaderna för hanteringen.

Detta är, herr talman, bara en allmän beskrivning av våra olika förslag. Sedan får jag be de ärade kammarledamöterna att noga följa med i de reservationer, som finns fogade till utskottsutlåtandet, så framgår väl resten där.

Jag ber alltså, herr talman, att få yrka bifall till reservationerna nr 1 a, 2 a, 4 a,

5, 6, 7, 10, 11 a, 12 a, 14 a, 15 a, 16 a, 17 a, 19, 20, 21, 22 a, 23 a, 24, 25 och 26.

Sedan vill jag meddela, att jag för min del kommer att begära votering endast på vissa av punkterna, nämligen de som antingen rör mycket pengar eller har principiell betydelse. Däremot kommer jag, av hänsyn till herr talmannen och kammarens ledamöter, inte att begära votering på en mängd andra punkter, som annars i sig själva kunde vara värda det. Skulle det gå så, att vi på vissa punkter inte kan vinna bifall till våra förslag och det blir fråga om kontrapositionsvoteringar, så kommer vi att på en del av dessa punkter rösta med de reservationer, som vi anser komma närmast vår uppfattning, även om vi inte vill svara för varje mening som står i dessa reservationer.

Herr JACOBSSON (fp):

Herr talman! Till det föreliggande utskottsutlåtandet har fogats ett flertal reservationer, där vi intar en i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag avvikande ståndpunkt. Vid läsningen av utskottsutlåtandet och reservationerna kan man dock inte gärna undgå att lägga märke till, att motsättningarna i denna ytterst betydelsefulla fråga har i någon mån mildrats, ett förhållande som det finns anledning att notera med tillfredsställelse.

Av propositionen framgår att bostadsbyggandet under det senaste året varit betydande och att antalet påbörjade lägenheter beräknas uppgå till omkring 65 000. Igångsättningen kommer sålunda av allt att döma under budgetåret 1957/58 att uppgå till den av oss tidigare angivna siffran 62 000 lägenheter. För kommande år beräknar departementschefen en igångsättning av minst lika stor omfattning. Vi för vår del vidhåller vår tidigare ståndpunkt, att en igångsättning av 65 000 lägenheter under budgetåret 1958/59 är en målsättning som man bör sträva efter att förverkliga, lika väl som vi anser att man bör inrikta sig på en fortsatt hög bostadsproduktion under ett antal år framöver. En av grundförutsätt-

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

ningarna för att ett sådant program skall kunna genomföras anser vi också alltjämt vara, att ett effektivt bostadssparande främjas och att sparande och kapitalbildning över huvud taget stimuleras.

Man har anledning uttala sin tillfredsställelse över det uppsving som skett beträffande bostadsbyggandet, samtidigt som det kan vara anledning erinra om att det program för bostadsbyggandet, som vi tidigare presenterat, uppenbarligen inte varit så realistiskt som man på sina håll velat göra gällande.

Vi vidhåller sålunda beträffande punkten I i utskottets utlåtande våra motionsvis framförda yrkanden rörande bostadsbyggandets storlek och inriktning.

Under punkten II, som rör frågan om införande av ett kreditgarantisystem för finansiering av bostadsbyggandet, har vi i en reservation jämte representanter för centerpartiet yrkat, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer att förslag om övergång till ett sådant system snarast framläggas. Vi har observerat att departementschefen ej är främmande för tanken att övergå till ett kreditgarantisystem, men vi anser nog att frågan med det snaraste bör bli föremål för en allvarlig prövning; alltså inte i en oviss, avlägsen framtid, som den föregående talaren ville göra gällande. Därav följer att vi givetvis inte anser oss kunna biträda högerns förslag om en omedelbar övergång till detta finansieringssystem.

Frågan om förhållandet mellan egnahem och flerfamiljshus har tidigare varit föremål för mycken diskussion. Numera synes man på de flesta håll vara överens om att egnahems- och småhusbebyggelsen är att föredraga som bostadsform, framför allt ur barnfamiljernas synpunkt. Det torde också få anses ostridigt, med hänsyn till bilismens och kommunikationsmedlens utveckling, att människorna blir mer och mer oberoende av bostadens belägenhet i förhållande till arbetsplatsen. Man torde med tämligen stor sannolikhet kunna förutse, att denna utveckling kommer att fortsätta. Det förefaller därför realistiskt att bedöma utvecklingen så, att småhusbebyggelsen i

fortsättningen måste få en större andel av den totala bostadsproduktionen. Den ambition man ibland tycker sig spåra i mindre städer och samhällen, att man åtminstone skall ha ett eller flera höghus som ett slags värdemätare på sin sociala standard, markerar en utveckling som kanske inte förtjänar allt för stor uppmuntran. Det kan tänkas att denna form av bostadsbebyggelse i framtiden kommer att kvarstå som monument över en utveckling på bostadsproduktionens område, vilken ur trivselsynpunkt, familjebildnings- och andra synpunkter visat sig mindre välbetänkt.

I detta sammanhang må än en gång understrykas, vad riksdagen tidigare vid flera tillfällen uttalat, att bebyggelsen på landsbygden ej bör förhindras eller försvåras genom en alltför rigorös tillämpning av bestämmelserna om bebyggelsens lokalisering. Det finns anledning erinra om att förhållandena på detta område ej är fullt tillfredsställande, trots riksdagens klart uttalade anvisningar. Denna anmärkning riktar sig inte enbart till de långivande organen utan också — och kanske i lika hög grad — mot de lokaliserings- och planmyndigheter som har att avgöra frågor om tomtavstyckning o. dyl. Vi har i denna fråga, som behandlas i punkt 3 i utskottets utlåtandet, reservationsvis velat fästa Kungl. Maj:ts uppmärksamhet på dessa synpunkter.

Vi har även ansett oss böra biträda de yrkanden som framställts motionsvis att statliga lån bör kunna utgå i viss begränsad utsträckning för att underlätta förvärv av redan befintliga bostäder och egnahem. Denna fråga har ju speciellt aktualitet beträffande Bohusläns kustområden, men problemet är betydelsefullt även på många andra håll, särskilt på orter med stagnerande befolkningsunderlag, där behovet av att tillskapa ytterligare bostäder ej är särskilt framträdande men där människor ändå av skilda anledningar måste slå sig ned och kvarbo och där det är angeläget att det redan befintliga bostadsbeståndet utnyttjas. Med de kreditrestriktioner som under lång tid varit gällande har dock

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

möjligheten för den som är i huvudsak obemedlad att förvärva ett sådant egna-hem varit så gott som stängd.

Beträffande de ortsdifferentierade tillägsslånen uttalade bostadspolitiska utredningen, att det inte förelåg några starkare skäl att bibehålla denna kapitalsubvention till flerfamiljshus. I 1957 års proposition i bostadsfrågan anslöt sig dåvarande socialministern till detta principiella resonemang. Då väl de flesta av oss är överens om att subventionerna till bostadsbyggandet bör successivt avvecklas, anser vi att beslut om att de ortsgrevarade tillägsslånen skall upphöra bör fattas av innevarande års riksdag.

Beträffande räntan på bostadslånen finner vi det angeläget att räntesatsen är avvägd så att det inte ställer sig fördelaktig för låntagaren att avstå från att göra större amorteringar än vad som föreskrivits, även om han har möjlighet att göra det, samtidigt som det måste anses angeläget att dessa amorteringar blir så lockande som möjligt för låntagaren.

Med utgångspunkt från detta resonemang föreslår vi att tertiärlånets ränta höjes till 5 procent för hus som belånas efter den 1 september 1958. Det stöd som nu utgår i form av nedsatt ränta bör i fortsättningen utgå i form av ett tillägg till det schablonbidrag, som vi i annat sammanhang föreslår skall ersätta ränteftergifterna på bottenlånen. Genom en sådan anordning bevaras den hyres-sänkande effekten medan intresset för överamortering på lånen stimuleras. Detta förslag överensstämmer även med de synpunkter som byggnadslåneutredningen anfört i sitt betänkande. Vi anser likaledes att förra riksdagens beslut om övergång till obunden ränta med 30-årig amorteringstid skall gälla för lån som utlämnas efter den 1 september 1958.

I likhet med bostadspolitiska utredningen anser vi en revision av de övre belåningsgränser som nu tillämpas motiverad med hänsyn till önskvärdheten av att begränsa anspråken på statliga lånemedel och underlätta kreditgivning- en till fler objekt. Vi föreslår därför en

sänkning av tertiärlånets övre gräns till 97 procent av belåningsvärdet för företagsformer som nu får låna 100 procent samt till 92 procent för kooperativa företag med kommunal kontroll. De nya lånegränserna föreslår vi skall tillämpas för företag som påbörjas efter den 1 september 1958.

Jag har tidigare framhållit att vi i stort sett torde vara överens om principen att subventionerna till bostadsbyggandet så småningom skall avvecklas. Därav måste ju också följä att vi i stort sett är eniga om principen att var och en skall själv svara för sina bostadskostnader. Vi finner det fullt naturligt om denna princip i första hand tillämpas på de grupper av lånesökande som har relativt god ekonomi och goda inkomstförhållanden. Vi föreslår därför att den räntefria stående delen av egna-hemslånen inkomstprövas efter den 1 september 1958 enligt i vår motion närmare angivna riktlinjer.

Jag har i det föregående berört angelägenheten av att låntagare stimuleras till extra amorteringar å bostadslånen. Ett återhållande moment i det sammanhanget inträder otvivelaktigt vid det förhållandet att låntagaren av en eller annan anledning blir nödsakad att avyttra sin fastighet. Det är ju nämligen ett känt förhållande att en fastighet blir mera svårsåld ju mera lånen nedamorteras. Om lånevillkoren utformas så att den del av lånet som amorterats utöver lånevillkoren finge återlånas av köparen vid försäljning, under förutsättning att fastigheten är i gott skick, skulle ett hinder för extra amorteringar avlägsnas.

Beträffande familjebostadsbidraget intar vi samma ståndpunkt, som den föregående talaren nyss har redovisat. Vi biträder den meningen, att familjebostadsbidrag skall kunna utgå till alla ur standardsynpunkt godtagbara lägenheter oavsett produktionsåret. De nuvarande bestämmelserna innebär i detta avseende orättvisor och irritationsanledningar, som den bostadssökande allmänheten torde ha mycket liten förståelse för.

Jag framhöll inledningsvis, att bostadsbyggandet visar en betydande om-

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

fattning under de senaste åren. Det måste bedömas som en i hög grad angelägen uppgift, att bostadsproduktionen om möjligt kan ökas. Situationen på bostadsmarknaden visar värtaligt riskerna för en fortsatt eftersläpning på detta betydelsefulla område.

Jag har, herr talman, i största korthet redovisat en del av våra yrkanden och förslag, och jag tillåter mig hysa den meningen, att om dessa förslag vinner riksdagens bifall, skall det också visa sig möjligt att utvidga byggandets volym inom den föreslagna anslagsramen.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till samtliga de reservationer, som i anslutning till detta utskottsutlåtande avgivits av herr Ohlon m. fl.

Herr ANDERSSON, ALVAR, (cp):

Herr talman! Den proposition och det utskottsutlåtande, som är föremål för diskussion, tillhör något av det mest invecklade vi har att handskas med i riksdagen. Det berör ett område, som kanske är det viktigaste över huvud taget för oss människor, nämligen frågan om hur vi skall ordna våra bostadsförhållanden. Det gäller något av det mest primära i den mänskliga tillvaron, och det är i och för sig glädjande, att det i väsentliga delar råder enighet inom riksdagen i dessa frågor.

Men hela komplexet är så vittfamnande och så invecklat, att det inte på något sätt är underligt om det finns åtskilliga, som på olika avsnitt kan hysa avvikande meningar. Det har också kommit till synes i en rad motioner, som sedan har föranlett reservationer i betydande utsträckning inom utskottet — däremot har, såvitt jag läst utskottsutlåtandet riktigt, inte något som helst yrkande från motionärernas sida vunnit anslutning från utskottsmajoriteten.

Från centerpartiets sida accepterar vi den ram för bostadsbyggandet, som propositionen förutsätter, men vi anser att den bör fördelas något annorlunda på hyreslägenheter och egnahem till egnahemmens förmån. Vi har den uppfattningen, att byggandet av egnahem är

mycket viktigt ur många synpunkter. Det befrämjar människors sparande — må vara att sparandet är förenat med viss tvångsmässighet, men de nödtvungna amorteringarna på egnahemslånen är i alla fall en mycket sympatisk form av tvångssparande. Egnahemsmiljön ger också den lyckligaste bostadsformen. Det är bara beklagligt, att vi på många håll i vårt land har så höga tomtkostnader, eller över huvud taget saknar tillgång på mark, att man inte kan bygga egnahem till rimliga kostnader. Jag hade tillfälle att se exempel på detta när jag under några få månader tillhörde bostadsstyrelsen. Det fanns kommuner här i Stockholmsregionen, som skulle köpa in mark och där råmärken i själva verket betingade ett mycket billigt pris — jag vill minnas 75 öre eller 1 krona kvadratmetern. Men sedan kom tomtmarken i själva verket att kosta 15—16 kronor. Exploateringskostnaderna blir mycket höga. Anläggande av vägar, framdragande av vatten och avlopp etc. drar sådana kostnader, att det i själva verket inte skulle spela någon nämnvärd roll för tomtkostnaderna, om man fått råmärken alldeles gratis.

Detta är ett ganska underligt förhållande. Jag vågar inte ange orsakerna till det, men man kan göra den reflexionen att det ändå måste vara någonting galet, då på det sättet egnahemsbyggandet i stor utsträckning omöjliggöres eller man inom dessa områden måste ställa speciella krav på att få väsentligt större lån än inom andra områden i landet.

I samband med resonemanget om egnahemsbyggandet och dess betydelse vill jag också påpeka den framstöt, som vi i centerpartiet har gjort när vi reservationsvis förenat oss med folkpartiet om att man speciellt skall försöka åstadkomma lättnader för egnahemsbyggandet på landsbygden. Det gäller måhända inte i första hand en direkt bostadspolitisk fråga utan kanske mer ett lantmateritekniskt spörsmål. Det är onekligen på det sättet, att man ibland blir en smula förvånad över att myndigheterna vägrar avstyckning av tomter, som väl skulle lämpa sig för bebyggelse, och så-

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

lunda faktiskt hindrar den bebyggelse som människorna på orten önskar. Riksdagen har här gjort uttalanden, som emellertid föga synes ha efterlevts vid den praktiska tillämpningen.

Den kanske väsentligaste fråga, som vi här diskuterar, gäller om staten skall fortsätta med att lämna ut lån i väsentlig utsträckning eller om man kan övergå till ett kreditgarantisystem. Som vi nu har det ställt får staten i själva verket låna upp de pengar, som den i sin tur sedan lånar ut för bostadsbyggande. Detta måste innebära att kreditmarknaden i och för sig inte får bättre möjligheter att tillgodose bostadsbyggandet med det nuvarande arrangemanget än vid en övergång till ett kreditgarantisystem. Så länge staten direkt med skattemedel kunde ställa till förfogande en väsentlig del av de pengar, som staten beviljade till bostadsbyggandet, låg det hela naturligtvis annorlunda till; man kunde hålla tillbaka konsumtionen i viss mån och man dämpade därigenom följaktligen inflationstrycket något. Det gav också möjligheter att ställa pengar till förfogande utanför den egentliga kreditmarknaden. Sådana möjligheter finns det näppeligen nu, när staten är den verkligt stora låntagaren.

Det förefaller, som om det i princip råder enighet om att vi bör övergå till ett kreditgarantisystem, men man är från regeringens och regeringspartiets sida rädd för att göra det redan nu. Vi vill för vår del inte heller göra det nu. Högern deklarerar, att det skall göras omedelbart, men vi anser att man genom en utredning snarast möjligt bör undersöka de former, under vilka vi skulle kunna övergå till detta system. Vi tror att detta system skulle vara till gagn, att därmed det administrativa förfarandet skulle kunna förenklas åtskilligt och att också andra fördelar härigenom skulle kunna vinnas.

Samtidigt anmäler sig också här frågan om de statliga subventionerna, d. v. s. om de direkta generella subventionerna skall ha den omfattning som de för närvarande har. Den höjda räntan på senare tid har varit en bidragande

orsak till att anspråken blivit av den stora omfattning som nu är fallet. Det är klart att vi rimligtvis inte kan hålla på att betala en så väsentlig del av bostadskostnaderna över skattsedeln. Statens finanser är så pass ansträngda, att att vi inte kan fortsätta att med skattemedel finansiera en stor del av de direkta bostadskostnaderna genom att hålla räntan nere. Vi har också infört skatt på värmen i husen, nämligen energiskatt för eldningsolja och koks, och vi har elskatten. Detta innebär ingenting annat än att vi tar tillbaka en del av de pengar, som ges ut för att sänka bostadskostnaderna. Det skulle inte förvåna mig om det i nuvarande statsfinansiella läge skulle bli aktuellt att ytterligare höja energiskatten, och då blir förhållandet ännu mera barockt.

Den nyss tillsatta besparingsutredningen bör verkligen tränga in i dessa saker och undersöka, om det inte finns möjligheter till besparingar. Jag, som bor på Västkusten, har inte kunnat undgå att lägga märke till den enorma turistström som i semestermånaden juli väller fram där — det är klart att människorna vill ha det skönt nere i Tylösand, Skreastrand, Varberg o. s. v. Man kan då lägga märke till att vid nära nog varje sommarstuga och varje tält står det en bil som är ny eller i varje fall inte så värst gammal. Detta vittnar om ett välstånd, som i och för sig är glädjande. Men man måste också ställa sig frågan: Är det möjligt att det är bostadssubventionerna som givit människorna större möjligheter att skaffa dessa bilar? Är det också möjligen bostadssubventionerna, som i väsentlig mån underlättat för människorna att skaffa sig televisionapparater i den utsträckning vi nu får bevittna?

Jag skulle tro att så är förhållandet. Då är det i själva verket på det sättet, att subventionerna inte användes till bostäder, utan till bilar och televisionapparater, även om detta sker genom en omgång så att de inte framstår som direkta subventioner. Om någon här i huset skulle komma på den idén att i en motion föreslå, att människorna skulle

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

få subventioner för att skaffa sig en televisionsapparat eller en bil för helt och hållet privat bruk, skulle jag tro att en sådan motion skulle ha alla chanser att bli avstyrkt av ett enhälligt utskott.

När det gäller avskaffandet av de generella subventionerna har vi inte velat gå så långt som högern och fixera den räntesats, som vi anser bör tillämpas. Vi anser dock att staten rimligen inte bör låna ut pengar till lägre ränta än staten själv kan låna upp pengar för. Är det så — och det hoppas vi — att den allmänna räntenivån snart kommer att sjunka till en mer rimlig nivå, så är det klart att också anspråken på subventioner minskar, och då skulle man genom måttliga höjningar på de räntor, som bostadsbyggarna har att betala, kunna uppnå jämvikt mellan dessa räntor och statens upplåningsräntor.

Vi inom centerpartiet har i våra till utskottsutlåtandet fogade reservationer inte bara gått in för besparingar. Vi har också på någon punkt velat sträcka oss litet längre än socialministern och utskottsmajoriteten. Det gäller framför allt förbättringslånen. De är ju behovsprövade och rör sig om ett relativt litet belopp — jag vill minnas att 22 miljoner kronor anges i propositionen. Förbättringslånen är utan tvekan till betydande gagn, särskilt för äldre människor. Dessa kan rusta upp sina bostäder, så att de kan bo kvar där litet längre än annars. De behöver då inte ställa anspråk på det allmänna vare sig i fråga om vård på ålderdomshem eller i fråga om vård på kronikerhem så tidigt som de annars kanske behövt göra. Förbättringslånen ger möjligheter för dem att skapa hyggliga bostäder, som kan användas under en ganska lång tid framåt. Men för att få någon del av förbättringslånen i form av kapitalsubvention får vederbörande inte ha en beskattningsbar inkomst som överstiger 5 000 kronor. Det är ett inkomststreck som varit oförändrat sedan år 1952. Vi för vår del menar, att man skulle kunna höja denna gräns något, dels med hänsyn till penningvärdets fall, dels med hänsyn till att det skett en viss löneflyftning. Denna senare skulle visser-

ligen i och för sig ha gett människorna ökade möjligheter att själva klara förbättringen av bostäderna, men man stöter ju mycket ofta på sådana situationer, där människor i små omständigheter — utan att höra till åldringsgruppen — behöver ett handtag för att kunna rusta upp bostaden. Denna är kanske inte värd att kosta på en sådan upprustning, som ett ombyggnadslån avser att möjliggöra, men en upprustning genom förbättringslån kan vara lämplig. Men då möter man inkomststrecket. Vi rör oss där just i det inkomstskikt som är vanligt för lågavlönade arbetare, ägare av mindre jordbruk o. s. v. Jag har för min del många gånger vid den praktiska tillämpningen ute i bygderna konstaterat, att det låga inkomststrecket är en direkt olägenhet. Man skulle i någon mån kunna rätta till detta genom att höja inkomstgränsen till 6 000 kronor.

Utskottet besvarar motionen i denna fråga endast med hänvisning till att riksdagen förra året hade att ta ställning till familjebostadsbidragen och inkomststrecken i samband därmed. Nu har dessa saker inte något direkt samband med varandra, och jag har därför litet svårt att förstå motiveringen. Men om man accepterar sambandet, skulle 6 000-kronorsstrecket vara det riktiga. Det är nämligen just upp till 6 000 kronors inkomst, som familjebostadsbidrag utgår med fullt belopp för tvåbarnsfamilj.

Vi har också varit inne på att man borde öppna möjlighet för statsbelåning även av äldre egna hem. Vi medger att svårigheterna är betydande, men man ser ofta rätt underliga förhållanden. Såsom det varit under de sista åren visar det sig ju i själva verket att om en person kan köpa ett hus, i gott skick och väl utrustat, för 20 000 kronor, ställer det sig i alla fall förmånligare att bygga ett nytt eget hem för en kostnad av 45 000 — 48 000 kronor. Detta kan nämligen statsbelånas, och ränteskillnaden är så väsentlig, att årskostnaderna i själva verket är lägre för det nybyggda egna hemmet än för den äldre fastigheten. Det är något skevt i detta. Vi har velat få en översyn över denna fråga, och jag tror

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

att det skulle vara klokt att göra en sådan.

Vi har vidare föreslagit en besparing, som vi är ensamma om i utskottet och i riksdagen. Vi har inte velat gå med på statliga lån till kommersiella lokaler. Sådana lokaler kan ju inrymmas i flerfamiljshus, och statslån kan erhållas även för den del som avser de kommersiella lokalerna. Räntan är visserligen högre för dem än för bostadsdelen, men vi anser att det över huvud taget skulle vara onödigt att lämna statliga lån för sådana ändamål. I dylika fall bör man redan nu kunna gå den vanliga lånevägen till de ordinarie kreditinrättningar.

Sedan vill jag tillfoga ett par reflexioner med anledning av herr Mannerskantz' anförande. Han målade nära nog hin på väggen genom att mana fram socialiseringsspöket i samband med favoriseringen av de allmännyttiga bostadsföretagen. Där vill vi för vår del inte vara med. Vål finns det socialiseringshot på åtskilliga områden i vårt samhälle, men man får inte ta fram socialiseringsspöket i onödan. Det gör man enligt min uppfattning, om man tar bort de allmännyttiga bostadsföretagens förmåner. Åtminstone när det gäller de flesta mindre orter anser jag att privata byggare inte skulle anmäla sig i erforderlig utsträckning, även om lånevillkoren skulle vara exakt lika för dem. Då måste samhället träda in. Det finns många olika former för bostadsbyggande, där samhället är engagerat, helt eller delvis. Jag tror att denna anordning på det hela taget fungerat tämligen hyggligt. På detta avsnitt vill vi för vår del inte anmäla någon särmening jämfört med vad som föreslås i propositionen.

Herr Mannerskantz gjorde vidare den reflexionen, att vi från centerpartiet och folkpartiet bara rörde oss med allmänna talesätt i stor utsträckning, medan högern kom med verkligt konkreta förslag, som skulle kunna träda i kraft omedelbart. Det är vi medvetna om. Men det gäller här ett avsnitt som är så ömtåligt, att man får gå fram med varsamhet. Vi menar visserligen att man inte kan fort-

sätta på det sätt som man nu gör — man måste ta bort åtskilliga utväxter, man måste hyfsa åtskilliga saker inom bostadspolitiken, men man får göra det med en viss varsamhet för att inte skapa sådana motsättningar mellan olika folkgrupper som skulle vara till betydande skada. Det gäller ju dock en så väsentlig del av vårt samhällsliv att det inte finns någon anledning att här gå för hårt fram. Vi anser att våra yrkanden är tämligen försiktiga. Vi har inriktat oss på de avsnitt och de punkter, där vi menar att man utan att åstadkomma alltför stor ändring bör kunna hyfsa detta stora problem.

Herr talman! Jag ber med detta att få yrka bifall till följande reservationer: 1 b, 3 a, 4 c, 8, 9, 12 b, 14 c, 16 b, 17 b, 22 b och 23 b.

Herr NORLING (k):

Herr talman! Även om bostadsbyggandet under år 1957 ökade till det högsta antal bostäder som byggts sedan 1947, så har eftersläpningen under tioårsperioden varit så stor att bostadsbristen blivit större med varje år som gått. De bostadslösa antal i bostadsköerna har växt varje år, särskilt i de stora städerna. Sålunda var det 58 920 bostadslösa bland 104 050 bostadssökande i Stockholm och 18 007 av 48 537 sökande i Göteborg under år 1957. Väntetiderna i bostadsköerna har också förlängts, från en beräknad väntetid av tre år och nio månader 1954 till fem år och sju månader under 1957.

Det otillräckliga bostadsbyggandet under den senaste tioårsperioden har man försökt bortförklara med olika motiveringar, såsom brist på material, brist på arbetskraft m. m. Numera finnes ingen materialbrist, och arbetslöshet råder bland byggnadsarbetarna. Ingenting hindrar därför nu att bostadsbyggandet ökar till det av bostadsstyrelsen och långtidsutredningen föreslagna programmet — en nybyggnad av 65 000 lägenheter per år. Detta bör fastslås som ett minimiprogram.

För löntagare med begränsade inkom-

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

ter har bostadsläget försämrats under senare år, för det första på grund av del höga ränteläget, som gjort att hyrorna stigit i höjden, och för det andra på grund av den nedrustning som 1955 års bostadspolitiska utredning föreslog på grundval av förre socialministerns direktiv och som var en eftergift åt såväl högerns som folkpartiets bostadspolitik. Nedrustningen har sedan genomförts etappvis, såsom räntehöjning å tertiärlån och egnahemslån, förkortad amorteringstid, lägre ränteersättning vid räntegaranti och andra statliga åtgärder som starkt bidragit till de nuvarande höga bostadskostnaderna.

Högern, folkpartiet och centerpartiet har nu föreslagit nya krafttag för att skära ned statens medverkan. Man har visserligen inte kunnat enas helt, men alla vägar som förordas av dessa partier bär till samma mål, nämligen att man skall ha högre räntor och avveckla bostadssubventionerna m. m. Resultatet blir ännu högre hyror. Redan nu kan många inte anta erbjudanden om lägenheter, då deras lön inte räcker för att betala de höga hyrorna. Nybyggda lägenheter hyrs ut för årshyror på 2 376 kronor för en tvårumslägenhet på 45 kvadratmeter och 3 600 kronor för en liknande lägenhet på 68 kvadratmeter. I insatslägenheter är insatsen för att erhålla bostadsrätt i regel så hög, att endast folk med tillgång till ganska stora kapitalbelopp kan erhålla sådana bostäder, medan bostadslösa, även om bostadsbehovet är av det mest trängande slag, får avstå från dylika bostäder i avsaknad av kapital. Här opererar olika företag, som utbjuder bostadsrätt mot höga kapitalinsatser och höga hyror, i många fall så höga att inte ens kapitalägande bostadssökande vågar satsa pengar på dylika projekt.

I Göteborg har således allmännyttiga bostadsföretag måst övertaga dessa privata bostadsföreningars bostadsbyggande för att bostadsbyggandet skulle kunna fullföljas och husen färdigställas samt uthyras.

Även i årets proposition föreslås åtgärder som innebär försämringar jäm-

fört med tidigare lånebestämmelser. En sådan åtgärd utgör enligt vår mening den ändring av lånebestämmelserna som föreslås beträffande lån och bidrag till pensionärshem och det årliga bidraget per kvadratmeter för pensionärsbostäder i flerfamiljshus. Skälet för denna omläggning redovisas i den bostadspolitiska utredningen, som förordat den omläggning som föreslås i propositionen.

Utredningen anser, att med löpande bidrag till sådana hem och lägenheter det här är fråga om skulle det bli lättare att anpassa dessa bidrag till det stödbehov, som anses föreligga vid framtida höjning av folkpensionen, än vad fallet är med fast bidrag. Detta kan inte tolkas på annat sätt än att vid höjda folkpensioner kommer det löpande bostadsbidraget att minska, och detta minskade statliga bidrag skall sedan ersättas med avdrag på folkpensionen. Förslagets innebörd är således den, att staten ger med ena handen och tar igen med den andra. Det löpande bidraget skall således tjäna syftet att vara en regulator av folkpensionärernas levnadsstandard. För vår del kan vi inte godkänna det tillvägagångssättet att ta tillbaka redan beslutade höjningar av folkpensionerna.

Ett antal remissinstanser har också ansett att några beslut om ändrade bestämmelser inte nu bör fattas. Den fasta subventioneringen stimulerar mera till uppförande av pensionärshem än en omläggning till tertiär- och tillägglån. Differentieringen av bidraget efter kommunernas ekonomiska bärkraft innebär vidare, att man minskar det statliga bidraget och överför dessa utgifter på den kommunala beskattningen, vilket för kommunernas del gör att intresset minskar ännu mer för att uppföra pensionärshem. Vi yrkar därför avslag på dessa ändrade subventionsbestämmelser.

Vårt avslagsyrkande gäller således de ändrade bidragsbestämmelserna och inte den utvidgning av bidragsrätten som utskottet förordar. Själva föreslår vi att bidragsrätten ytterligare utvidgas till att omfatta bostäder som byggts tidigare än den 1 juli 1946, om dessa bostäder fyller standardkraven.

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

Under rubriken förbättringslån m. m. har avsevärda försämringar av nuvarande bestämmelser föreslagits i propositionen. Räntan höjes med en procent från tre till fyra procent, varjämte de räntefria lånen sänkes från 8 000 till 4 000 kronor. Detta innebär visserligen att lånebestämmelserna blir likartade med lånebestämmelserna för nybyggnad av egna hem, där dessa försämringar genomförts tidigare. Vi har därför yrkat avslag på de här föreslagna bestämmelserna, liksom vi tidigare har gjort när det gällde de försämrade lånebestämmelserna för byggande av egna hem.

Enligt vår uppfattning borde riksdagen i stället besluta att återinföra de lånevillkor som var gällande, innan räntehöjningen på egnahemslånen och den minskade ränteeftergiften genomfördes. Då vi har den uppfattningen att bostadsbyggandet bör ökas, har vi också föreslagit ökade anslag härtill.

Herr talman! Med denna motivering ber jag därför att under punkt 1 i utskottets utlåtande få hemställa, att riksdagen i anledning av motionen II: B 104 skulle uttala sig för ett minimiprogram för bostadsbyggandet av 65 000 lägenheter per år. Under punkterna 6, 8, 19, 28, 29, 30, 33, 35 och 36 ber jag att få yrka bifall till motionen i andra kammaren B 104.

Herr ELOFSSON, GUSTAF, (cp):

Herr talman! Ingen vill väl förneka att de åtgärder som vidtagits för bostadsbyggandet varit till mycket stort gagn. Samhällets utveckling har tett sig gynnsam på så sätt, att bostäder ser drägligare ut nu än de gjorde för 20 år sedan. Detta får dock inte medföra att man anser att allting är bra som det är, så att någon ändring av ett eller annat slag inte kan åstadkommas.

Beträffande de generella subventionerna tycker jag för min del att det ändå borde finnas möjligheter att införa behovsprövning. De som inte har möjligheter att skaffa sig en bostad utan statlig hjälp, bör ha sådan. När man sysslat lite grand med låneärenden, stöter man ofta

på lånesökande, som har mycket stor inkomst och som många gånger har ett stort kapital placerat i bank eller andra inrättningar. Men detta utnyttjar de inte. De anser att de där får en förmånlig ränta på sitt sparkapital. De lånar i stället pengar av staten för att få en billigare ränta, för att få räntesubventioner och för att i sinom tid få lån efterskänkta.

Sådana fall gör att man ställer sig mycket tveksam till om detta skall få fortsätta. Jag vill bara hänvisa till den bostadspolitiska utredningen. Den har ju också påpekat att det behöver vidtagas åtgärder för att åstadkomma en mera modern subventionering av bostadsbyggandet i framtiden.

Jag kommer mycket väl ihåg att vi här i riksdagen, när vi debatterade vilka åtgärder som skulle vidtagas för att avhjälpa bostadsbristen, kom till den slutsatsen att vi måste vidtaga sådana åtgärder, att då man låg efter i lönekomensation skulle staten träda emellan och hjälpa till. Det var nog riktigt den gången, men sedan dess har den eftersläpning, som då var rådande, rättats till, men de åtgärder man vidtog står kvar trots att man har rättat till eftersläpningen. Därför är tiden säkerligen nu inne att i större utsträckning försöka införa behovsprövning än nu är förhållandet.

Här talas mycket om stor bostadsbrist. Jag vill inte förneka att vi har en sådan, men varför är man så rädd för att redovisa vad det är för några som står i bostadsköerna? Jag anser att det vore av behovet påkallat, att socialministern här gav en redovisning för den saken. I mycket stor utsträckning består nog köerna av ungdomar, som inte är familjeförsörjare men som har en god inkomst och önskar sig en egen bostad med ett eller två rum och kök. Självklart kan man inte säga annat än att sådana önskemål är berättigade, men jag tycker i alla fall att man först skulle ge bostäder åt sådana, som är gifta och har familjer och verkligen behöver en ordentlig bostad.

I den stad jag tillhör har jag ibland gjort förfrågan om hur det är med bostadsköerna där, och därvid har jag fått

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

bekräftat, att det i mycket stor utsträckning är ogifta människor som söker bostad, inte på grund av att de skall gifta sig, utan mera därför att deras inkomst är tillräcklig för att de själva skall kunna hyra bostad i stället för att vara inboende.

När dessa olika spörsmål nu diskuteras, sägs ofta, att vi måste spara och att skatterna måste minskas. Det är självklart att något måste göras i den riktningen, men varför inte då sätta in sparrandet på en punkt, där man verkligen kan åstadkomma en besparing? Vi ger nu generella subventioner på i runt tal 485 miljoner kronor. Om man i stället hade behovsprövade subventioner, kanske socialministern skulle slippa undan med halva beloppet. Med dessa ord vill jag dock inte ha sagt annat än att de, som behöver hjälp och inte har möjlighet att skaffa sig en bostad för egna medel, skall ha rätt till den statliga hjälpen; men jag anser att de som jag nyss nämnde, som har inkomster på tjugu, trettio tusen och därutöver samt därtill många gånger ansenliga kapital i bankinrättningar och annorstädes, inte skulle behöva belasta statsverket. De kunde gå ut i den fria marknaden, lika väl som alla inom det fria näringslivet får göra det. Det finns i vårt land många småföretagare, småbrukare och andra, som är mycket hårt skuldbelastade, men dessa får inte några räntesubventioner, trots att det säkerligen vore lika mycket eller mera av behovet påkallat att dessa finge en lättnad.

Riksbankschefen har sagt, att vi måste hålla vår nuvarande höga räntenivå för att få in tillräckligt med pengar för bostadsbyggandet. Men här har i dag talats om att en räntesänkning är nära förestående. Jag får säga, att den borde varit nära förestående för länge sedan, om man jämför med de räntesatser andra länder har. Om man sänkte ränteläget till vad som är normalt på andra håll, sluppe man ifrån en avsevärd del av de subventioner som utgår, och då behövde man inte befara att få den anmärkningen på sig, att här subventioneras alla som skall ha bostäder, medan alla and-

ra, som sitter lika hårt, får klara sig själva.

Jag tror hela näringslivet skulle vara mycket tacksamt, om ränteläget här i vårt land reglerades så, att det stod i rimligt förhållande till andra länders ränteläge.

Herr Norling talade här om att man försöker trollo bort en hel del av de förmåner, som de bostadsbyggande har haft. Jag tror inte att så är förhållandet. Det är inte någon som vill trollo bort någonting, men jag tror det skulle vara lyckligt om vi kunde gå över till ett statligt kreditgarantisystem, där staten tog på sig garantien för lånets fullgörande, men där den lånesökande finge gå ut i den fria marknaden och skaffa behövt kapital. Detta skulle säkert bespara statsmakterna åtskilligt med pengar. Nu lånar man, som här förut sagts, tusentals miljoner för att kunna finansiera bostadsbyggandet, och dessa pengar lånas upp till en högre ränta än man sedan tar, när man lånar ut dem. Det låg mycket i vad herr Mannerskantz sade om att det hela liknar Ebberöds bank i det man tänker att bara vi får bra omsättning, kan vi vidta vilka åtgärder som helst. Jag tror att man inte bör gå den vägen, utan att man i stället bör begränsa sig, bland annat genom att ta upp behovsprövningsprincipen till nytt övervägande. Vi har begärt att man skulle utreda den frågan. Jag har en motion, nr B 106, där jag hemställer att Kungl. Maj:t skall pröva hela frågan om ett garantisystem. Detta kanske kunde leda till en hel del besparingar, som kanske kunde vara till stor nytta för statsmakterna. Jag anser alltså att en avveckling av de generella bostadssubventionerna bör ske efter en utredning och att denna utredning bör sättas i gång fortast möjligt. Jag vill än en gång poängtera att de, som behöver hjälp, också bör få sådan men att de, som själva kan klara sin bostadsfråga, också bör få göra det.

Nu skriver man i statsutskottets utlåtande att en övergång till ett system med behovsprövning skulle medföra ökade hyreskostnader. Jag kan inte förstå att det skall behöva bli nämnvärt höjda

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

kostnader om man avvecklar de generella subventionerna, under förutsättning att man håller en normal ränta. Jag tror inte att hyreskostnaderna skulle ökas i större utsträckning än att man med anlåtande av behovsprövning kan låta folk bära de kostnader som vidlåder boendet.

Och varför är man så motsträvig mot bostadsbyggandet ute på landet? Varför skall man dra in människorna till städer och samhällen i stora flockar? Om en människa vill bygga sig en bostad ute på landet, en lantbrukare som vill bygga en bostad på den egendom han har brukat i många år eller annars någon som vill bygga en bostad utanför samhällena, så säger lantmätarna nej till avstyckning av tomt med den motiveringen att det skulle vara risk för att det uppstår en tätbebyggelse. Om vederbörande har möjlighet att själv skaffa det kapital som behövs, kan han givetvis bygga sin bostad ändå utan statsgaranti eller statssubventioner, men man bör väl ändå inte ha bostadsbyggandet så kringgärdat av förordningar.

Här talar man om att man vill ha en levande landsbygd, ett gott förhållande mellan stad och land, och att man vill se till, att landsbygdens folk inte skall få det sämre än andra, men när det gäller att vidta åtgärder för att bevara denna levande landsbygd, för att få egna hem och byggnader ute på landsbygden, då säger man: »Nej, det här går inte; vi måste akta oss, ty om vi börjar med att stycka av en tomt här så kan det bli fler.» Så resonerar man, oavsett att man kanske många gånger med bestämdhet vet att det inte kommer att bli någon mera bebyggelse. Man säger att vederbörande måste flytta ner i ett samhälle, där det finns vatten och avlopp och där allting är ordnat. Det är självklart att frågan om vatten och avlopp kan vara av mycket stor betydelse och många gånger kan vara svår att lösa, men för enstaka byggnader ute på landsbygden går det mycket lätt att ordna både vatten och avloppsledning utan att komma i konflikt med vattenlagen och ställa till med föroreningar, detta under förutsättning att man vidtar sådana åtgärder som man

har möjlighet till genom de uppfinningar som nu är gjorda. Det är därför som man många gånger reagerar mot att folk inte skall få bygga en bostad på landet, utan tvingas in i ett samhälle eller en stad. Jag tror att en utredning om den sociala byggnadsverksamheten borde komma till stånd fortast möjligt, och jag har inte i min motion på något sätt föreslagit att man skall vidta några åtgärder, innan man har gjort denna utredning och fått klart för sig under vilka omständigheter och på vilka grunder man skulle kunna lägga om systemet, men det tycks, som om intresset för en sådan utredning skulle vara mycket litet. Statsutskottet tycks inte på något sätt vilja gå med på en sådan omprövning eller översyn, utan utskottet anser att allting är mycket bra som det är, och det kan man naturligtvis säga, men om man inte vill ompröva dessa saker, som rör de allra största utgifterna, så skall man inte komma och tala om att man skall spara och att man skall försöka få bättre förhållanden till stånd. Huruvida man har möjlighet att spara i någon större omfattning, är svårt att säga, men en utredning får ju utvisa, om man åtminstone inte skulle kunna bringa ner utgifterna i rätt stor skala, så att man däriigenom skulle kunna bidra till att statskassan finge bättre möjligheter att få debet och kredit att gå ihop.

Jag har bara velat påpeka att här föreligger ett starkt behov av en omprövning av hela systemet. Det är detta jag har åsyftat med min motion, herr talman, och jag skall sluta med att instämma i det yrkande som herr Alvar Andersson ställde i sitt anförande.

Herr BERGMAN (s):

Herr talman! Jag tror att herr talman har all förståelse för — och att han därvidlag har kammaren med sig i sin bedömning — att jag inte ger mig in på någon längre utläggning om de allmänna riktlinjerna, någon principiell deklARATION beträffande den grund utskottsmajoriteten står på. Det är ju inte brukligt att man, om man skall bjuda på något gott, bjuder på härtappning först och

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

originaltappning sedan. Vi har ju herr statsrådet och chefen för socialdepartementet här, och han brukar gå upp i debatten om denna fråga. Då får vi originaltappning, eller slottstappning är väl den riktiga benämningen på den dryck som han serverar, och jag behöver därför inte fresta tålamodet med någon utläggning. Jag skall för den skull bara beröra några av de synpunkter som talesmännen för reservanterna här har dragit upp.

Jag delar helt herr Mannerskantz' åsikt, att det är två skolor som står mot varandra, där skiljelinjen är klar i bostadsfrågan. Herr Mannerskantz representerar den ena skolan, vi socialdemokrater den andra, och mellan oss pendlar folkpartiet och centerpartiet. Även högern har förmodligen sina svaga ögonblick; inte ens de vågar ju låta detta gå vind för våg utan söker statlig lots i en del av bostadsfrågan. Någon borgerlig samling kan inte herr Mannerskantz registrera i denna fråga. Hur han än pusslar ihop detta, skall han inte finna en enda punkt, vare sig beträffande motivering eller yrkande, där det råder någon borgerlig samling. Folkpartiet har — jag höll på att säga naturligt nog — ibland gått med högern och ibland med centerpartiet. Högern har inte lyckats få med centerpartiet på någon gemensam plattform. Det har inte, som herr Mannerskantz sade, blivit något av den borgerliga samlingen.

Det finns inget nytt i bostadsfrågan som har föranlett någon oenighet, och det är en av anledningarna till att jag inte behöver fördjupa mig alltför mycket i den. Dock ett par noteringar till herr Mannerskantz!

Han hävdar alltså, att den statliga bostadspolitiken och de regleringar den har som sitt instrument har betytt ett fördyrande av bostadsbyggandet, att byggnadskostnaderna har stigit mer än de hade behövt och rusat i väg snabbare än andra kostnader i samhället. I en bostadsdebatt för ett par år sedan tog jag exempel från de olika index, som registrerar kostnadsutvecklingen i samhället, d. v. s. byggnadskostnadsindex

beträffande bostäderna, även om detta index inte ger fullt korrekt utslag. Jag tog även partiprisindex, som kanske är sämre, men ändå det enda vi har som registrerar kostnadsökningen beträffande andra varor som brukas till andra investeringar. Tendensen var klar: byggnadsverksamheten är inte den som stigit mest i fråga om kostnaderna, och bostäderna är den del av byggnadsverksamheten, där kostnadsstegringen varit minst. Det som herr Mannerskantz säger är alltså osant — motsatsen är det riktiga.

Alla vill vi emellertid hålla med om att det är dyrt att bo i nya hus. Men så är det inte, när man kommer till den kalla ekonomiska verkligheten. Även en del av mina partivänner är i hög grad medskyldiga, när det gäller den vanliga valsen om de höga hyrorna och de höga byggnadskostnaderna. Byggnadskostnaderna har hållits på mattan tack vare statens ingripanden. På få områden har vi en så effektiv priskontroll som just när det gäller byggnadsbranschen, där det genom de statliga lånen sker en kostnadsgranskning av ovanligt slag. Jag behöver inte till herr Mannerskantz säga, att jag då inte tänker på de subventioner som ger utslag på hyrorna och som består av att staten lämnar ränteeftergifter och billiga topplån, utan jag tänker på de faktiska byggnadskostnaderna. Där är inte utvecklingen den som herr Mannerskantz — ofta i gott sällskap — gärna vill predika. Det är svårt att hävda dessa synpunkter. Man betraktas nästan som tokig när man säger det, men forskar man i det finner man att verkligheten är sådan, men oftast passar det bättre att tala om motsatsen.

Herr Mannerskantz påstår att det var mycket bättre förr, då de enskilda fick klara detta själva. Före senaste kriget skulle det ha byggts flera bostäder än nu. Det är heller inte sant. 1939, det år då vi hade den högsta nivån, byggdes 59 000 lägenheter, och det sista år vi kan mäta, 1957, var vi uppe i 64 000. Vi vet också att lägenheterna är avsevärt mycket bättre och större nu. Räkna vi det i rumsenheter, får vi för 1939 siffran

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

180 000 och för 1957 siffran 230 000 rumsenheter. Hur man än mäter och väger, var det alltså inte mer under den tid då det rådde full frihet på marknaden. De statliga åtgärderna har alltså inte medverkat till att minska bostadsbyggandet på det sätt som herr Mannerkantantz vill låta påskina.

Högern kräver ju, att kreditgarantisystemet skall införas så gott som omedelbart. Härvidlag vill jag från min egen utgångspunkt och utifrån det resone-mang som fördes i utskottet deklarerera, att varken jag eller mina utskottskolleger hyser några principiella betänkligheter mot att införa ett kreditgarantisystem. Det är ingen principfråga utan en praktisk fråga: kan bankvärlden, försäkringsvärlden och andra, som skall stå för penningmarknaden, klara bostadskrediterna, så får de göra det. Topplånen tror vi emellertid inte att de hade kunnat klara och helt kan klara i dag. När Kungl. Maj:t säger sig vilja pröva detta system för vissa delar av bostadsbyggandet, har vi ingen erinran, men utskottet har tillagt gentemot Kungl. Maj:t, att det förutsätter att det inte får innebära någon skadeverkan på bostadsbyggandets omfattning eller några svårigheter att lösa kreditfrågorna. På den punkten är vi inte överens med herr Mannerskantantz. Han vill att affärsbankerna skall avgöra omfattningen, arten och lokaliseringen av bostadsbyggandet i landet. Vi anser inte att bostadsbyggandet skall ställa sig i kön jämte andra, mer lukrativa investeringar, som bostadsbyggandet skulle få konkurrera med, om vi inte hade den statliga belåning som vi nu har.

Egnahem skall få säljas även med små vinster. Ja, det är rätt lustigt, och jag vet inte, om jag skall fördjupa mig i den problemställningen. Men det betyder en genom statens medverkan subventionerad spekulation på bostadsområdet. Det är följder, som är rätt säregna. Man vänder sig mot att staten vidtar åtgärder för att ordna bostadsförsörjningen, men man vill ha statsbidrag för att kunna klara en spekulation på bostadsmarknaden.

Det är ett lappkast, som väl tillkommit i någon valrörelse.

Beträffande lånegrensarna för de allmännyttiga företagen är det en kär fråga för högern att diskutera. Det var ett stridsämne redan från början och kommer att förbli ett sådant, så länge det finns allmännyttiga företag.

Felet med den argumentation, som förekommit i den frågan, är att man inte anmärker på att staten och det svenska samhället lånar ut till enskilda företagare i så stor utsträckning som sker. Det är där vi har ett särmärke gentemot andra länder. Genom att staten beviljar lån upp till 85 procent av byggnadskostnaderna hjälper staten enskilda företagare att äga bostadsfastigheter. Staten hjälper dem till en kraftig kapitalbildning, som de kan ha nytta och glädje av i framtiden. Mig veterligt finns det ingen annan näringsgren, som åtnjuter ett så kraftigt statligt stöd. Och så säger man att de allmännyttiga företagen skall ställas på samma plan som de enskilda! Man har inte varit fullt så lustig att man sagt, att de enskilda skulle ha 100 procent, ty *någon* insats måste ju dessa företag göra för att vara enskilda.

När staten beviljar lån upp till 100 procent, sker det därför, att staten gör samma uppskattning av kreditvärdigheten som enskilda banker. Staten anser nämligen, att kommunerna är likvida och har en sådan ställning att staten med trygghet kan låna upp till 100 procent till en bostadsfastighet, där kommunen är huvudman och ägare av företaget. Det föreligger ingen risk i det fallet. Men de enskilda bankerna anser inte, att de kan låna så mycket till enskilda företagare, i varje fall inte till vem som helst, och därför har sådana företag inte fått låna upp till 100 procent på den enskilda marknaden. Staten gör samma värdering som bankerna, och det kan ju inte vara felaktigt. Innan staten började låna ut medel till de enskilda företagen, kunde dessa inte i bankerna få låna upp till 85 procent; 60 till 70 procent var väl normala gränser för belåning av bostadsfastigheter. Men den där visan skall väl

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

dras, och vi får nog räkna med att det skall fortsätta länge. I det fallet har folkpartiet också varit med. Jag återkommer till det längre fram.

Beträffande de ortsdifferentierade tillägsslånen kan väl de tas som intäkt för en deklaration från min sida. Vi har tidigare ifrån utskottets sida sagt, att vi inte blint tror på att vi för all framtid behöver ha kvar alla typer av generella subventioner till bostadsbyggande. Vad riksdagen sagt — jag tror det var 1956 — är att det är viktigt, att staten garanterar en fast ränta, så att man kan få byggare, som vågar binda sig för ett byggande, så att det inte, även om räntan kastar hastigt uppåt någon gång, kommer att bli stopp i byggandet. Denna sak är viktig för den långsiktiga planering, som är nödvändig för fastighetsförvaltningen. Nivån av räntesubventionen är inte fastlöst och är inte heller helig. I övriga ting har vi sagt, att avvecklingen bör ske i den takt, som utvecklingen ger möjlighet till. Vi vill inte medverka till brådstörtade åtgärder och kraftiga hyresstegringar, men det har förekommit successiva avvecklingar. Beträffande de ortsdifferentierade tillägsslånen kan herr Mannerskantz finna, att vi i utskottet utan fingervisning från Kungl. Maj:ts proposition gjort en markering av att vi kanske tycker det är på tiden att titta på de lånen. Det borde kanske ha varit anledning för herr Mannerskantz att inte reservera sig på den punkten. Det hade varit roligt att nå enighet på någon punkt av denna typ.

Jag tycker inte att vi behöver ta upp någon strid i denna sak i princip. Takten kan man alltid tvista om, men jag tror att det här är en subventionsform, som har överlevt sig själv.

Herr Jacobsson berörde bostadsbyggandets omfattning och önskade, att vi skulle spika fast ett program för framtiden och att vi skulle ha en högre bostadsbyggnationsvolym än den regeringens och utskottet stannat för. Men han anvisar inte resurserna för det utan anger vägar, som inte är realistiska. Han säger, att man kan räkna med att det skul-

le bli mera pengar över, om man kunde göra en inbesparing genom att ändra lånegränserna för allmännyttiga företag och dessutom bygga mindre i allmännyttiga företags regi — precis som om det var andra än kommunerna som bestämde det — och mera kooperativt och enskilt. Då skulle man få tillgång till mera statsmedel, därför att de allmännyttiga företagen får låna till 30 procent av sina kostnader av statsmedel, de kooperativa 25 procent och enskilda 15 procent. Då skulle alltså pengarna räcka till fler lägenheter.

Det är ett matematiskt riktigt resonemang, det kan ingen förneka. Men byggnadskostnaderna är inte klara i och med det, utan det gäller att få pengar till botenlånen — de 70 procenten — som är den dominerande kostnaden. Var får man de pengarna ifrån?

Det har varit en klar tendens till lättnader på detta område. Vad som hände förra sommaren, hur irriterande det än kunde vara, fick faktiskt vissa verkningar i den riktningen. Sedan har andra ting spelat in i sammanhanget och gjort att avlyftningarna inte är så kärva nu, även om vi inte har ett idealtillstånd. Enbart en ändring av låneformerna ger dock inte något utrymme för en automatisk ökning av dessa avlyftningar.

Nej, skall det komma mer pengar från den privata penningmarknaden, måste det bli en annan avkastning på fastigheterna, och då måste alltså hyrorna höjas. Det måste bli mer lönsamt att placera sina pengar i fastigheter. Om folkpartiets förslag skulle förverkligas, d. v. s. bostadsbyggandet skulle öka efter de angivna vägarna, måste det förutsätta avsevärt högre hyror. Men då skulle det kanske inte heller råda samma bostadsbrist som i dag, eftersom denna givetvis delvis sammanhänger med hyresnivån och den ekonomi som de har som efterfrågar lägenheter.

En detalj, som herr Jacobsson berörde, gäller frågan om amortering av de statliga bostadslånen. Den extra amortering, som gjorts utöver den från början fastställda, skulle av en köpare kun-

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

na få återlånas vid försäljning. Det möter ju inte alls några hinder att man gör en sådan amortering på bottenlånet, det har bostadsstyrelsen vid flera tillfällen medgivit och hjälpt till med. I några fall har sådan amortering också skett av den statliga delen varvid en justering av in-teckningarna sedan skett. Men allt så-dant skapar ju bara krångel, och något större intresse för saken har hittills inte redovisats av bostadsbyggarna.

Folkpartiet har ju föreslagit höjd ter-tiärläneränta och ändrade bestämmelser om ränteeffertgift, om jag inte minns fel, men samtidigt föreslagit att ett schablon-bidrag utbetalas. Härigenom skulle de, som önskar en högre ränta på bostads-lånen, bli nöjda, och dessutom skulle de, som vill att hyrorna skall bevaras vid nuvarande nivå, bli nöjda. Staten tar en procent mer på sina lån, samtidigt som den kompenserar låntagarna härför ge-nom att utge ett schablonbidrag. Det är en karusell, som det är litet svårt att förstå meningen med, men partiet har väl så många intressen att tillgodose.

Herr Alvar Andersson var inne på ett par betydelsefulla frågor. Han talade bl. a. om lokaliseringen på landsbygden av egnahem, vilket kanske snarare är, som han sa, en lantmäterifråga än en bostadsfråga. Vi har haft upprepade dis-kussioner om frågan, var bebyggelse med egnahem skall tillåtas på landsbyg-den, och regeringen har ju 1953 avgivit en deklARATION som har följts. Det visar sig att ytterst få fall har fullföljts upp till Kungl. Maj:t besvärsvägen. År 1957 förekom bara sju sådana ärenden. I fyra av dem fick den som besvärat sig rätt, i de båda övriga avlogs besvären. Ut-skottet har funnit den av regeringen till-lämpade principen riktig, nämligen att de lånebeviljande organen endast skall pröva kreditvärdighetsfrågan och inte anlägga andra synpunkter. Har de häl-sovårdande och byggnadslagstiftnings-övervakande instanserna på orten och i länet sagt sin mening, är det inte de lå-nebeviljande organens uppgift att lägga sig i den bedömningen ännu en gång och med stöd av sådana skäl hindra en

byggnation. Denna ordning tycker vi är vettig och praktisk.

Sedan bör vi nog inte ta så mycket på allvar högerns och andras förslag att en annan kreditvärdering bör ske på lands-bygden än i städerna. Den saken är ju alldeles självklar. Det finns väl ingen som menar att det bör tillämpas samma kreditvärdering i städerna som på lands-bygden. Men det resonemang, som från det hållet förs på den här punkten, skall väl utnyttjas i andra sammanhang.

Det vore intressant att få en precise-ring av vad centerpartiet avser med den statliga upplåningsränta som skulle gäl-la som riktpunkt för bostadslånen. Rän-tan varierar ju efter olika typer av lån och efter olika tidpunkter. Menar för-slagsställarna att man bör räkna ut en medelränta efter något system? Skall räntan gälla för de pengar, som upplå-nas för de speciella husen, eller skall det ske en utjämning däremellan med vissa intervaller? Det råder här en beklaglig oklarhet, men det spelar kanske inte så stor roll.

En gammal tvistefråga, som varit uppe ett par gånger och som utskottet tidigare införskaffat rätt många yttranden om, gäller, om staten skall engagera sig i köp av gamla hus. Det finns en riktpunkt för bostadspolitiken, och det är att man bör medverka till att skapa flera bostäder. Det gör man inte på den vägen. Om orts-befolkningen i Bohuslän tar så mycket betalt för sina hus att ortsbefolkningen inte har råd att betala dessa priser, är det inte riktigt att staten medverkar till att klara upp det problemet. Att öppna bank för att nybelåna gamla fastigheter tycker jag inte låter lockande, men där-vidlag går de s. k. antisocialisterna på en annan linje än jag och mina menings-fränder hur underligt det än låter.

Centerpartiet yrkar i en av de reser-vationer, som är fogade till utlåtandet, att egnahemsbyggandets omfattning skall öka med 2 000 egnahem under det kom-mande budgetåret och att denna ökning skall ske på bekostnad av flerfamiljshu-sen. Det är en väsentlig fråga. Men jag vill fästa kammarens uppmärksamhet på

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

att om riksdagen biföll den reservationen, skulle det leda till, inte att det blev 2 000 flerfamiljslägenheter mindre, utan 5 000 flerfamiljslägenheter mindre, beroende på att egnahemmen tar i anspråk så mycket mer pengar av statsmedel än flerfamiljshusen. Det skulle alltså innebära att om ett eget hem byggdes i varje delkommun på landsbygden, skulle min hemstad Göteborg inte få bygga ett enda flerfamiljshus, och ändå skulle därutöver 1 000 lägenheter i sådana hus ointetgöras i andra delar av landet. Yrkandet i motionen innebär som sagt en minskning av antalet lägenheter i flerfamiljshus med 5 000.

Det kan ju finnas anledning att säga mera i denna fråga, men jag kommer inte att nu ta upp någon större debatt med hänsyn till det tynande och sparsamma intresse som hyses för denna form av bostadsdebatt här i riksdagen och som jag skall erkänna är rätt oformlig, där vi blandar samman allt i en pott, så att det är rätt hopplöst att hålla ihop det hela.

Jag vill sluta med en annan fråga, som inte sammanhänger med att jag skall försvara utskottet, då jag nu ser att socialministern är inne i kammaren. Jag är rätt nyfiken att höra vilka åtgärder han tänker vidtaga beträffande det s. k. lånetaket. De lånegränser, som nu gäller, infördes den 1 januari 1956. Det har alltså passerat två och ett halvt år sedan de genomfördes. 1956 och 1957 års riksdagar uttalade att om kostnadsutvecklingen och andra skäl gav anledning därtill borde Kungl. Maj:t ompröva lånetaket. Man förutsatte att det skulle kunna ske en redovisning av erfarenheterna. Samma sak säger vi i år, och i år är vi inom utskottet eniga på den punkten, vilket man får hälsa med en viss tillfredsställelse. Det heter att en anpassning bör ske, om erfarenheterna kan ge anledning därtill.

Nu har bostadsstyrelsen för utskottet redovisat att den 1 april 1958 endast beträffande 6 400 lägenheter i flerfamiljshus slutlig låneansökan hade inkommit; 6 400 lägenheter på två och ett halv års tid är en oerhört låg siffra. Det har väl

hänt litet under maj och juni och de sista veckorna, men inte är det av så avgörande betydelse som man skulle kunna hoppas och tro. Jag vet i varje fall att för någon månad sedan hade ingen större byggherre i Göteborg och Stockholm skickat in slutlig låneansökan, där husen uppförts efter de nya lånereglerna. Några mindre företagare i Stockholm har gjort det, men sådan var ställningen för någon månad sedan. Det kan ju ha sina orsaker. Jag vill inte ge någon speciell förklaring på denna punkt, men man kan ju fundera över att så lång tid har förflutit men att byggherrarna ändå inte är färdiga med sina länehandlingar.

Nu har enligt vad som upplysts på avdelningen statsrådet givit bostadsstyrelsen besked om att den skall pröva om lånetaket. Enligt vad vi kunde förstå gäller det närmast förenklingsfrågor, baserade på den Älmebyska utredningen. Oavsett vad som kan komma fram på grund av den större och bättre erfarenhet, som bostadsstyrelsen kan komma att vinna från länehandlingarna, undrar jag ändå, om det material, som bostadsstyrelsen kommer att få, blir rättvisande och ett utslag för de faktiska kostnaderna i byggeriet. Vi vet — ja, vi kanske inte vet, men vi tror — att lånetaket baserade sig på byggnadskostnaderna den 1 januari 1955; Älmebys utredning angav det såsom en riktpunkt. Från den dagen och fram till i dag har byggnadskostnaderna, om man går efter byggnadskostnadsindex, stigit med cirka 10 procent, och om man räknar med en viss rationalisering, som inte index tar hänsyn till, skulle kostnadsökningen ligga någonstans mellan 5 och 10 procent. Det borde vara anledning nog att justera lånetaket.

Jag är nyfiken att få höra statsrådets synpunkter på denna fråga, och jag vet att byggnadsföretag av alla kategorier i landet också är nyfikna på det svar som statsrådet kan ge på denna fråga.

Med detta vill jag, herr talman, yrka bifall till utskottets hemställan på alla punkter.

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

Herr ANDERSSON, ALVAR, (cp) kort genmäle:

Herr talman! Det är bara ett litet avsnitt av herr Bergmans anförande som jag vill bemöta.

Herr Bergman talade om att centerpartiets motion vad gäller fördelningen av bostadsbyggandet på egnahem och flerfamiljshus skulle betyda, att om vi bygger 2 000 flera egnahem, måste vi minska flerfamiljshusen med 5 000 lägenheter. Det är ju i och för sig riktigt, om man håller sig enbart till statslånen, därför att de utgår per lägenhet med en större del till egnahem än till flerfamiljshusen. Men om vi räknar med att lägenheterna i flerfamiljshusen skall vara familjebostäder, något så när likvärdiga med lägenheterna i egnahemmen, blir ju skillnaden i kostnaderna inte nämnvärt stor. Vi rör oss därvidlag på ungefär samma plan vad hela byggnadskostnaden beträffar. Det är bara fråga om en fördelning mellan statslån och annan belåning.

I annat sammanhang — det gällde folkpartiets framstöt om att det skulle finnas utrymme för att bygga ytterligare 3 000 lägenheter — påpekade herr Bergman att det inte fanns kreditutrymme härför. Det hänger ju ihop det hela, och då blir i själva verket inte anspråken nämnvärt större, om man bygger egnahem i stället för flerfamiljslägenheter som familjebostäder, om vi ser på hela kreditbehovet.

Herr BERGMAN (s) kort genmäle:

Herr talman! Centerpartiets förslag innebär att man av statsmedel skulle bygga 2 000 egnahem mer och så mycket mindre i pengar räknat beträffande flerfamiljshus. Det är just av statsmedel som egnahemmen tar i anspråk över 20 000 kronor per egnahem — det kan vara 21 000 å 23 000 kronor, ty det varierar ju. Däremot tar flerfamiljshusen av statsmedel i anspråk vara 9 000 å 9 500 kronor per lägenhet. Jag är alldeles på det klara med att ur samhällsekonomisk synpunkt är det inte så stor skillnad. Det föreligger en skillnad, men den är inte så stor. Ge-

nom att man får fram mindre, statsbelånade flerfamiljshus betyder det emellertid en sänkning av bostadsbyggandet i städerna, därför att andra vill inte bygga i städerna.

Herr MANNERSKANTZ (h):

Herr talman! Jag gjorde några små anteckningar, medan herr Bergman talade. Jag såg, hur han myste av inre tillfredsställelse, när han gjorde påståendet att det inte fanns någon borgerlig samling i bostadsfrågan — jag förmodar att han för sig själv tillade: liksom inte heller i en mängd andra frågor.

Egentligen är det väl i alla fall riktigare som jag sade, att här finns en allmän borgerlig åskådning i bostadsfrågan, och jag är alldeles övertygad om att det inte skulle vara så svårt att samordna uppfattningarna. Om platserna i kanslihuset bleve lediga, kan herr Bergman vara alldeles säker på att regeringsförslag skulle framkomma, som det inte vore några särskilda svårigheter att presentera för riksdagen. Och om läget skulle vara sådant, att socialdemokraterna inte befann sig i regeringsställning och dessutom kommunisterna hade så många ledamöter i kamrarna, att de kunde besätta någon plats t. ex. i statsutskottet, så är jag ganska säker på att det skulle komma att föreligga rätt många reservationer från socialdemokratiskt håll och att kommunisterna skulle ha sina reservationer. Det vet säkert herrarna, som varit med tillräckligt länge här i huset, att läget skulle komma att bli sådant. I grund och botten är det inte heller så märkvärdigt. Gamle Schlieffen sade: »Getrennt marschieren und gemeinsam schlagen», och den maximen tillämpas nog rätt mycket också på det politiska området.

Jag har inte yttrat någonting, som kan berättiga herr Bergman att säga, att jag skulle ha talat osant, när jag anger att byggnadsindex stigit mer än levnadskostnadsindex. Det var vad jag sade. Jag yttrade inte att det hade stigit mest av allt. Jag tror att det finns några index som har stigit mer, men att levnadskost-

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

nadsindex — som jag tror att jag nämnde — ligger på en lägre siffra än byggnadsindex, det vill jag fortfarande hävda. Emellertid har jag inte vågat gå ut i biblioteket för att belägga den uppgiften — under tiden kunde ju herr Bergman ha sagt något annat, som jag borde sitta här och lyssna på.

Så frågar herr Bergman: Kan verkligen bankvärlden och kreditgivarna klara bostadsbyggandets försörjning med lånemedel? Det blir väl inte mer pengar som kan tas från kapitalmarknaden, därför att staten är den som lånar upp. Möjligen blir det litet mindre äkta pengar som staten lånar upp, om den arbetar med skattkammarväxlar och har alla möjliga sådana underligheter för sig, medan de vanliga kreditgivarna får skaffa kapital på, jag hade så när sagt, ärliga vägar. Jag tror för min del att detta land inte skulle fara illa av en ändrad ordning. Då skulle det bli ådagalagt, vilken verklig kreditmarknad vi har i detta land, och sedan finge naturligtvis anspråken rätta sig efter de verkliga kreditmöjligheter som står till förfogande. Nu suges ju kreditmöjligheterna upp från både hypoteksföreningar, sparbanker, försäkringsbolag, affärsbanker och andra, och de vill ju ha sina pengar utlånade. Om det bara inte föreligger något direkt hinder från riksbankens sida, blir kreditgivarnas pengar säkert utlånade. Jag skulle kunna tänka mig att bankerna inte vill ha högre likviditet än som är normalt för deras allmänna rörelse, och därför är det mycket möjligt att de skulle låna ut mer än de nu faktiskt gör. Mitt svar på herr Bergmans fråga, om bankvärlden kan klara detta, är alltså »ja.»

Jag har ytterst svårt att förstå talet att det skulle vara spekulation, därest en egnahemsägare, som är anställd t. ex. i Göteborg och vill flytta till Kalmar eller någon annan stad och i samband därmed måste lämna sitt egnahem i Göteborg, säljer det till någon annan som kanske skall efterträda honom eller i varje fall flytta till Göteborg, fastän säljaren fått egnahemslån på den räntefria stående delen. Kan han inte sälja egnahemmet

utan att bli av med den räntefria stående delen, så låser ju det läget. Där har vi föreslagit det korrektivet, att om säljaren bara inte får ut mer än som motsvarar det senast åsatta taxeringsvärdet, skall det inte anses vara dekapiterande för honom. Jag tycker att det korrektivet är fullt tillräckligt, eftersom säljaren inte får större köpmöjligheter i sin hand än han tidigare haft. Om penningvärdets försämringen har fortgått och taxeringsnämnden diskonterar den genom att höja egnahemmets taxeringsvärde är det väl inte mer än rimligt att säljaren får så mycket pengar att han kan skaffa sig en likvärdig bostad efter flyttningen från Göteborg till Kalmar. Det kommer ju faktiskt att kosta så mycket, när han skall skaffa sig ny lägenhet. Jag tycker att det är logik i detta, och därför anholder jag hövligast, att herr Bergman ville ta tillbaka den där lilla beskyllningen för att vi gynnar spekulanter.

Herr Bergman säger att de enskilda egentligen får större hjälp genom att de i bostadsbyggandet kan erhålla statslån upp till 85 procent än de får inom andra branscher, och det vill jag inte bestrida. Det vore ju för galeit, om staten skulle lämna ut lån på motsvarande sätt också till allt möjligt annat. Att staten ordnat lånemöjligheter inom bostadsbyggnadsbranschen beror ju på att denna är så utomordentligt kapitalkrävande på lång sikt, att man inte snabbt kan bli självförsörjande med kapital och inte heller snabbt kan amortera lånen. Det kan ju aldrig begäras att amorteringar på bostäder skulle ske lika snabbt som t. ex. när det gäller en fabriksanläggning. Men det är väl ostridigt, att de allmännyttiga och kooperativa bostadsföretagen har en betydligt gynnsammare ställning än de enskilda företagarna när det gäller statslån. Den saken har vi påtalat alltsedan mitten av 1940-talet, och så länge det förhållandet består, får givetvis utskottsmajoriteten finna sig i att det påtalas. Man har ju ett sätt att slippa ifrån att det påtalas, nämligen att ändra själva förhållandet, och det tycker jag är bästa sättet.

När det gäller tilläggslånen är herr

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

Bergman tydligen ense med oss om att de bör avvecklas, och då är ju frågan närmast, hur snabbt man skall gripa in. Herr Andersson talade om att vi skall gå varsamt fram, men nu har man ju iakttagit den där varsamheten under kanske sju eller åtta år och sagt ungefär samma sak flera gånger de senaste åren. Jag tycker därför att det nästan börjar bli litet för mycket av talande utan handling.

När herr Bergman säger att man måste ha kvar räntegarantierna och att detta även gäller de generella räntesubventionerna, vill jag invända, att man ändå har möjligheten att låta en stor procent av lånen vara placerade som bundna lån. I sådana fall blir man ju okänsligare, om ränteläget ändrar sig. Då är det kanske bara en mindre del av lånen, som ligger högt, som blir berörda, och det påverkar hela hyressättningen i så mycket mindre utsträckning. Man har möjligheten att lägga även de bundna lånen ganska högt. Detta tycker jag att man ofta har missförstått och misstolkat, när man talar om hur ränteändringar påverkar hyrorna. I den mån det finns bundna lån, påverkas hyrorna inte alls. Det är samma sak som när det gäller jordbruksnäringen, där man har hypotekslån som kanske är bundna på 40 år. Den, som har ett sådant lån, kan vid en ränteändring säga som tiggaren, när hunden bet honom i träbetet, att det angick honom inte. Jag tycker att dagsrätans betydelse för de långsiktiga bostadskrediterna är uppdimensionerad, och det gäller alltså också för hyrornas del.

Herr talman! Det var bara några randanmärkningar som jag nu gjort. Jag har inte blivit övertygad om att jag haft fel i mina yrkanden.

Herr BERGMAN (s):

Herr talman! Med hänsyn till vad herr Mannerskantz slutade sitt anförande med, vill jag påpeka, att herr Mannerskantz påminner om med hyresgäströrelsen hierad riksdagsman i »nästa» kammarare som fått på huden av fastighetsägarna, som klagat över rätans betydelse för hyrorna och som ansett sig be-

höva kompensation för tidigare räntestegringar. Vore det så, som herr Mannerskantz nu gjorde gällande, tror jag inte att det skulle råda så många stridigheter om hyressättningen mellan fastighetsägarna och hyresgästföreningarna.

Herr Mannerskantz talade om att de kommunala företagen intog en så gynnsam ställning. Men vilken ställning skall man då ge dessa företag? Skall man jämställa dem med de byggmästare, som titt och tätt går i konkurs, med dem som får betala höga materialpriser på grund av svag likviditet? Med vilka skall de vara jämställda? Det finns en flora av olika byggmästare. Skall man plocka ut några och försöka göra ett medeltal och på den vägen försöka få till stånd en likvärdig räntenivå? På denna punkt har jag liksom tidigare inte fått något besked.

Jag kan inte tillmötesgå herr Mannerskantz' önskan om att taga tillbaka min lilla lustighet om statsunderstödspekulation i egnahem, och det är jag ledsen för. Men det förhåller sig inte på det sättet, som herr Mannerskantz gör gällande. Jag kanske dock inte skulle ha sagt att herr Mannerskantz, beträffande kostnadsutvecklingen, talade osanning. Han ljög inte uppenbart, men han gav en bild som lämnade intryck av att han inte talade sanning. Där har inte herr Mannerskantz bett om moderation i mitt yttrande. Det görs dock som kompensation.

Sedan påstod herr Mannerskantz, att bankerna kunde låna ut pengar, bara de fick vara i fred. Men nu förhåller det sig så, att högern ständigt gör gällande, att bostadsbyggandet får prioritet på lånemarknaden. Varför får bostadsbyggandet prioritet? Jo, därför att den enskilda bankverksamheten inte har intresse av att finansiera bostadsbyggandet i så hög grad som vi anser vara nödvändigt. Man vill i stället ha ett mindre byggande med högre hyror, och det vill inte vi. Det saknas alltså sakligt underlag för att beskriva situationen så, att bankerna vill låna pengar till bostadsbyggandet men inte får skaffa pengar härtill för riksbanken. Det är inte där skon klämmer.

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

Herr Mannerskantz sade att jag njöt av att det inte fanns någon borgerlig samling i riksdagen. Det är väl förståeligt, att det är en mycket stor njutning för socialdemokraterna att kunna registrera det.

Herr Mannerskantz yttrade slutligen, att om platserna i kanslihuset vore lediga, så skulle man få se på annat. Ja, men de har varit lediga i höstas, det var bara det att det inte fanns några sökande som passade för byte.

Herr JACOBSSON (fp):

Herr talman! Jag skall inte blanda mig i striden mellan herr Mannerskantz och herr Bergman om förutsättningarna för en borgerlig samling i denna fråga. Jag vill bara konstatera som jag gjorde i mitt tidigare anförande, att motsättningarna i denna fråga uppenbarligen har mildrats. Om man jämför utskottets skrivning med de reservationer, som föreligger på en hel del punkter, kan man nog säga att det mer gäller nyansskillnader än verkligt reella motsättningar, även om det givetvis finns klara motsättningar på vissa väsentliga punkter. Jag vill också säga, att om man jämför utskottsmajoritetens skrivningar i denna fråga år efter år, skall man nog kunna finna ganska betydande glidningar, som väl i viss mån kan sägas innebära närmanden till de ståndpunkter som man intagit på det andra hållet. Jag kan inte se annat än att situationen i denna fråga är den, att man så småningom kommer att närma sig varandras ståndpunkter, och det medför att det kommer att bli lika svårt att i denna fråga som i så många andra uppehålla några klara politiska gränslinjer.

I fråga om den övre gränsen för tertiärlänen gör herr Bergman gällande, att det kommer att visa sig praktiskt taget omöjligt att genomföra de förslag som vi här har lagt fram. Jag vill då säga, att vi i så fall är i gott sällskap med bostadspolitiska utredningen, som också rekommenderar en inskränkning av länegränserna på sätt vi här föreslagit.

Herr Bergman medger att det är matematiskt riktigt att man kan nå det resultat vi syftar till under de förutsättningar vi här räknar med. Han medger också att det har skett vissa lättnader på detta område, som har medfört att man inte haft samma svårigheter beträffande bottenlänen. Jag förmodar väl, att också herr Bergman hör till dem, som hoppas på en gynnsam utveckling på kapitalmarknaden, och att vi på detta område skall få det bättre och bättre. Vi kan därför för vår del inte inse, att förutsättningarna är så orealistiska, som man från utskottsmajoritetens sida vill göra gällande.

Herr BERGMAN (s):

Herr talman! Jag tycker att det är bättre att hålla mer än man lovar, särskilt i sådana här ansvarsfyllda sammanhang, och inte bara lova att bygga så och så mycket för framtiden. Vi har byggt mer än vad vi har lovat, och jag tycker att det är bättre än att göra tvärtom. Visst är det så, herr Jacobsson, att vi socialdemokrater har glidit år från år i bostadsfrågan, och det beror på att strukturen i samhället är annorlunda nu än förr. Inkomstmöjligheterna och tryggheten i sysselsättningen har nu givit underlag för en annan efterfrågan än som gällde tidigare. Vi har glidit med samhällsutvecklingen, och därför kan man, om man läser utskottsutlåtandet, säga att vi socialdemokrater har glidit, men vi glider med båda fötterna åt samma håll.

Herr statsrådet NILSSON:

Herr talman! Jag har egentligen ingen anledning att blanda mig i denna stillsamma diskussion, som har ägt rum i bostadsfrågan i dag och som måhända inte ger det intryck, som man får, när man läser utskottets betänkande och till detta fogade reservationer, nämligen att här rådde mycket skarpa motsättningar som måhända kunde ge anledning till mycket ingående debatter även i fortsättningen.

Jag tror mig kunna instämma med

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

herr Jacobsson, när han säger att motsättningarna i själva verket inte är så starka som de nu kan tyda på. Likaväl kan jag instämma med herr Bergman när han påpekar att det är samhället självt, samhällsstrukturen och dess förändringar som åstadkommit att motsättningarna inte har den skärpa som de tidigare hade, något som präglat utvecklingen inom det svenska folkhemmet inom så många andra områden.

Anledningen till att jag tar till orda är emellertid först och främst att jag blivit direkt apostroferad av herr Bergman, som ville ha besked på ett visst avsnitt inom bostadspolitiken, och kanske också att jag skulle vilja slå fast vissa ting just med utgångspunkt från den samstämmighet i uppfattningar, som i varje fall på en rad områden när det gäller bostadspolitiken har kommit till uttryck under denna debatt. Det är klart att bristerna och ofullkomligheterna när det gäller bostadsbyggandet och när det gäller bostadsfrågan över huvud taget fortfarande är högst påtagliga. Men vi bör inte glömma, att denna bostadspolitik faktiskt innebär, att vi har byggt eller kommer att bygga ungefär 65 000 lägenheter under detta år och att i dessa 65 000 moderna, relativt rymliga lägenheter flyttar in omkring 200 000 personer — 200 000 personer är ungefär lika många som de som bor i Malmö stad — och att kunna göra så många människor belättna eller i varje fall mer belättna på så kort tid, måste ha ett visst värde. Dessa 200 000 människor har ju tidigare bott någonstans. De lämnar alltså bostadsutrymme efter sig, när de flyttar, vilket innebär att ytterligare ett stort antal människor får sina bostadsförhållanden förbättrade. Man kan kanske t. o. m. våga gissa att den ökade tillfredsställelsen genom ett års bostadsbyggande på den nuvarande nivån direkt omfattar lika många människor som bor i Göteborgs stad.

Om vi ser tillbaka på 1940- och 1950-talen, finner vi att vi under denna tid byggt ungefär 800 000 moderna lägenheter. Det innebär att ungefär en tredjedel av hela vår befolkning på denna relativt korta tid har fått flytta in i bostä-

der som fyller krav på modernitet och som också fyller det kravet, att människor med normala inkomster kan ha råd att bo i dessa bostäder. Jag har bara velat göra denna korta summering för att vi skall ha klart för oss vad som i själva verket har utträttats under denna relativt korta tidrymd.

Jag vill ytterligare ha sagt, att detta bostadsbyggande säkerligen inte hade kunnat ske utan statens mycket aktiva medverkan — om sedan herr Mannerskantz vill kalla detta socialism, så gärna för mig! Om detta innebär socialism, tror jag att socialismen omfattas av ett mycket större antal människor än herr Mannerskantz måhända kan föreställa sig — socialismen omfattas i så fall av människor som i varje fall inte själva anser sig vara socialister. Detta bara som en kommentar till vad som sagts!

Nu vill jag bara säga några ord med anledning av den fråga, som herr Bergman direkt ställde till mig. Han frågade beträffande belåningsvärdena och påpekade, att de bestämmelser om högsta belåningsvärden, som vi för närvarande har, infördes så sent som i januari 1956. De har alltså, som han också påpekade, hittills bara gällt två och ett halvt år. Detta är en förhållandevis kort tidrymd. Vi vet också att erfarenheterna, trots de påståenden som nyss gjordes av herr Bergman, kanske inte är helt entydiga. Vi vet att det finns sådana, som bygger under de fastställda värdena, det finns andra som klarar sig så där nätt och jämnt och det finns också sådana som har betydande överkostnader. Detta är kanske naturligt. Förutsättningarna är olika på skilda håll och för olika objekt. Belåningsvärdena har emellertid tillkommit för att man skall få en nödvändig press på kostnaderna. Det syftet kan vi enligt mitt förmenande inte uppge. Men värdena skall också vara rimliga. Detta gäller både om den allmänna nivån för byggnadskostnaderna som värdena fixerar och om bestämmelsernas detaljer. De nuvarande bestämmelserna har säkert sina brister. Jag vet att det har framförts klagomål från andra håll än dem herr Bergman representerar, och det ankom-

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

mer då enligt mitt förmenande närmast på bostadsstyrelsen att följa utvecklingen och föreslå de ändringar i bestämmelserna som denna kan ge anledning till. Styrelsen har anmält att den ännu inte har tillräcklig erfarenhet för att ompröva bestämmelserna. Regeringen har emellertid uppdragit åt styrelsen att verkställa en allmän översyn av alla de föreskrifter som finns beträffande de statliga bostadslänen, och i det sammanhanget bör belåningsvärdena omprövas. Jag är övertygad om att en omprövning kommer att göras så snart detta är praktiskt möjligt. Det skall i varje fall jag medverka till. Att däremot i förväg uttala sig om huruvida det resultat som bostadsstyrelsen kommer till kan vara rättvisande eller inte, vill i varje fall jag inte göra i dag. Jag säger bara att vi får ta ståndpunkt till den saken när resultatet av bostadsstyrelsens undersökningar föreligger.

Herr **MANNERSKANTZ** (h):

Herr talman! Jag vill endast vänligt och försynt reagera mot den sista delen av socialministerns påstående rörande vad jag sagt om socialisering av bostadspolitik. Han räknade upp att det i år kommer att byggas 65 000 lägenheter av god kvalitet och att det har byggts ungefär 800 000 lägenheter sedan denna bostadspolitiska giv kom till. Detta är väl riktigt, men 1939 byggdes det — och det är en sak som jag glömde att säga till herr Bergman — ungefär 59 000 lägenheter. Vad jag sade i början när jag stod i talarstolen var endast att det är först de sista två åren, som man har kommit upp till det antal lägenheter man byggde strax före andra världskriget.

Jag vill opponera mig mot den slutsats som socialministern sedan ville dra. Han säger att det säkerligen inte hade varit möjligt för det enskilda näringslivet att bygga så mycket lägenheter som har skett i denna statliga och kommunala region. På vilket sätt kan herr statsrådet bevisa detta? Före 1940 var de enskilda byggmästarfirmorna och andra som byggde väl med, och de byggde fullt tillräckligt för att fylla det behov

som då anmäldes. Sedan har ju den tekniska utvecklingen fortsatt på detta område såväl som överallt i alla andra branscher, och överallt annars har det enskilda näringslivet varit väl med i utvecklingen, i varje fall om man jämför med andra länder och med vad staten har kunnat åstadkomma. Det finns ingen anledning att tro, att inte de enskilda krafterna hade kunnat även på bostadsbyggandets område fylla sin uppgift på samma sätt som de gjorde före andra världskriget och som de har gjort på alla andra områden.

Jag påstod i mitt inledningsanförande att det däremot finns skäl att tro, att det enskilda initiativet skulle ha kunnat tillgodose behoven här likaväl som överallt annars, ja, kanske till och med på bättre sätt hade kunnat tillgodose behovet av bostäder. Herr socialministerns påstående, att detta behov säkerligen inte hade kunnat tillgodoses lika bra genom enskilda, vill jag här bestrida.

Herr statsrådet **NILSSON**:

Herr talman! Vad jag påpekade när det gällde herr Mannerskantz' tidigare anförande var, att han satte etiketten socialism på den verksamhet som har tagit sig uttryck i det mycket betydande bostadsbyggande som har ägt rum i vårt land efter kriget och som har inneburit en väldig omflyttning av människor från lägenheter med en i jämförelse med nuvarande lägenheter låg standard till de enligt vårt förmenande hälsosamma och goda bostäder som nu kan ställas till deras förfogande. Men så säger herr Mannerskantz, att detta hade kunnat åstadkommas utan statens ingripande. Det är ett påstående som herr Mannerskantz kan göra. Det visar sig emellertid — man må kalla det för socialism eller inte — att i praktiken intet land i världen har kunnat genomföra ett bostadsbyggande, utan att staten aktivt har ingripit för att understödja detta.

Det faktum att det byggdes 59 000 lägenheter år 1939 — ett enda år, som man nu kan anföra — utgör i och för sig intet bevis för att ett byggande av

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

denna omfattning senare hade kommit till stånd utan samhällets ingripande. Såsom jag sade är det ett enstaka år, som man nu håller fram. Det visar sig att det privata initiativet sviktade både före 1939 och efter 1939 när det gällde att skaffa ett tillräckligt stort antal lägenheter. Inte ens med statens starka stöd åt bostadsbyggandet har vi kunnat avarbeta de betydande bostadskoerna. De finns kvar fortfarande och de ger mig anledning att inte känna mig tillfreds ens med det mycket omfattande bostadsbyggandet för närvarande.

Därtill är det en sak som herr Mannerskantz inte skall bortse från när han gör jämförelser mellan 1939 och 1957. År 1939 var det fråga om 180 000 rumsenheter. De skall jämföras med de 230 000 rumsenheter som den senaste räkningen visar. Dessutom skall vi göra vissa jämförelser beträffande bostadsstandarden i de lägenheter som byggdes 1939 och i dem som nu byggs med statens hjälp. Då finner vi, att det s. k. socialistiska byggandet blir ännu fördelaktigare i jämförelse med det privata, som herr Mannerskantz håller på.

Herr MANNERSKANTZ (h):

Herr talman! Jag har inte bestritt, att det har gjorts många goda saker med statligt bistånd, och jag är övertygad om att sådan hjälp behövs i olika avseenden. Det framgår också av reservationerna att vi i många avseenden accepterar statligt bistånd, även om vi inte accepterar allt som föreslås. Men framför allt är vi på det klara med att mycket av det som en gång haft en viss betydelse inte längre har det. Det minskade privata bostadsbyggandet i början av 1940-talet sammanhänger med att många olika slag av verksamhet paralyserades när andra världskriget bröt ut. Man kan därför inte rimligen begära att bostadsbyggandet skulle ha full omfattning exempelvis 1940 och 1941, utan det måste ju bli en eftersläpning. Resurserna i landet måste då användas för en mängd andra ändamål; arbetskraften var till stor del syster-satt i försvaret o. s. v. Att det enskilda

näringslivet sviktade den gången när det gällde bostadsbyggandet berodde alltså på förhållanden som inte längre består.

Jag vill, herr talman, slutligen säga att varken herr statsrådet eller jag kan bevisa, hur bostadsbyggandet skulle ha fungerat utan de anordningar som funnits under 1940-talet och 1950-talet. Det vill jag gärna medge. Jag vänder mig bara mot herr statsrådets påstående, att bostadsbyggandet med säkerhet inte hade kunnat bli så stort utan nuvarande statliga åtgärder.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad yttrade herr talmannen, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner komme att framställas särskilt beträffande varje punkt av utskottets i det nu förevarande utlåtandet gjorda hemställan.

I fråga om punkten I, fortsatte herr talmannen, hade yrkats 1:o) att vad utskottet hemställt skulle bifallas; 2:o) att kammaren skulle bifalla den med 1 a betecknade reservationen av herr Ragnar Bergh m. fl.; 3:o) att reservationen 1 b av herr Ivar Johansson m. fl. skulle bifallas; 4:o) att kammaren skulle bifalla reservationen 1 c av herr Ohlon m. fl.; samt 5:o) av herr Norling, att riksdagen i anledning av motionen II: B 104 skulle uttala sig för ett minimiprogram för bostadsbyggandet av 65 000 lägenheter per år.

Därefter gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr Mannerskantz begärda votering, i anledning varav herr talmannen upptog vart och ett av de återstående yrkandena med hemställan, huruvida kammaren ville antaga detsamma till kontraposition i den förestående omröstningen; och förklarade herr talmannen sig anse de härå avgivna svaren ha varit utfallit med övervägande ja för deras mening, som ville till kontraposition antaga bifall till reservationen 1 c av herr Ohlon m. fl.

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

Herr *Andersson, Alvar*, äskade emellertid votering om kontrapositionens innehåll, i anledning varav herr talmannen upptog vart och ett av de under 2, 3 och 5 här ovan angivna yrkandena med hemställan, huruvida kammaren ville antaga detsamma till kontraposition i den sålunda begärda, närmast före huvudvoteringen infallande omröstningen (första förvoteringen); och förklarade herr talmannen sig finna de härå avgivna svaren hava utfallit med övertvägande ja för deras åsikt, som ville till kontraposition antaga bifall till reservationen 1 b av herr Ivar Johansson m. fl.

Herr *Mannerskantz* begärde likväl votering jämväl om innehållet av denna kontraposition, på grund varav, och sedan till kontraposition därvid antagits bifall till reservationen 1 a av herr Ragnar Bergh m. fl., uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes för den andra förvoteringen en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som till kontraposition i voteringen om kontraposition i huvudvoteringen angående punkten I i statsutskottets utlåtande nr B 37 antager bifall till reservationen 1 b av herr Ivar Johansson m. fl., röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har till kontraposition i förstnämnda votering antagits bifall till reservationen 1 a av herr Ragnar Bergh m. fl.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes omröstningen genom uppresning; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

Härefter uppsattes, upplästes och godkändes för den första förvoteringen en så lydande omröstningsproposition:

Den, som till kontraposition i huvudvoteringen angående punkten I i statsutskottets utlåtande nr B 37 antager

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har till kontraposition i nämnda votering antagits bifall till reservationen 1 b av herr Ivar Johansson m. fl.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Andersson, Alvar*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 26;

Nej — 31.

Därjämte hade 82 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Slutligen uppsattes, upplästes och godkändes för huvudvoteringen en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr B 37 punkten I, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles reservationen 1 b av herr Ivar Johansson m. fl.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Andersson, Alvar*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 77;

Nej — 24.

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

Därjämte hade 38 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Med avsende på punkten II, anförde nu herr talmannen, hade yrkats 1:o) att vad utskottet hemställt skulle bifallas; 2:o) att kammaren skulle bifalla den med 2 a betecknade reservationen av herr Ragnar Bergh m. fl.; samt 3:o) att reservationen 2 b av herr Ohlon m. fl. skulle bifallas.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner i enlighet med berörda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Mannerskantz* begärde votering, i anledning varav och sedan till kontraposition därvid antagits bifall till reservationen 2 b av herr Ohlon m. fl. uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr B 37 punkten II, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles reservationen 2 b av herr Ohlon m. fl.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästes, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Jacobsson* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat, och befunnos vid omröstningens slut rösterna ha-va utfallit sålunda:

Ja — 79;

Nej — 60.

Därefter gjorde herr talmannen enligt de i fråga om punkten III förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet i nämnda punkt hemställt samt vidare på bifall till reserva-

tionen 3 a av herr Ohlon m. fl.; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Jacobsson* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr B 37 punkten III, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles reservationen 3 a av herr Ohlon m. fl.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästes, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Jacobsson* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna ha-va utfallit sålunda:

Ja — 79;

Nej — 60.

Rörande punkten IV, yttrade nu vidare herr talmannen, hade yrkats 1:o) att vad utskottet hemställt skulle bifallas; 2:o) att utskottets hemställan skulle bifallas med den ändring i motiveringen, som föreslagits i reservationen 4 a av herr Ragnar Bergh m. fl.; 3:o) att kammaren skulle bifalla utskottets hemställan med den ändring i motiveringen, som förordats i reservationen 4 b av herr Ohlon m. fl.; samt 4:o) att reservationen 4 c av herr Ivar Johansson m. fl. skulle bifallas.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

Herr *Mannerskantz* begärde votering, i anledning varav och sedan till kontraproposition därvid antagits bifall till utskottets hemställan med den ändring i motiveringen, som föreslagits i reservationen 4 b av herr Ohlon m. fl., uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr B 37 punkten IV, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles utskottets hemställan med den ändring i motiveringen, som föreslagits i reservationen 4 b av herr Ohlon m. fl.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Jacobsson* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 80;

Nej — 43.

Därjämte hade 17 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Härpå gjordes i enlighet med de angående punkten V förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på bifall till reservationen 5 av herr Ragnar Bergh m. fl.; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Ytterligare gjordes enligt de rörande punkten VI förekomna yrkandena propositioner, dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till utskottets hemställan med den ändring, som föranleddes av bifall till motionen II: B 104 i nu förevarande del; och förklarades den förra propositionen, vilken

förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Härefter bifölls på gjord proposition vad utskottet i punkten VII hemställt.

Vidare gjordes enligt de i fråga om punkten VIII förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på bifall till motionen II: B 104 i nu ifrågakvarande del; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Sedermera gjordes enligt de med avseende på vardera punkterna IX och X framställda yrkandena propositioner, dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till de av herr Ragnar Bergh m. fl. beträffande respektive punkt avgivna reservationerna; och förklarades propositionerna på bifall till utskottets hemställanden vara med övervägande ja besvarade.

Därefter gjorde herr talmannen jämlikt de angående punkten XI förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet i nämnda punkt hemställt samt vidare på bifall till reservationen 8 av herr Ivar Johansson m. fl.; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Andersson, Alvar*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr B 37 punkten XI, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles reservationen 8 av herr Ivar Johansson m. fl.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr tal-

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

mannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Andersson, Alvar*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 99;

Nej — 22.

Därjämte hade 18 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Ytterligare gjorde herr talmannen i enlighet med de beträffande punkten XII framställda yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på bifall till reservationen 9 av herr Ohlon m. fl.; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Jacobsson* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr B 37 punkten XII, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles reservationen 9 av herr Ohlon m. fl.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Ohlon* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 89;

Nej — 45.

Därjämte hade 4 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

På gjord proposition bifölls därefter vad utskottet i punkten XIII hemställt.

Vidare gjordes enligt de rörande punkten XIV förekomna yrkandena propositioner, dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till reservationen 10 av herr Ragnar Bergh m. fl.; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

I fråga om punkten XV, anförde nu herr talmannen, hade yrkats 1:o) att vad utskottet hemställt skulle bifallas; 2:o) att kammaren skulle bifalla reservationen 11 a av herr Ragnar Bergh m. fl.; samt 3:o) att reservationen 11 b av herr Ohlon m. fl. skulle bifallas.

Därpå gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Mannerskantz* begärde votering, i anledning varav och sedan till kontraposition därvid antagits bifall till reservationen 11 b av herr Ohlon m. fl. uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr B 37 punkten XV, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles reservationen 11 b av herr Ohlon m. fl.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Jacobsson* begärde rösträkning, verkställdes nu votering

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 89;

Nej — 40.

Därjämte hade 9 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Med avseende på punkten XVI, yttrade nu vidare herr talmannen, hade yrkats 1:o) att vad utskottet hemställt skulle bifallas; 2:o) att kammaren skulle bifalla reservationen 12 a av herr Ragnar Bergh m. fl.; 3:o) att reservationen 12 b av herr Ivar Johansson m. fl. skulle bifallas; samt 4:o) att kammaren skulle bifalla reservationen 12 c av herr Ohlon m. fl.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner i enlighet med berörda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Mannerskantz* begärde votering, i anledning varav herr talmannen upptog vart och ett av de återstående yrkandena med hemställan, huruvida kammaren ville antaga detsamma till kontraposition i den förestående omröstningen; och förklarade herr talmannen sig finna de härå avgivna svaren hava utfallit med övervägande ja för deras mening, som ville till kontraposition antaga bifall till reservationen 12 c av herr Ohlon m. fl.

Herr *Andersson, Alvar*, äskade emellertid votering om kontrapositionens innehåll, i anledning varav herr talmannen upptog vardera av de under 2 och 3 här ovan upptagna yrkandena med hemställan, huruvida kammaren ville antaga detsamma till kontraposition i den sålunda begärda, närmast före huvudvoteringen infallande omröstningen (första förvoteringen); och förklarade herr talmannen sig anse de härå avgivna svaren hava utfallit med övervägande ja för deras åsikt, som ville till kontraposition antaga bifall till reservationen 12 b av herr Ivar Johansson m. fl.

Herr *Mannerskantz* begärde likväl votering jämväl om innehållet i denna kontraposition, på grund varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes för den andra förvoteringen en så lydande omröstningsproposition:

Den, som till kontraposition i voteringen om kontraposition i huvudvoteringen angående punkten XVI i statsutskottets utlåtande nr B 37 antager bifall till reservationen 12 b av herr Ivar Johansson m. fl., röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har till kontraposition i förstnämnda votering antagits bifall till reservationen 12 a av herr Ragnar Bergh m. fl.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästes, verkställdes omröstningen genom uppresning; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

I följd därav uppsattes, upplästes och godkändes för den första förvoteringen en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som till kontraposition i huvudvoteringen angående punkten XVI i statsutskottets utlåtande nr B 37 antager bifall till reservationen 12 c av herr Ohlon m. fl., röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har till kontraposition i nämnda votering antagits bifall till reservationen 12 b av herr Ivar Johansson m. fl.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästes, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Andersson, Alvar*, begärde rösträkning, verkställdes häref-

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

ter votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 34;
Nej — 36.

Därjämte hade 68 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Slutligen uppsattes, upplästes och godkändes för huvudvoteringen en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr B 37 punkten XVI, röstar

Ja;
Den, det ej vill, röstar
Nej;

Vinner Nej, bifalles reservationen 12 b av herr Ivar Johansson m. fl.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstade för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Andersson, Alvar*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 80;
Nej — 38.

Därjämte hade 22 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Ytterligare gjorde herr talmannen enligt de i fråga om punkten XVII framställda yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet i nämnda punkt hemställt samt vidare på bifall till reservationen 13 av herr Ohlon m.fl.; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Jacobsson* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr B 37 punkten XVII, röstar

Ja;
Den, det ej vill, röstar
Nej;

Vinner Nej, bifalles reservationen 13 av herr Ohlon m. fl.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes omröstningen genom uppresning; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

I fråga om punkten XVIII, anförde nu herr talmannen, hade yrkats 1:o) att vad utskottet hemställt skulle bifallas; 2:o) att kammaren skulle bifalla reservationen 14 a av herr Ragnar Bergh m. fl.; 3:o) att reservationen 14 b av herr Ohlon m. fl. skulle bifallas; samt 4:o) att kammaren skulle bifalla reservationen 14 c av herr Ivar Johansson m. fl.

Därefter gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Mannerskantz* begärde votering, i anledning varav herr talmannen upptog vart och ett av de återstående yrkandena med hemställan, huruvida kammaren ville antaga detsamma till kontraposition i den förestående omröstningen; och förklarade herr talmannen sig finna de härå avgivna svaren hava utfallit med övervägande ja för deras mening, som ville till kontraposition antaga bifall till reservationen 14 b av herr Ohlon m. fl.

Herr *Andersson, Alvar*, äskade emellertid votering om kontrapositionens innehåll, i anledning varav herr talmannen upptog vartdera av de under 2 och 4 här ovan upptagna yrkandena med hemställan, huruvida kammaren ville antaga detsamma till kontraposition i den sålunda begärda, närmast före huvudvoteringen infallande omröstningen (första förvoteringen); och förklarade herr talmannen sig anse de härå avgiv-

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

na svaren hava utfallit med övertvägande ja för deras åsikt, som ville till kontraproposition antaga bifall till reservationen 14 c av herr Ivar Johansson m. fl.

Herr *Mannerskantz* begärde likväl votering jämväl om innehållet i denna kontraproposition, på grund varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes för den andra förvoteringen en så lydande omröstningspropotion:

Den, som till kontraproposition i voteringen om kontraproposition i huvudvoteringen angående punkten XVIII i statsutskottets utlåtande nr B 37 antager bifall till reservationen 14 c av herr Ivar Johansson m. fl., röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har till kontraproposition i förstnämnda votering antagits bifall till reservationen 14 a av herr Ragnar Bergh m. fl.

Sedan denna voteringspropotion ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom upprensning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propotionen.

Då emellertid herr *Mannerskantz* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 27;

Nej — 32.

Därjämte hade 80 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

I följd härav uppsattes, upplästes och godkändes för den första förvoteringen en omröstningspropotion av följande lydelse:

Den, som till kontraproposition i huvudvoteringen angående punkten XVIII i statsutskottets utlåtande nr B 37 antager bifall till reservationen 14 b av herr Ohlon m. fl., röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har till kontraproposition i nämnda votering antagits bifall till reservationen 14 a av herr Ragnar Bergh m. fl.

Sedan denna voteringspropotion ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom upprensning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propotionen.

Då emellertid herr *Mannerskantz* begärde rösträkning, verkställdes härefter votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 27;

Nej — 34.

Därjämte hade 77 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Slutligen uppsattes, upplästes och godkändes för huvudvoteringen en så lydande omröstningspropotion:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr B 37 punkten XVIII, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles reservationen 14 a av herr Ragnar Bergh m. fl.

Sedan denna voteringspropotion ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom upprensning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propotionen.

Då emellertid herr *Mannerskantz* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 80;

Nej — 18.

Därjämte hade 42 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Vidare gjordes enligt de rörande punkten XIX förekomna yrkandena propotioner, först på bifall till utskottets

Anslag till främjande av bostadsförsörjningen m. m.

hemställan samt vidare på bifall till motionen II: B 104 i nu ifrågakvarande del; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Vidkommande punkten XX, yttrade nu vidare herr talmannen, hade yrkats 1:o) att vad utskottet hemställt skulle bifallas; 2:o) att kammaren skulle bifalla reservationen 15 a av herr Ragnar Bergh m. fl.; samt 3:o) att reservationen 15 b av herr Ohlon m. fl. skulle bifallas.

Sedermera gjordes propositioner enligt berörda yrkanden; och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Med avseende på punkten XXI, fortsatte herr talmannen, hade yrkats 1:o) att utskottets hemställan skulle bifallas; 2:o) att kammaren skulle bifalla reservationen 16 a av herr Ragnar Bergh m. fl.; 3:o) att reservationen 16 b av herr Ivar Johansson m. fl. skulle bifallas; 4:o) att kammaren skulle bifalla reservationen 16 c av herr Ohlon m. fl.

Därefter gjordes propositioner i enlighet med berörda yrkanden; och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

I fråga om punkten XXII, anförde nu vidare herr talmannen, hade yrkats 1:o) att vad utskottet hemställt skulle bifallas; 2:o) att kammaren skulle bifalla reservationen 17 a av herr Ragnar Bergh m. fl.; 3:o) att reservationen 17 b av herr Ivar Johansson m. fl. skulle bifallas; samt 4:o) att kammaren skulle bifalla reservationen 17 c av herr Ohlon m. fl.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Mannerskantz* begärde votering, i anledning varav och sedan till kontra-

proposition därvid antagits bifall till reservationen 17 c av herr Ohlon m. fl. uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr B 37 punkten XXII, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles reservationen 17 c av herr Ohlon m. fl.

Sedan denna voteringsproposition änyo upplästes, verkställdes omröstningen genom uppresning; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

Ytterligare gjordes i enlighet med de angående punkten XXIII förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på bifall till reservationen 18 av herr Ohlon m. fl.; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Härpå gjorde herr talmannen jämlikt de angående punkten XXIV framkomna yrkandena propositioner, dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till reservationen 19 av herr Ohlon m. fl.; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Mannerskantz* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr B 37 punkten XXIV, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles reservationen 19 av herr Ohlon m. fl.

Sedan denna voteringsproposition änyo upplästes, verkställdes omröstningen

Ang. ändrad ordning för anmälan om utträde ur svenska kyrkan
genom uppresning; och befanns därvid, hetslagen den 26 oktober 1951 (nr 680), att flertalet röstade för ja-propositionen. m. m.

Härefter bifölls på särskilda propositioner vad utskottet i punkterna XXV—XXVII hemställt.

Sedermera gjordes beträffande var och en av punkterna XXVIII—XXX enligt förekomna yrkanden propositioner, dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till utskottets hemställan med den ändring, som för- anleddes av bifall till motionen II: B 104, såvitt anginge den i respektive punkt avsedda frågan; och förklarades propositionerna på bifall till utskottets hemställanden vara med övervägande ja besvarade.

På gjord proposition bifölls därpå vad utskottet i punkten XXXI hemställt.

Vidare gjordes enligt de i fråga om punkten XXXII förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på bifall till reservationen 22 b av herr Ivar Johansson m. fl.; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

På särskilda propositioner bifölls här- efter vad utskottet i punkterna XXXIII—XXXVI hemställt.

Ytterligare gjordes enligt de med av- seende på punkten XXXVII framställda yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på bifall till reservationen 26 av herr Ragnar Bergh m. fl.; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, va- ra med övervägande ja besvarad.

Slutligen bifölls på särskilda pro- positioner vad utskottet i punkterna XXXVIII—XXXII hemställt.

Ang. ändrad ordning för anmälan om ut- träde ur svenska kyrkan

Föredrogs ånyo första lagutskottets ut- låtande nr B 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 11 § religionsfri-

I anledning av väckta motioner antog 1958 års A-riksdag på hemställan av första lagutskottet (utlåtande nr 13) för sin del ett förslag till lag om ändrad ly- delse av 11 § religionsfrihetslagen den 26 oktober 1951 (nr 680).

Genom en den 6 juni 1958 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr B 25, vilken behandlats av första lagut- skottet, hade förslaget oförändrat på nytt förelagts riksdagen till antagande, och i samband härmed hade i propositionen anmälts, att det av årets förra riksdag antagna förslaget vore jämlikt § 87 rege- ringsformen att anse som förfallet, när kyrkomötets samtycke till detsamma ej hunnit inhämtas.

Förslaget innebar, att anmälan om ut- träde ur svenska kyrkan skulle få ske — utom såsom enligt gällande lag vid per- sonligt besök hos vederbörande pastor — enskilt i egenhändigt undertecknad, av två personer bevittnad handling.

Utskottet hade i det nu föredragna ut- låtandet på åberopade grunder hemställt, att riksdagen — med bifall till föreva- rande proposition, nr B 25 — måtte an- taga det genom propositionen framlagda förslaget till lag om ändrad lydelse av 11 § religionsfrihetslagen den 26 okto- ber 1951 (nr 680).

Reservation hade avgivits av herr *Ar- vidson*, fru *Boman* och herr *Fröding*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att fö- revarande proposition, nr B 25, icke måtte av riksdagen bifallas.

Herr ARVIDSON (h):

Herr talman! Jag skall kort och gott be att få yrka bifall till den vid utlåtan- det fogade reservationen.

Herr AHLKVIST (s):

Herr talman! Då herr Arvidson fatta- de sig så kort, kan jag nöja mig med att yrka bifall till utskottets hemställan.

Ang. bidrag från landstingen till vård av

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjordes enligt de därunder förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu ifrågasvarande utlåtandet hemställt samt vidare på godkännande av den vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarades den förra propositionen, som upprepad, vara med övervägande ja besvarad.

Föredrogos ånyo första lagutskottets utlåtanden:

nr B 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition rörande ratifikation av konvention om indrivning av underhållsbidrag utlandet; och

nr B 6, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 24 maj 1929 (nr 116) om tillsyn över stiftelser.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Ang. bidrag från landstingen till vård av militära patienter å karolinska sjukhuset

Föredrogos ånyo andra lagutskottets utlåtande nr B 2, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 2 § förordningen den 30 juni 1937 (nr 655) angående bidrag från landsting och städer, som ej deltaga i landsting, till bestridande av kostnaderna för vård i vissa fall å karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet, dels ock i ämnet väckt motion.

Genom en den 6 juni 1958 dagtecknad proposition, nr B 15, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att antaga i propositionen infört förslag till förordning om ändrad lydelse av 2 § förordningen den 30 juni 1937 (nr 655) angående bidrag från landsting och städer, som ej deltaga i landsting, till bestridande av kostnaderna för vård i vissa fall å karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet.

militära patienter å karolinska sjukhuset

I propositionen hade föreslagits att i samband med avvecklingen av garnisonssjukvården i Stockholm den skyldighet som åvilade landsting och städer utanför landsting att utge bidrag till vård av patienter på karolinska sjukhuset skulle utsträckas till att omfatta jämväl militära patienter.

Utskottet hade i det nu förevarande utlåtandet av angivna orsaker hemställt,

A. att riksdagen — med förklaring att riksdagen funnit viss ytterligare ändring böra ske i förordningen den 30 juni 1937 (nr 655) angående bidrag från landsting och städer, som ej deltaga i landsting, till bestridande av kostnaderna för vård i vissa fall å karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet — måtte för sin del med avslag å motionen II: B 76, av herr Holmberg, såvitt däri yrkats avslag å propositionen, antaga det i propositionen framlagda förslaget med de ändringar i rubriken, ingressen, 1 § och övergångsbestämmelserna som under punkten angivits; samt

B. att motionen II: B 76, av herr Holmberg, i den mån den icke besvarats genom vad utskottet ovan hemställt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade anmälts av herr *Mannerskantz*, som dock ej antytt sin mening.

Herr MANNERSKANTZ (h):

Herr talman! I detta utlåtande har jag antecknat en blank reservation, och detta huvudsakligast av den anledningen, att jag ville understryka vad utskottet har sagt om att dess förslag inte får tagas till intäkt för att landstingen för framtiden skall påläggas uppgifter, som medför utgifter, på det sätt som innefattas i förslaget. Detta grundar sig på en uppgörelse mellan Stockholms stad och Stockholms läns landsting å ena sidan och staten å andra sidan. I samband med överlåtandet av garnisonssjukhuset i Stockholm har träffats en överenskommelse om att militärpatienter från Stockholms stad och Stockholms län, som vårdas på

Ang. statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor

karolinska sjukhuset, skall vårdas på stadens och landstingets bekostnad. Nu har till detta knutits motsvarande åläggande för alla andra landsting, som har motsvarande patienter. Jag har för min del tyckt, att det hade kunnat räcka med att åläggandet inskränkt sig till dem som träffat uppörelsen och ernått fördelen av att komma i åtnjutande av garnisons-sjukhusets lokaler men att andra landsting hade fått bibehålla den nuvarande ordningen.

Med hänsyn till den enighet i övrigt som förelegat inom utskottet, och då jag inte fått någon resonans för mitt yrkande om avslag på den del av propositionen, som rör det sista tillägget i 2 §, punkten d, har jag emellertid inte velat framställa något yrkande på denna punkt, utan jag har endast velat uttala missnöje med detta sätt att ordna uppörelser, som belastar landstingen.

I detta ögonblick har jag alltså, herr talman, intet yrkande.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i det nu föredragna utlåtandet hemställt.

Ang. statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor

Föredrogs ånyo andra lagutskottets utlåtande nr B 3, i anledning av väckta motioner om viss ändring av förordningen om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor.

Andra lagutskottet hade till behandling förehått två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr B 70 i första kammaren av herr *Sveningsson* samt nr B 78 i andra kammaren av herr *Magnusson* i Borås och fröken *Wettersström*.

I motionerna, vilka voro likalydande, hade hemställts,

1) att riksdagen måtte antaga i motionerna infört förslag till ändrad lydelse av bilaga till förordningen den 14 december 1956 (nr 630) om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor; och

2) att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte företaga en översyn av statsbidragsbestämmelserna vad angående medlem i arbetslöshetskassa som åtnjöte tjänste- eller folkpension.

Det i punkten 1 framlagda förslaget avsåg en ändring av reglerna för utbetalande av s. k. daghjälpbidrag till erkända arbetslöshetskassor.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på anförda skäl hemställt,

A. att förevarande motioner, I: B 70 och II: B 78, i vad däri föreslagits ändrad lydelse av bilaga till förordningen den 14 december 1956 (nr 630) om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd, samt

B. att motionerna I: B 70 och II: B 78, i den mån de icke besvarats genom vad utskottet ovan hemställt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservationer hade anförts

I. vid utskottets hemställan under A av herrar *Mannerskantz* och *Lothigius*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del hava den ändrade lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort under A hemställa, att riksdagen måtte med bifall i hithörande del till motionerna I: B 70 och II: B 78 antaga i reservationen infört förslag till ändrad lydelse av bilaga till förordningen den 14 december 1956 (nr 630) om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor;

II. vid utskottets hemställan under B av herrar *Mannerskantz* och *Lothigius*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del hava den ändrade avfattning, reservationen visade, samt att utskottet bort under B hemställa, att riksdagen måtte med bifall i hithörande del till motionerna I: B 70 och II: B 78 i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte företaga en översyn av statsbidragsbestämmelserna vad angående medlem i erkänd arbetslöshetskassa som åtnjöte tjänste- eller folkpension.

Ang. statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor

Herr **MANNERSKANTZ** (h):

Herr talman! I detta utlåtande återfinnes en reservation av mig och herr Lothigius, som stöder en motion, vilken går ut på att minska statens utgifter för arbetslöshetskassorna, enkannerligen att sätta ned statsbidragen till daghjälp. Vi har nämligen lagt märke till att statsbidragen fördelar sig mycket olika inom olika arbetslöshetskassor. Vissa arbetslöshetskassor belastar statsbidragen i mycket högre grad än andra, nämligen de tre kassor som återfinns under byggnads- och anläggningsverksamhet: byggnadsarbetarnas, murarnas och målarnas kassor. Dessa har tagit i anspråk en mycket betydande del av det totala statsbidraget. Det är fråga om säsongbetonade branscher, och det är väl allmänt bekant att lönesättningen där är sådan, att den till stor del kan neutralisera att dessa branscher är mera säsongbetonade än några andra. Av hela grundstatsbidraget på nära 23 miljoner kronor gick 10,5 miljoner eller 46 procent till de tre kassorna inom byggnadsbranschen. Dit gick också 52 procent av familjetilläggen, tillsammans 7,8 miljoner kronor. De tre kassorna inom byggnadsbranschen hade emellertid bara 13 procent av hela antalet medlemmar i samtliga kassor. Dessa siffror visar, att det här föreligger en snedvridning.

Vi har funderat på hur man skulle kunna rätta till detta. Uppgiften är inte lätt, men vi har kommit fram till att föreslå statsbidragsskalor för de erkända arbetslöshetskassorna som, om man hade tillämpat dem förra året, skulle ha verkat på det sättet vid bibehållande av samma daghjälsbelopp överallt, att avgifterna från medlemmarna höjts ytterst obetydligt inom de allra flesta kassorna, medan däremot kassorna just för byggnadsarbetare, murare och målare hade fått höja sina medlemsavgifter med mellan en krona och två kronor i veckan. Vi har funnit, att en sådan höjning inte kan vara besvärande för dessa kassors medlemmar och att det är rimligt att man inom dessa branscher följer upp sina kostnader bättre än nu är fallet, så att statsbidragen där kan minskas. Vi

skulle också kunna tänka oss, att man därigenom ökar utsikterna till att man inom dessa tre kassor vidtar ytterligare åtgärder utöver dem, som man onekligen redan beslutat genom att sätta en maximigräns för daghjälsbidrag under vintermånaderna. Det vore ju tänkbart, att detta kunde utvecklas ytterligare något i dessa branscher, där medlemmarna dock har det ganska väl ställt i jämförelse med flertalet andra branschers arbetare. Samtidigt kan man då inspara en icke föraktlig summa till statsverket, och på det sättet blir det hela mera rättvist fördelat mellan olika branschers arbetare.

Man har sagt att det i sådana tider som de nuvarande, då arbetstillgången börjar bli en smula osäker och den fulla sysselsättningen kanske i någon mån klickar, skulle vara oriktigt att röra vid arbetslöshetskassorna. Gentemot detta skulle jag vilja göra den erinringen, att om det blir större arbetslöshet kan den saken inte rättas till via arbetslöshetskassorna, och detta har inte heller någonsin varit tanken, utan avsikten har varit att kassorna skulle fånga upp mindre stötar, kortare perioder av arbetslöshet o. s. v., men inte de stora påkänningarna. De måste avhjälpas med helt andra åtgärder — genom att staten antingen själv igångsätter eller stimulerar igångsättande av arbeten just för detta ändamål, något som också har skett. På tilläggsstat II och III har stora belopp anslagits för att sätta i gång arbeten.

Vi menar alltså att sådana förhållanden inte kan tas till intäkt för någon kritik av att man i någon mån försöker begränsa statens utgifter just på dessa områden, och jag ber nu, herr talman, att få yrka bifall till den reservation, som jag har avgivit till detta utskottsutlåtande.

Herr förste vice talmannen **STRAND** (s):

Herr talman! När arbetslöshetskassorna fick sin nuvarande utformning speciellt med hänsyn till statsbidraget var det med ett konstaterande av att kon-

Ang. statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor

tantunderstöd vid arbetslöshet säkerligen fick den största effekten, om den kunde ordnas genom arbetslöshetskassorna, där medlemmarna själva fick bidra till kostnaderna för arbetslöshetsunderstöden och dessutom i mycket stor utsträckning hade möjligheter att hjälpa till med kontrollen över att inga andra än de, som verkligen var arbetslösa, uppbar understöd. Framför allt vid jämförelse mellan den s. k. kontantunderstödsverksamheten, som ju uteslutande sker med allmänna medel, och arbetslöshetskassorna har man konstaterat, att det måste vara en fördel, om så många som möjligt kunde anslutas till arbetslöshetskassorna och på den vägen få understöd under i varje fall en övergående arbetslöshetsperiod.

Nu har vi haft en ganska ringa arbetslöshet, framför allt inom industriförbunden, och utbetalningarna från dessa förbund har varit ganska låga. Med hänsyn härtill måste det bli så, att byggnadsarbetarförbunden, som ju regelmässigt har viss arbetslöshet, måste ta en proportionsvis större del av statsbidraget i anspråk, eftersom de har en större understödsutbetalning. Det har inte ansetts möjligt att klara de s. k. säsongarbetslöshetsproblemen för dessa förbund på annat sätt än genom att införa mycket restriktiva bestämmelser i fråga om understödsutbetalning under den tid, då flertalet arbetslösa konstateras. Det har exempelvis medfört att under perioden 1 december—31 mars, då stor arbetslöshet alltid råder inom byggnadsfackförbunden, har arbetslöshetsunderstödsutbetalningarna inskränkts till högst 56 dagar, men faktiskt har de egentliga byggnadsarbetarna haft endast 30 understödsdagar under denna tid, murarna 36 och målarna upp till 42. Detta till trots är understödsutbetalningarna inom dessa tre byggnadsarbetarförbund mycket stora, och detta medför naturligtvis, att om man uteslutande begränsar jämförelsen till vad byggnadsfackförbunden och industriförbunden tar i anspråk av statsbidraget, så blir relationen mycket ogynnsam. Men om vi skulle komma i en sådan situation, att även industriarbe-

tarna i stor utsträckning blir arbetslösa, så kommer relationen visserligen att bli bättre men understödsutbetalningarna kommer totalt att bli ofantligt mycket större. Jag tror följaktligen inte, att man kan bygga ett yrkande om justeringar av statsbidraget uteslutande på nuvarande arbetslöshetsfördelning mellan industriarbetare och byggnadsarbetare.

Veckoavgifterna varierar från 25 öre upp till 3 kronor i veckan — 3 kronor är den högsta avgift, som för närvarande betalas, och den erläggs av murarna. Byggnadsarbetarna betalar mellan 2 och 3 kronor i veckan till sina arbetslöshetskassor. I genomsnitt betalar byggnadsarbetarna 2,02 kronor, målarna 2,46 kronor och murarna alltså 3 kronor. De lägsta avgifterna erläggs av industritjänstemännen, som inte betalar mer än 25 öre i veckan, och därefter kommer de handelsanställda, som betalar 51 öre.

Det är klart att man kan spara pengar, om man ändrar statsbidragsreglerna på det sätt som föreslagits i motionen och som innebär att vid en arbetslöshet på upp till 20 dagar blir statsbidraget inte mer än hälften av vad den nuvarande bidragsformen ger. Det är också klart att man kan resonera som herr Manner-skantz, att under nuvarande sysselsättningsperiod borde flertalet ha möjlighet att betala något högre avgifter. Men det är väl ändå att göra ett avsteg från det konstaterande, som gjordes under en annan period av riksdagen, nämligen att man bör effektivisera arbetslöshetskassornas möjlighet att betala ut understöd genom att begränsa avgifterna och genom att uppbygga statsbidraget på det sättet, att statsbidraget är mycket ringa, om understödsutbetalandet rör sig om ett mindre antal dagar, men stiger mycket hastigt upp till 75 procent av de totala understödsutbetalningarna, om det genomsnittliga antalet understödsdagar uppgår till 35.

Herr talman! Jag finner inte att motionens yrkande är starkt i sak. Det bygger i stor utsträckning på felaktiga förutsättningar, när man försöker göra en jämförelse mellan vad byggnadsarbetarna och industriförbunden tar i anspråk

Ang. statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor

av statsbidraget. Jag hemställer därför om bifall till utskottets hemställan i denna del.

Herr Mannerskantz glömde bort att tala om att det fanns två reservationer i detta utlåtande. Den ena avser statsbidragsbestämmelserna, den andra avser arbetslöshetsunderstöd till den, som uppstår tjänstepension eller folkpension. Jag vill endast i detta sammanhang understryka, att även i detta avseende har vidtagits restriktiva åtgärder för att minska understödsutbetalningarna, i synnerhet för dem som uppstår folkpension. Det är inte så värst många av dem, som är försäkrade i arbetslöshetskassor, som har förmånen av tjänstepension, och det rör sig därför huvudsakligen om sådana som uppstår folkpension. För dem är understödet minskat till hälften av det antal dagar, som eljest är medgivet, nämligen 78 dagar i stället för sedvanliga 156 dagar. Har vederbörande åtnjutit understöd för en sådan period av 78 dagar, har han skyldighet att betala in ett visst antal avgifter till arbetslöshetskassan för att få ytterligare understöd under nästkommande kalenderår. Jag har inte hört att denna bestämmelse varit särskilt besvärlig eller medfört särskilt stora kostnader, och jag anser därför att det bör anstå med en revision av de nuvarande bestämmelserna intill dess att vi får en mera allmän pensionering än som för närvarande gäller.

Jag yrkar, herr talman, bifall till utskottets hemställan även under punkten B.

Herr MANNERSKANTZ (h):

Herr talman! Att jag inte särskilt omnämnde den andra reservationen, berodde på att den så att säga är en bisats, som togs med, när vi ändå gjorde en aktion i fråga om arbetslöshetskassorna. Jag tror ändå inte att man får bagatellisera denna fråga, och av utskottets egen skrivning framgår också, att man anser att det på denna punkt måste göras mera. Vi har begärt att frågan skall särskilt undersökas, så att inte det sättes i system, att personer i pensionsåldern un-

der ett helt år kan uppbära arbetslöshetsdaghjälp. I detta avseende borde ytterligare restriktioner införas. Vi har emellertid inte lagt fram något förslag om hur det skall ordnas, utan bara hemställt, att spörsmålet skulle utredas.

Med anledning av vad utskottets mycket ärade ordförande här sagt vill jag påstå att det med en så ringa höjning av veckoavgifterna som med mellan 1 och 2 kronor för de tre branscher det här gäller inte lär vara någon risk för ett sådant utträde ur arbetslöshetskassorna, att man behöver räkna med att föreskrifterna om kontantunderstödsverksamheten skall behöva träda i kraft. Jag är annars ense med honom om att en sådan höjning kan medföra ogynnsamma verkningar, men jag bedömer den risken såsom synnerligen ringa — så ringa att vi bör ta den.

Här finns ett annat förhållande, som socialministern gjort mig uppmärksam på, och det är att det för närvarande finns för många permanenta byggnadsarbetare. Vid ett tillfälle, då jag försökt att få byggnadstillstånd för vissa byggnadsarbeten på närmast mitt eget landstings byggnader, har man, trots att det har stämplats mycket i de orter det här varit fråga om, hänvisat till att arbetarna skall omskolas till andra yrken, eftersom byggnadstekniken utvecklats så, att andra metoder användes, som t. ex. inte kräver så många murare som förr och kanske inte heller så många snickare eller så många målare — andra materialier och andra förfaringssätt. Detta innebär att vår byggnadsarbetarkår även vid ett ökat byggande måhända är för stor. Jag anser då, att åtgärder bör vidtagas så att man inte i onödan förlänger den anpassningsperiod, som väl ändå är erforderlig.

Slutligen vill jag säga några ord om en sak som jag tidigare inte ansett mig behöva nämna, men det står en del därom i de remissutlåtanden, som finns refererade. Det gäller frågan om den fondbildning, som sker inom arbetslöshetskassorna och som är mycket stor. Vid det senaste årsskiftet var fonderna 290,7 miljoner kronor och därav belöper när det

Ang. statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor

gäller de tre aktuella förbunden 5,6 miljoner kronor på murarna, 7,9 på målarna och 32,5 på byggnadsarbetarna. I remissutlåtandena sägs att det fortfarande krävs en ökad fondbildning, eftersom det inte finns någon försäkringsmässig täckning för de risker som man kan löpa. Jag vill säga att med det fördelningssystem, som diskuterades i samband med frågan om tilläggs pensionerna behövs det egentligen inte några fonder annat än för att likviditetsmässigt kunna utjämna utbetalningsbehoven vid vissa tillfällen. Jag tror faktiskt att det är onödigt att man hopar alltför stora fonder. Om ett tillmötesgående av det förslag, som här är framlagt, skulle medföra att fondbildningen inte fortgår i lika snabb takt, anser jag att någon större olycka inte skett därmed.

Herr förste vice talmannen **STRAND** (s):

Herr talman! Med anledning av det som herr Mannerskantz här sist berörde vill jag säga, att det vore väl underligt, om arbetslöshetskassorna under en 20-årig fullsysselsättningsperiod icke skulle ha samlat fonder. Avgifterna är ju beräknade med hänsyn till arbetslöshetsriskerna under en längre period, och eftersom vi haft full sysselsättning under två decennier är det ganska naturligt att det samlats pengar. Men om det skulle bli en aldrig så liten ökning av arbetslösheten inom framför allt de förbund, som har små avgifter, är det ingen svårighet att räkna ut, att 25 öre eller 50 öre i avgifter inte täcker kostnaderna för en arbetslöshet, som blir av en mera betydande omfattning. Och till och med en arbetslöshet som inte är större än uppåt 10 procent ställer betydande anspråk på arbetslöshetskassorna.

Det måste väl vara ekonomiskt förnuftigt att ta ut avgifterna när alla har sysselsättning och inte vänta med det tills en större eller mindre del av medlemmarna är arbetslösa. Det skulle bli alltför betungande om man inte tillämpade en sådan avgiftspolitik, att man tog ut avgifter under den goda tiden för att se-

dermera när förhållandena blir något sämre kunna lita till samlade fonder för att bestrida den del av utbetalningen av arbetslöshetsunderstöd, som skall täckas av medlemsavgifterna. Fonderna har inte samlats med hjälp av statsbidrag, ty statsbidragen utgår uteslutande med hänsyn till understödsutbetalning under året. Ingen del av statsbidraget går följaktligen till fondbildning.

Herr **JOHANSSON, KNUT**, (s):

Herr talman! Det var herr Mannerskantz' sista inlägg som gav mig anledning begära ordet. Han berörde här bland annat frågan om att byggnadsarbetarkåren skulle vara för stor. Jag är den förste att understryka detta, och att det förhållandet helt naturligt har bidragit till den höga utbetalningen av arbetslöshetsersättning från byggfackens kassor jämfört med de andra är ju också givet. Herr Mannerskantz säger, att det finns anledning att mycket snabbt ordna så att detta överskott på arbetskraft elimineras. Det vill jag också understryka, och jag vill passa på att erinra om att vi från byggnadsfackförbundens sida vid flera tillfällen framfört krav grundade på utarbetade förslag till en annan rekryteringsordning för att på det sättet minska tillströmningen av byggnadsarbetare som inte kan beredas sysselsättning, vare sig nu eller i framtiden. Jag räknar med att enbart i Byggnadsarbetarförbundet med cirka 135 000 medlemmar är överskottet av sådana, som inte kan beredas sysselsättning, ungefär 10 000. Vill herr Mannerskantz medverka till att få en lösning av det problemet så är jag mycket tacksam. Jag tror att herr Mannerskantz i stället för att föra sin kritik här i riksdagen — där den väl närmast skulle drabba byggnadsarbetarkåren — bör adressera den till Svenska arbetsgivareföreningen, som mycket bestämt har motsatt sig en förnuftigare ordning och velat bibehålla det system som nu gäller — en planlös onödig rekrytering — och som helt naturligt kommer att utsätta kassorna för en ytterligare påfrestning.

Ang. statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor

Beträffande den i motionerna, utlåtandet och reservationen berörda frågan om avgifterna kontra fondbildningen vill jag påminna om att det ju finns en tillsynsmyndighet, och den har vid flera tillfällen fäst vår uppmärksamhet på att fondmedlen är för små i förhållande till kassans storlek. Byggnadsarbetarförbundets kassa har för närvarande 32 miljoner kronor i fonder, och man har sagt att den bör ha 80 miljoner. Detta har medfört att vi bestämt oss för att från den 1 januari nästa år höja avgifterna från nuvarande 2:15 till 2:75 och samtidigt öka ersättningen från 16:50 till 18 kronor per dag. Vi räknar med att genom denna avgiftshöjning kunna öka fondbildningen med mellan tre och fyra miljoner per år.

Jag tror således att den kritik, som har riktats såväl i motioner som i reservationen direkt emot byggnadsarbetarna och deras kassa samt dem som sköter kassan, är felaktig. Kassans styrelse har handlat i fullt samförstånd med tillsynsmyndigheten.

Vad sedan gäller byggnadsarbetarnas löner jämförda med andra grupper tror jag att man har generaliserat rätt kraftigt. Det går inte att bygga en jämförelse enbart på någon enstaka toppförtjänst, vare sig man tar tim- eller årsförtjänst. Jag vill erinra om att 25 å 30 procent av grupperna trä- och grovarbetare ligger med en genomsnittlig årsarbetstid under 1 500 timmar. Det förklarar kanske delvis de uppfattningar som har legat till grund för motionen och för reservationen. Men uppfattningarna är felaktiga.

Jag har, herr talman, med detta velat göra en komplettering till vad som är anfört i utskottets utlåtande och av utskottets föredragande, och jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu ifrågakvarande utlåtandet hemställt samt vidare på antagande av de förslag, som innefattades i de av

herrar *Mannerskantz* och *Lothigius* vid utlåtandet avgivna reservationerna; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Mannerskantz* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad andra lagutskottet hemställt i sitt utlåtande nr B 3, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antagas de förslag, som innefattas i de av herrar *Mannerskantz* och *Lothigius* vid utlåtandet avgivna reservationerna.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Svensson, Axel*, begärde rösträkning verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 112;

Nej — 14.

Därjämte hade 11 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Vid förnyad föredragning av andra lagutskottets utlåtande nr B 4, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring, m. m., dels ock i ämnet väckta motioner, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Lagförslag om ympning mot smittkoppor

Föredrogs ånyo andra lagutskottets utlåtande nr B 5, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ympning mot smittkoppor, dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 6 juni 1958 dagtecknad proposition, nr B 14, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till lag om ympning mot smittkoppor.

Det av Kungl. Maj:t framlagda lagförslaget innebar bland annat, att barnvaccineringen liksom hittills skulle vara obligatorisk, men en väsentlig uppmjukning hade skett i fråga om möjligheterna att erhålla befrielse från ympningsplikten. Önskade någon, som hyste allvarliga betänkligheter mot ympning, att barn under hans vårdnad skulle befrias från ympningsplikten kunde, även om medicinska skäl ej föreläge, befrielse erhållas.

I samband med förevarande proposition hade utskottet behandlat de i anledning av propositionen väckta likalydande motionerna nr B 12 i första kammaren av herr *Edström* och nr B 8 i andra kammaren av herr *von Friesen m. fl.* I motionerna, vilka voro av samma innehåll som de vid årets förra riksdag väckta motionerna I: 397 och II: 503, hade hemställts, att riksdagen med avslag å Kungl. Maj:ts proposition i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla om ny utredning syftande till ett införande av i princip frivillig barnvaccinering mot smittkoppor jämte i övrigt förslag till de skyddsåtgärder som kunde anses motiverade.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på återopade grunder hemställt,

A. att riksdagen måtte — med avslag å motionerna I: B 12 och II: B 8, såvitt anginge fråga om förslag till lag om ympning mot smittkoppor — bifalla förevarande proposition, nr B 14;

B. att motionerna I: B 12 och II: B 8,

i vad mån de icke besvarats genom vad utskottet hemställt under A, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Enligt en vid utlåtandet avgiven reservation hade fröken *Höjer* ansett, att utskottets yttrande bort hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte

A. med bifall till motionerna I: B 12 och II: B 8, såvitt anginge fråga om förslag till lag om ympning mot smittkoppor, avslå förevarande proposition, nr B 14;

B. med bifall till motionerna I: B 12 och II: B 8, i vad mån de icke besvarats genom vad utskottet hemställt under A, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om ny utredning syftande till ett införande av i princip frivillig barnvaccination mot smittkoppor jämte i övrigt förslag till de skyddsåtgärder som kunde anses motiverade.

Herr EDSTRÖM (fp):

Herr talman! Då det gäller hälsovård och sjukvård bör åtgärder grunda sig på övertygelse och förtroende och inte på tvång, detta inte bara ur ideologisk synpunkt, utan därför att vårt folks mentalitet nu en gång är sådan att man når betydligt bättre resultat den förra vägen. Därför har den obligatoriska barnvaccineringen alltid för mig framstått som en styggelse, motverkande sitt eget syfte.

I Kungl. Maj:ts proposition B 14 med förslag till ny lag om ympning mot smittkoppor föreslås emellertid ett bibehållande av ympningsplikten. Som skäl anföres, att frivillig ympning kan befäras sänka ympningsfrekvensen därhän att grundimmuniteten hos befolkningen till den grad skulle minskas, att den inte längre lämnade erforderligt epidemiskydd.

Denna uppfattning är knappast riktig. Hittillsvarande erfarenheter från frivillig ympning mot t. ex. tuberkulos, polio, stelkramp, difteri och kikhosta är ju goda. Den frivilliga BCG-ympningen mot tuberkulos i spädbarnsåldern är praktiskt taget hundraprocentig. Det procentuella deltagandet i dessa ympningar

Lagförslag om ympning mot smittkoppor

har ofta varit större än i smittkoppsvaccinationen. Det är rätt förklarligt, därför att en tvångsympning medför opposition och överdrivna rykten om skadlighet. Man frågar sig, varför bibehållande av tvångsympning mot en enda sjukdom skall vara nödvändigt, när frivilliglinjen i övrigt är accepterad.

I äldre tider med bristande folkkupplysning i hithörande frågor kunde tvångsympning ha mer berättigande. Man må dock erinra sig, att frekvensen smittkoppor i England, som aldrig någonsin haft ympningstvång, men genom sin vidsträckt handel och sjöfart haft särskilt uttalad risk för smitta, aldrig varit genomsnittligt högre än i Frankrike, där man infört ympningstvång bland de första länderna i världen. Man bör även tänka på att det enda land där smittkoppor fortfarande härjar som svår epidemi, nämligen Indien, haft tvångsvaccination ända sedan 1880. Hygienens roll vid sidan av vaccinationen i epidemibekämpandet av smittkoppor får därför inte underskattas. I nuvarande läge, när folkkupplysningen är god och epidemier och åtgärder snabbt kan bekantgöras genom i radio och TV, bör i sådana länder som de nordiska med vår goda hygien ett vaccinationstvång vara onödigt.

Jag tvivlar även på att den nu föreslagna lagen kommer att medföra högre ympningsfrekvens än en frivillig linje. Den betydande oppmjukningen av bestämmelserna om befrielse av icke medicinska skäl kommer sannolikt att tillsammans med tvångets psykologiska effekt medverka till sådan sänkning av ympningsfrekvensen i spädbarnsåldern att den blir lägre än vid frivilligt genomförd ympning, förenad med lämplig folkkupplysning.

Vid lagstiftning tillämpade de gamla romarna alltid regeln: fortiter in re, suaviter in modo, d. v. s. stark i sak, mild i form, och denna lagregel har hittills mest varit gällande även i vårt land. Vi finner tyvärr här knäsat den motsatta principen: stark i form, svag i sak, vilket väl knappast lär locka kommande lagstiftare som vishetsregel.

Vad har man vunnit? En lag för lagens egen skull, fortsatt motvilja, olust och opposition, som — när det vid en hotande epidemi verkligen gäller — kan bli deletär. Vi får ej glömma, att ympning mot smittkoppor blott medför fullgott skydd i några få år — enligt vissa auktoriteter i omkring tre år, enligt andra möjligen upp mot fem år — och att man, där större infektionsrisker förefinnes, som t. ex. i Korea, anser det nödvändigt att revaccinera all personal varje halvår. Tillfredsställande ympningskydd har för närvarande endast 10 procent av Sveriges befolkning.

Att jag under dessa omständigheter inte reserverat mig för avslag beror på tvenne faktorer. Dels har jag tagit fasta på departementschefens uttalande, att något vaccinationstvång ej bör upprätthållas på detta område längre än som oundgängligen är nödvändigt. Han har sålunda här anlagt samma synpunkt på saken som med skärpa framhållits såväl av de medicinska fakulteterna som av Sveriges Läkarförbund. Jag är övertygad om att han icke kommer att dröja onödigt länge med att ge nya signaler, och utskottet har kraftigt understrukit det samma. Dels och främst innehåller den föreslagna lagen flera förbättringar gentemot den nu gällande. Dessa skulle inte bli genomförda om detta lagförslag förkastades, och man vet då ej säkert när nästa förslag kommer.

Detta är motiveringen till att jag, ehuru övertygad tvångsvaccinationsmotståndare, anser mig — om än med tvekan — kunna tillstyrka bifall till utskottets förslag.

Herr KAIJSER (h):

Herr talman! Det finns egentligen inte någon större anledning att ta till orda när herr Edström inte har framställt något yrkande, men i herr Edströms framställning fanns vissa saker, som inte är fullt korrekta, och jag finner det därför angeläget att tala om hur det är på de punkterna.

Herr Edström säger t. ex., att det aldrig varit någon tvångsvaccination i Eng-

land. Det är inte riktigt. År 1853 infördes tvångsvaccination, men åren 1897 och 1907 infördes samvetsklausuler, vilka har fört med sig att vaccinationsfrekvensen blivit ganska låg i England.

Sedan säger herr Edström, att det i Indien har varit tvångsvaccination sedan 1880. Detta är riktigt så till vida som att genom den indiska vaccinationslagen av år 1880 infördes tvångsvaccinering av barn i städer, militärsambällen och vissa distrikt i bl. a. de förenade provinserna och vissa andra områden. Det var alltså en mycket ofullständig vaccinering, som genomfördes på den tiden. Jag kan tala om att förhållandena alltså är sådana i Indien, att det finns mycket stora distrikt — praktiskt taget hela landsorten och även på vissa håll i städerna — där det saknas möjligheter att genomföra en barnvaccination.

Trots detta kan man säga, att vaccinationen är genomförd i så stor utsträckning, att smittkoppsjukdomen har gått väsentligt tillbaka. De epidemier som har rått i år har huvudsakligen haft sin lokalisering i Pakistan. Litet har kommit in i Indien i trakten av Calcutta, men det har inte varit så mycket.

De uppgifter, som jag nu lämnat, har jag för någon tid sedan fått på indiska legationen här i Stockholm.

Det är över huvud taget ganska intressant att få vara med om en debatt i vaccinationsfrågor. Detta har tidigare varit en sak, som haft en alldeles ovanlig förmåga att sätta sinnena i brand här i riksdagen. Nu går debatten alldeles lugnt till väga. Det beror på att det är så många som har konstaterat, att vaccination har man nytta av och måste man också ha för en hel massa saker, t. ex. om man skall resa utomlands. Men det beror naturligtvis också på att de, som har talat för vaccinationen, måste säga sig att det nu inte längre finns samma starka motiv som tidigare för att behålla en tvångsvaccination.

De som i likhet med propositionen säger, att det alltså skall behövas en vaccination i barnåldern, en vaccination som bör vara så omfattande som möjligt och därför lämpligen i alla fall bör

Lagförslag om ympning mot smittkoppor
vara tvångsmässig, stöder sig på det förhållandet, att en förstagångsvaccinering vid späda ålder, helst före två år, ger mindre omedelbara besvär och innebär mindre risk än en förstagångsvaccinering vid högre ålder. En revaccinering vid högre ålder ger som regel väsentligt mindre besvär än en förstagångsvaccinering vid samma tid. När det i alla fall är så många människor som behöver vaccineras i vuxen ålder — t. ex. alla som har de yrken som står omtalade i propositionen, alla som skall resa utomlands, exempelvis till Amerika o. s. v. — förefaller det vara naturligt att det är lämpligast för dem om de blivit vaccinerade som barn.

Denna lag innehåller, som herr Edström sade, en mycket vidsträckt samvetsklausul. Man behöver bara få ett intyg om att man har resonerat med en viss läkare om saken, och sedan skall hälsovårdsnämnden meddela befrielse. Men detta innebär i alla fall att det fordras ett initiativ av föräldrarna till barnen för att dessa inte skall bli vaccinerade. Bygger man det hela på frivillig grund, behövs snarare ett initiativ från föräldrarna för att barnen skall bli vaccinerade. Skillnaden är inte så stor, men den finns där ändå, och för mig är det ganska naturligt att stödja propositionen, alltså utskottets förslag.

Herr EDSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag vill endast replikera, när herr Kaijer säger, att jag far med vilseledande uppgifter så till vida att vaccinationen i England inte alltid skulle ha varit frivillig. Det är riktigt, att det på adertonhundratalet fanns en tid, då den inte var frivillig, men vi räknar väl inte med den tid, då den nuvarande befolkningen inte var född, åtminstone den största delen av den. Tvångsvaccineringen var aldrig genomförd i egentlig mening i England. Det är fortfarande ett lågt procenttal, som där vaccineras, men det är dock ett högre procenttal än i ett land som Irland, som visserligen har obligatorisk vaccinering men där det finns mycket fria samvetsklausuler.

Ang. vissa ändringar i bestämmelserna om allmänna barnbidrag

Jag hävdar fortfarande den uppfattningen, att tvångsvaccinering icke är någon garanti för att få det bästa immunitetsskyddet.

Vad Indien beträffar medgav ju herr Kaijser också att tvångsvaccinering i lag där förefunnits sedan 1880. Det beror helt enkelt, som jag nämnde, på hygieniska och samhällseliga förhållanden, att vaccination där praktiskt icke kunnat genomföras i samma utsträckning som i ett europiskt land.

De uppgifter herr Kaijser fått från legationen stämmer väl ändå inte riktigt bra med de uppgifter som står i propositionen angående världshälsoorganisationens uppgifter, som vi i första hand måste ta hänsyn till. Av dessa framgår att 80 procent av alla sjukdomsfall och 80 procent av alla dödsfall i världen i smittkoppor under sista år finns just i Indien.

Herr talmannen tillkännagav, att anslag utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 19.30.

Herr LINDBLOM (fp):

Herr talman! Efter den vidlyftiga diskussion som förts mellan läkarna ber jag att få hemställa om bifall till den av fröken Höjer i andra kammaren avgivna reservationen.

Herr KAIJSER (h):

Herr talman! Jag vill endast säga att den engelska lag, som gjorde vaccinationen helt frivillig, härstammar från 1948, men jag vill gärna erkänna att de samhällsklausuler som fanns — den första tillkom 1897 och den andra 1907 — var mycket vidsträckta.

Beträffande mycket stora områden av Indien har det tidigare inte förelegat något vaccinationstvång, men vaccination skall numera på direktiv från centralregeringen i mån av möjlighet så småningom genomföras även inom dessa områden.

Slutligen vill jag säga det, som jag glömde bort i mitt förra anförande, nämligen att världshälsoorganisationen, som

nu har satt i gång en intensiv kampanj för att så vitt möjligt utrota smittkoporna, har dels 1955 och dels även i år uttalat den förhoppningen, att de stater som har tvångsmässig vaccination inte skall släppa på dessa bestämmelser förrän kampanjen mot smittkoporna är över. Detta tycker jag också är ett starkt motiv för ett bifall till utskottets hemställan.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter i enlighet med de yrkanden, som därunder framkommit, gjordes propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu föredragna utlåtandet hemställt samt vidare därpå, att kammaren skulle med avslag å utskottets hemställan antaga det förslag, som innefattades i den vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Ang. vissa ändringar i bestämmelserna om allmänna barnbidrag

Föredrogs ånyo andra lagutskottets utlåtande nr B 6, i anledning av väckta motioner angående vissa ändringar i bestämmelserna om allmänna barnbidrag m. m.

Andra lagutskottet hade till behandling förehäft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner nr B 94 i första kammaren av herr *Ewerlöf m. fl.* samt nr B 125 i andra kammaren av herr *Hjalmarson m. fl.*

I motionerna, vilka voro lika lydande, hade hemställts, att riksdagen måtte antaga i motionerna införda förslag till

1) lag om ändring av 1 § lagen om allmänna barnbidrag den 26 juli 1947; samt

2) lag om ändring i lagen den 26 juli 1947 om särskilda barnbidrag till änkors och invaliders barn.

De i motionerna framlagda lagförslagen avsågo ett slopande av det allmänna barnbidraget till äldsta barnet i var-

Ang. vissa ändringar i bestämmelserna om allmänna barnbidrag

je familj och en differentiering av barnbidragen beträffande övriga barn. Sålunda hade bidraget föreslagits utgå med 400 kronor för år till andra barnet, med 500 kronor till tredje barnet och med 600 kronor för varje ytterligare barn. Beträffande första barnet i s. k. ofullständiga familjer hade föreslagits införande av ett icke behovsprövat särskilt barnbidrag om 400 kronor per år för barn som enligt de föreslagna reglerna icke skulle bliva berättigat till allmänt barnbidrag.

Utskottet hade i det nu ifrågavarande utlåtandet på återopade grunder hemställt, att förevarande motioner, I: B 94 och II: B 125, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade anförts av herr *Mannerskantz* och fröken *Wetterström*, vilka under återopande av motiveringen i den av dem vid utskottets utlåtande nr 7 vid 1958 års A-riksdag fogade reservationen ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen med bifall till förevarande motioner, I: B 94 och II: B 125, måtte för sin del antaga de i reservationen intagna lagförslagen.

Herr MANNERSKANTZ (h):

Herr talman! Detta utlåtande rör en ändring i barnbidragsbestämmelserna. Saken var utförligt behandlad i våras, alltså i förra riksdagen, och den reservation som här nu föreligger är exakt densamma som den som då förelåg. Det är väl riktigast att inte här upprepa vad som då sades, och jag ber med hänsyn till detta att endast få yrka bifall till den reservation, som är avgiven vid detta utskottsutlåtande.

För att inte nu herr Axel Svensson eller någon annan skall lägga sig i det här, kommer jag att begära votering, vilket jag annars inte hade tänkt göra.

Herr förste vice talmannen STRAND (s):

Herr talman! Från utskottets sida har vi inget emot att acceptera herr Manner-

skantz eget konstaterande, att motionen har mera formell karaktär än reell innebörd. Den behandlades av vårriksdagen, där den avslogs, men har nu av formella skäl förnyats, eftersom statsverkspropositionen inte var fastställd och man måste ha något underlag för att diskutera de besparingar, som skulle ha kunnat vidtagas, om motionen hade bifallits.

Med dessa ord, herr talman, ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr talmannen enligt de därunder förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet i det under behandling varande utlåtandet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Mannerskantz* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad andra lagutskottet hemställt i sitt utlåtande nr B 6, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästes, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Mannerskantz* och herr *Svensson, Axel*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid

Om vissa ändringar i lagen om allmän sjukförsäkring, m. m.

omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 117;

Nej — 14.

Därjämte hade 3 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Om vissa ändringar i lagen om allmän sjukförsäkring, m. m.

Föredrogs ånyo andra lagutskottets utlåtande nr B 7, i anledning av väckta motioner om vissa ändringar i lagen om allmän sjukförsäkring, m. m.

Andra lagutskottet hade till behandling förehått två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr B 152 i första kammaren av herr *Ewerlöf m. fl.* samt nr B 241 i andra kammaren av herr *Hjalmarson m. fl.*

I motionerna, vilka voro likalydande, hade hemställts, att riksdagen måtte antaga i motionerna införda förslag till

1) lag angående ändrad lydelse av lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring;

2) lag angående ändrad lydelse av 11 § lagen den 14 maj 1954 (nr 243) om yrkesskadeförsäkring; och

3) förordning angående ändrad lydelse av Kungl. Maj:ts förordning den 4 juni 1954 (nr 519) angående kostnadsfria eller prisnedsatta läkemedel.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet av angivna orsaker hemställt, att förevarande motioner, I : B 152 och II: B 241, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade avgivits av herr *Mannerskantz* och fröken *Wetterström*, vilka under åberopande av motiveringen i den vid utskottets utlåtande nr 9 vid 1958 års A-riksdag fogade reservationen ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte i anledning av förevarande motioner, I: B 152 och II: B 241, för sin del antaga de i reservationen intagna författningsförslagen.

Herr *MANNERSKANTZ* (h):

Herr talman! Detta utlåtande har samma karaktär som det förra; frågan behandlades redan i våras. Den motion som föreligger är också densamma som den vårriksdagen behandlade, med den skillnaden att den är kompletterad med erforderliga förslag till ändringar av författningstexten. Reservationen upptar dessa författningstexter. Det hela rör sig dels om förlängning av karenstiden för sjukförsäkringen från tre till sju dagar, dels borttagande av karenstiden vid olycksfallsförsäkringen och dels höjning av karensbeloppet för fria läkemedel från tre till fem kronor.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr förste vice talmannen *STRAND* (s):

Herr talman! Som herr *Mannerskantz* sade, är denna motion av samma karaktär som den vi nyss behandlade. Jag tycker att den bör behandlas på samma sätt som den.

Jag hemställer, herr talman, om bifall till utskottets förslag.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu föredragna utlåtandet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Mannerskantz* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad andra lagutskottet hemställt i sitt utlåtande nr B 7, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Om vissa ändringar i lagen om allmän sjukförsäkring, m. m.

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid utlåtandet avgivna reservationen. mentariska gruppens arbete i Rio de Janeiro.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästs, verkställdes omröstningen genom uppresning; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

Föredrogos ånyo och lades till handlingarna jordbruksutskottets utlåtanden:

nr B 1, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen B under nionde huvudtiteln gjorda framställningar; och

nr B 2, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen B gjorda framställningar angående anslag till kapitalinvesteringar, såvitt avser jordbruksärenden.

Då alla ärenden på föredragningslistan nu blivit behandlade, medgav kammaren, på framställning av herr talmannen, att de anslag, som utfärdats till sammanträdets fortsättande på aftonen, finge nedtagas.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades fru *Svenson* för tiden från den 19 innevarande månad till sommarsessionens slut för deltagande i interparla-

Upplästes och lades till handlingarna följande till kammaren inkomna

Protokoll, hållet vid sammanträde med herr talmannen och herrar vice talmän i riksdagens första kammare samt de kammarens ledamöter, som blivit utsedda att jämte dem tillsätta befattningshavare hos kammaren, den 15 juli 1958.

På därom gjord ansökning beviljade herrar deputerade förste stenografen hos kammaren Albert Lundman tjänstledighet på grund av sjukdom så länge han vore av sådan sjukdom förhindrad att uppehålla sin befattning hos kammaren. Till vikarier antogos för Lundman stenografen hos kammaren Erik Hedelius samt för Hedelius i hans egenskap av stenograf reservstenografen Ingvar Olsson.

Är och dag som ovan.

In fidem
K.-G. Lindelöw

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 15.57.

In fidem
K.-G. Lindelöw